

**T.C
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÜNİVERSİTE SINAVINA HAZIRLANAN ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE VE
BÖLÜM TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN SOSYO-KÜLTÜREL FAKTÖRLER**

Nurdan GÜN

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer Çağlar KURTDAS**

ADİYAMAN-2021

**T.C
ADYAMAN UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY
SOCIOLOGY PROGRAM
MASTER' S THESIS**

**SOCIO-CULTURAL FACTORS AFFECTING UNIVERSITY AND
DEPARTMENT PREFERENCES OF STUDENTS PREPARING FOR PRE-
UNIVERSITY ENTRANCE EXAM**

Nurda GÜN

**Supervisor
Asst. Prof. Muzaffer Çağlar KURDAS**

ADYAMAN-2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Üniversite ve Bölüm Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler” adlı çalışmanın tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/04/2021

Nurdan GÜN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI.....	3
1.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ VE ALT HİPOTEZLERİ	3
1.3. ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ VE ALT PROBLEMLER.....	4
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	5
1.6. ARAŞTIRMA ALANININ ÖZELLİKLERİ	6
1.7. GENÇLİĞİN KAVRAMSAL İZAHİ.....	6
1.7.1. Genç, Gençlik Kavramı.....	7
1.7.2. Gençliğin Sınıflandırılması	8
1.7.3. Gençlik dönemi özellikleri	10
1.7.3.1. Biyolojik Özellikleri.....	10
1.7.3.2. Psikolojik Özellikleri	11
1.7.3.3. Sosyolojik Özellikleri.....	15
1.7.4. Gençlik Kuramları	17
1.7.4.1. Yapısal İşlevsel Açıdan Gençlik Kuramları.....	17
1.7.4.2. Çatışmacı Kuram Açıdan Gençlik Kuramları.....	19
1.7.4.3. Sembolik Etkileşim Açısından Gençlik Kuramları	19
1.7.5. Gençlik Sorunları	21

1.7.5.1. Gençlik ve Eğitim	22
1.7.5.2. Gençlikte Kimlik Arayışı	22
1.7.5.3. Anne-Baba Tutumları ve Gençlik	25
1.7.5.4. Gençlik ve Akran-Arkadaş İlişkileri	28
1.7.5.5. Gençlik ve Medya	29
1.7.5.6. Gençlik ve Gelecek Kaygısı.....	31
1.7.5.7. Gençlik ve Meslek Seçimi	33

İKİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE SINAVINA HAZIRLANAN ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE VE BÖLÜM TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN SOSYO-KÜLTÜREL FAKTÖRLER

2.1. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME.....	38
2.1.1. Cinsiyet.....	38
2.1.2. Kardeş Sayısı.....	38
2.1.3. Ekonomik Gelir.....	39
2.1.4. Baba Mesleği	39
2.1.5. Anne Mesleği	40
2.1.6. Baba Eğitim Durumu	40
2.1.7. Anne Eğitim Durumu	41
2.1.8. Okul Türü.....	41
2.1.9. Aile Tipi	42
2.1.10. Üniversite Sınavı İçin Okul Dışında Destek Alma Durumu	42
2.1.11. Meslek Sahibi Olmak İçin Üniversite Okumak Gerektiği Düşüncesi	46
2.1.12. Üniversite Eğitimini Geleceği Açısından Tek Seçenek Görme Durumu	48
2.1.13. Üniversite Eğitiminin Bireyin Toplumdaki Yerini Belirlemedeki Önemine Dair Düşünce	49
2.1.14. Geleceğe Dair Ümit Durumu	52

2.1.15. Üniversite ve Bölüm Tercihinde Ailenin Yönlendirmesi Durumu.....	54
2.1.16. Ailenin Tercihler Konusunda Baskı Yapma Durumu	56
2.1.17. Ailenin Öğrencinin Eğitimi İle İlgilenme Durumu.....	57
2.1.18. Öğrencinin Üniversite Tercihinde Yakın İlleri Tercih Etme Durumu	63
2.1.19. Öğrencinin Batı’ Da Üniversite Okuma İsteği.....	67
2.1.20. Öğrencinin Tercihlerinde Aile ve Yakın Çevresinin Statülerini Dikkate Alma Durumu.....	69
2.1.21. Öğrencinin Kazanmak İsteddiği Bölüm	71
2.1.22. Öğrencinin Ailesinin Kazanmasını İsteddiği Bölüm	74
2.1.23. Öğrencinin Tercihlerinde Üniversitenin Başarısının Etkisi Durumu	77
2.1.24. Öğrencinin Tercihlerinde Üniversitenin Sosyal ve Kültürel Olanaklarının Etkisi Durumu	77
SONUÇ.....	79
KAYNAKÇA.....	85
ÖZGEÇMİŞ	91
EKLER LİSTESİ	92
EK-1 Anket Formu.....	92

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Üniversite Ve Bölüm Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler

Nurdan GÜN

Adıyaman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Programı

Nisan,2021

Gençlik kavramı, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik boyutları olan oldukça geniş bir kavramdır. Her yaş döneminin olduğu gibi gençlik döneminin de kendine has özellikleri bulunur. Bu özellikler gençlik dönemini yaşamın diğer dönemlerinden ayırmaktadır. Gençlik; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yönden hızlı değişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir dönemdir. Genç bir yandan hızlı bir biyolojik gelişme ve olgunlaşma sürecini yaşarken, bir yandan da psikolojik yönden değişen ruh halleri içinde dönemin sıkıntıları ile baş etmeye çalışmaktadır. Sosyolojik yönden ise bir kimlik kazanma ve toplumun bir parçası olma çabası içine girmiştir. Dolayısıyla gençlik dönemi biyolojik, psikolojik ve sosyolojik değişimle birlikte oldukça sıkıntılı süreçlerin de yaşandığı, insan yaşamının önemli bir evresi ve dönüm noktasıdır.

Gençlik döneminin en önemli sorunlarının başında, bu dönemde yaşanan kimlik edinme süreci ve gelecek kaygısı gelmektedir. Genç, sosyalleşme süreçlerinde toplumun değerleri öğrenip içselleştirirken, bir yandan da akademik anlamda geleceğine ilişkin karar vermek zorunda kalmaktadır. Bu süreçte lise öğrenimini tamamlamak üzere olan genç önemli bir karar aşamasındandır. Hangi üniversite ve hangi bölümü seçeceği gencin geleceği için oldukça önemli kararlardır. Bu bakımdan bu çalışma üniversiteye sınavına hazırlanan öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihlerini etkileyen sosyo – kültürel faktörleri ortaya koymak amacını taşımaktadır. Bu amaçla Batman ilinde üniversiteye hazırlanan öğrencilere anket uygulanmış ve elde edilen veriler ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler; Gençlik, gençliğin özellikleri, gençlik sorunları, üniversite eğitimi, bölüm tercihi.

ABSTRACT
Master's Thesis
Socio-Cultural Factors Affecting University And Department Preferences Of
Students Preparing For Pre-University Entrance Exam

Nurdan GÜN
Adiyaman University
Institute of Social Sciences
Department of Sociology
Sociology Program

April, 2021

The concept of youth is a quite broad concept with biological, psychological and sociological dimensions. As in every age period, the youth period has its own characteristics. These features distinguish the youth period from other periods of the life. While the youth is experiencing a process of rapid development and maturation, on the other hand, he/she tries to cope with the challenges of the period in the psychologically changing moods. Sociologically, it has made an effort to develop an identity and to be a part of the society. Therefore, the youth period is a crucial phase and a turning point of the human life, where very troublesome processes are experienced together with biological, psychological and sociological changes.

One of the most important problems of the youth which is experienced in this period are the identity acquisition process and anxiety for the future. While the young internalize the values of the society in their socialization processes, they also have to decide on their academic future. In this process, the young who is completing his/her high school education is at an important decision stage. Which university and which department to be chosen, are very crucial decisions for the future of the young. In this respect, this study aims to reveal the socio-cultural factors that affect the university and department choices of the students who are preparing for the university entrance exam. For this purpose, a questionnaire was applied to the students preparing for university in Batman province and evaluations were made in the light of the obtained data.

Keywords: Youth, Characteristics Of Youth, Youth Problems, University Education, Choice Of Department.

ÖNSÖZ

Bu çalışma Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi M. Çağlar KURTDAS Hocamızın sorumluluğunda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Çalışma sürem boyunca yanımda olan ve desteğinden dolayı danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi M. Çağlar KURTDAS'a teşekkürlerimi sunarım. Beni her zaman destekleyen varlıklarını her zaman hissettiren kız çocuklarının okutulması taraftarı olan annem Fatime Gün ve babam Nuri Gün'e sonsuz teşekkür ederim.

Adıyaman, Nisan, 2021

Nurdan Gün

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet	38
Tablo 2: Kardeş Sayısı	38
Tablo 3: Ailenin Ekonomik Geliri	39
Tablo 4: Baba Mesleği	39
Tablo 5: Anne Mesleği.....	40
Tablo 6: Baba Eğitim Durumu.....	40
Tablo 7: Anne Eğitim Durumu	41
Tablo 8: Okul Türü	41
Tablo 9: Aile Tipi.....	42
Tablo 10: Üniversite Sınavı İçin Okul Dışından Destek Alıyor Musunuz?	42
Tablo 11: Cinsiyet Dağılımı ve Üniversite Sınavı İçin Okul Dışından Ek Ders Alma Durumu Arasındaki İlişki	43
Tablo 12: Babanın Eğitim Durumu İle Üniversite Sınavı İçin Okul Dışından Ek Ders Alınma Arasındaki Bağ.....	44
Tablo 13: Okul Türü İle Sınava Hazırlık Sürecinde Ek Ders Alma Arasındaki Bağ	45
Tablo 14: Meslek Sahibi Olmak İçin Üniversite Okumak Gerekli Mi?	46
Tablo 15: Meslek Sahibi Olmak İçin Üniversite Okunulmalı Mı Sorusunun Cinsiyet Dağılımı.....	47
Tablo 16: Ailenin Ekonomik Durumu İle Üniversite Okuma Şartı Arasındaki Bağ	47
Tablo 17: Üniversite Eğitimi Gelecek Açısından Tek Seçenek Mi?	48
Tablo 18: Cinsiyet Dağılımının Üniversite Okumanın Gelecek Açısından Tek Seçenek Olma Durumu Üzerindeki Etkisi.....	48
Tablo 19: Sizce Üniversite Okumak Bireyin Toplumdaki Konumunu Belirlemesi Açısından Ne Kadar Önemli?	49

Tablo 20: Sizce Üniversite Okumak Bireyin Toplumdaki Konumunu Belirlemesi Açısından Ne Kadar Önemli Olduğunun Cinsiyet Dağılımı	50
Tablo 21: Sizce Üniversite Okumak Bireyin Toplumdaki Konumunu Belirlemesi Açısından Ne Kadar Önemli Olduğunun Ailenin Ekonomik Durumuyla İlişkisi.	51
Tablo 22: Geleceğiniz Hakkında Ne Kadar Ümitlisiniz?	52
Tablo 23: Cinsiyet Dağılımının Gelecek Hakkında Ne Kadar Ümitli Olduğu İlişkisi.....	52
Tablo 24: Gelecek Hakkında Ümitli Olma Durumu İle Ailenin Sizin Eğitiminizle Yeterli Derecede İlgileniyor Mu İlişkisi	53
Tablo 25: Üniversite ve Bölüm Tercihinizde Ailenizin Görüş ve Yönlendirmesi Ne Kadar Etkili Oluyor?.....	54
Tablo 26: Ailenin Eğitimle İlgilenme Derecesi İle Üniversite Ve Bölüm Tercihinizde Ailenizin Görüş Ve Yönlendirmesi Ne Kadar Etkili Olduğu.....	55
Tablo 27: Aileniz Tercihleriniz Konusunda Size Baskı Yapıyor Mu?	56
Tablo 28: Okul Türü İle Ailenin Tercih Konusunda Baskı Uygulama İlişkisi..	56
Tablo 29: Aileniz Eğitiminizle İlgileniyor Mu?	57
Tablo 30: Cinsiyet Dağılımının Ailenin Eğitimle İlgilenme Derecesi Üzerine Etkisi	58
Tablo 31: Annenin Eğitim Durumu İle Ailenin Eğitimle İlgilenme Derecesi Üzerine Etkisi	59
Tablo 32: Babanın Eğitim Durumu İle Ailenin Eğitimle İlgilenme Derecesi Üzerine Etkisi	61
Tablo 33: Ailenin Ekonomik Durumu İle Eğitimle İlgilenme Derecesi Arasındaki İlişki	62
Tablo 34: Üniversite ve Bölüm Tercihinizde Özellikle Yaşadığınız İl veya Yakın İlleri Tercih Etmeyi Düşünüyor Musunuz?	63
Tablo 35: Üniversite ve Bölüm Tercihinizde Özellikle Yaşadığınız İl veya Yakın İlleri Tercih Etmenin Cinsiyet Dağılımı	64

Tablo 36: Üniversite ve Bölüm Tercihinizde Özellikle Yaşadığınız İl veya Yakın İlleri Tercih Etmeyi Düşünmek İle Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.	65
Tablo 37: Okul Türü İle Üniversite ve Bölüm Tercihinizde Özellikle Yaşadığınız İl veya Yakın İlleri Tercih Etmeyi Düşünmek Arasındaki İlişki	66
Tablo 38: Batı Da Üniversite Okumak İster Misiniz?	67
Tablo 39: Okul Türü İle Batı Da Üniversite Okumayı İstemek Arasındaki İlişki	68
Tablo 40: Bölüm Tercihi Yaparken Aileniz ve Yakın Çevrenizde Bulunan İnsanların Meslek ve Toplumsal Konumlarını Dikkate Alıyor Musunuz?.....	69
Tablo 41: Ailenin Eğitimle İlgilenme Yeterlilik Derecesi İle Bölüm Tercihi Yapan Öğrencinin Aileyi Meslek ve Toplumsal Konumlarını Dikkate Alması Arasındaki İlişki	70
Tablo 42: Öğrencinin Kazanmak İsteddiği Bölüm	71
Tablo 43: Kazanmak İstenilen Bölümün Cinsiyet Dağılımı.....	72
Tablo 44: Kazanılmak İstenilen Bölüm İle Öğrencinin Okuduğu Okul Türü Arasındaki İlişki.....	73
Tablo 45: Ailenizin Kazanmanızı İsteddiği Bölüm Nedir?	74
Tablo 46: Ailenin Kazanılmasını İstendiği Bölüm İle Cinsiyet Dağılımı	75
Tablo 47: Öğrencinin Okuduğu Okul Türü İle Ailenin Kazanılmasını İstediği Bölüm Arasındaki Bağ.....	76
Tablo 48: Üniversitenin Tanınmış Köklü ve Akademik Anlamda Başarılı Bir Üniversite Olması	77
Tablo 49: Üniversitenin Sosyal ve Kültürel Olanakları İyi Bir Şehirde Olması	77
Tablo 50: Cinsiyet Dağılımı İle Üniversitenin Sosyal ve Kültürel Olanaklarının İyi Olduğu Bir Şehir Üzerine Etkisi	78
Tablo 51: Öğrencinin Tercihlerini Etkileyen Faktörler.....	78

GİRİŞ

Gençlik, oldukça geniş bir literatüre sahip psikolojik, biyolojik ve sosyolojik temellere dayalı herhangi bir yaş sınırlamasına dâhil olmayan ama genelde 12 yaş sonrasını kapsayan bir süreçtir. Genç büyümenin etkisiyle hızlı biyolojik evreler – vücutta değişiklik, gelişme, olgunlaşma- geçirirken içinde bulunduğu bu yeni durum yanında sosyolojik olarak toplumda var olmak, benimsenmek isteyen genç kendini bu iki evrede psikolojik olarak alıştırma sürecine girmektedir. Bu dönemin etkileri olarak kaygıların, kararsızlıkların, hayal kırıklıkların, hataların, değişen ruh hallerinin getirisiyle psikolojiye fazla eğilmektedir. Aynı zamanda genç sosyolojik olarak toplumda var olma – kimlik kazanma- mücadelesi içerisine girmektedir. Toplum tarafından benimsenmek, saygınlık kazanmak isteyen genç başarılı bir kimlik kazanmak istemektedir. Eğitim hayatı, arkadaşlıkları ve meslek seçimi gencin kimliğinin bir parçasını oluşturmaktadır. Gencin lise döneminde yapacağı akıllıca yönlendirmeler, doğru düşünülmüş seçimler üniversite eğitimini, mesleğini, arkadaşlıklarını ve evlilik hayatına kadar belirleyecektir. Genç gelecek kaygısı sorunu yaşamamak için doğru desteklendirmeye iyi yönlendirilmesi gerekmektedir.

Genç nesiller Ülkelerinin ilerlemesinde dinamik bir yapıyı oluşturmaktadırlar. Ülkenin ilerlemesinde kıstas olarak eğitime yaptığı katkı ve genç grubunun meslekleri, eğitimine bağlıdır. Nitelikli nesillerin yetişmesi gencin yapacağı üniversite ve bölüm tercihlerinde oldukça önemlidir. Ayrıca üniversite ve bölüm tercihlerini etkileyen sosyo- kültürel ve sosyo- ekonomik faktörlerin bulunup sosyolojik olarak çözümlenmesi amacıyla araştırmamız gerçekleştirilmiştir.

Araştırma yapılırken; üniversite sınavına hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihlerinin cinsiyete göre değişmesi, okul türüne göre değişme durumu, ailenin gelir durumuna göre farklılaşması, annenin ve babanın öğrencim durumuna göre değişmekte midir gibi problemlerle karşılaşılmaktadır. Bu problemler anket verileriyle çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırma iki bölümden oluşmaktadır;

İlk bölümde; çeşitli gençlik tanımları, gençliğin sınıflandırılması, gençlik dönemi özellikleri, bu dönemdeki kritik noktalar (kimlik kazanma, kuşak çatışması), gençliği ele alan kuramlar ve gençlik dönemi sorunları (eğitim, benlik, kimlik, anne

baba tutumları, akran- arkadaş ilişkileri, günümüz popülaritesi olan medya-internet, gelecek kaygısı, meslek seçimi) başlıklarıyla gençlik ilişkisi açıklanmıştır.

İkinci bölümde ise; problem ve alt problemlere göre hazırlanan anket sorularıyla uygulama kısmına geçilmiştir. Batman ilinin farklı okullarına uygulanan anket tekniğiyle hipotezlerin geçerliliği test edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Gençlik uzun bir zaman aralığını kapsayan ve farklı kategorilere ayrılabilen geniş bir döneme işaret eder. Bu dönemin en önemli özelliği biyolojik, psikolojik ve sosyolojik açıdan bir değişim ve dönüşüm süreci olmasıdır. Bu süreçte genç birey bir yandan bedeninde ve ruh hallerinde ortaya çıkan değişimlerle baş etmeye çalışırken, bir yandan da toplumda bir kimlik ve yer edinme çabası içine girmektedir. Özellikle lise çağında bulunan ve üniversiteye hazırlanan genç kendi geleceği için önemli bir karar verme aşamasına girmiştir. Hangi üniversiteyi ve hangi bölümü seçeceği geleceği açısından hayati derecede önem taşımaktadır. Üniversite sınavına hazırlanan gencin yapacağı bu tercih sadece kendisini değil, ailesini hatta toplumu ilgilendirmektedir. Çünkü toplumların ilerlemesi ve gelişmesinde sahip oldukları genç ve dinamik nüfusun çok önemli bir yeri vardır. Bu nedenle bir ülkenin geleceği ve beşeri sermayesi olan genç nüfusun eğitimi toplumların geleceği açısından hayati derecede önemlidir. Bu bakımdan üniversite sınavına hazırlanan gencin yapacağı üniversite ve bölüm tercihi, gençliğin nitelikli bir şekilde yetişmesi hususunda önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı da üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihlerinde etki eden sosyo – kültürel faktörlerin ne olduğu bulmak ve bu konuda sosyolojik bir analiz yapmaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ VE ALT HİPOTEZLERİ

“Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihlerinde çeşitli sosyo – kültürel faktörler etki olmaktadır” temel hipotezine dayanan bu çalışmanın alt hipotezleri şunlardır;

- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri cinsiyetlerine göre değişmektedir

- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri okul türlerine göre değişmektedir
- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri ailenin gelir durumuna göre değişmektedir
- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri anne öğrenim durumuna göre değişmektedir
- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri baba öğrenim durumuna göre değişmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ VE ALT PROBLEMLERİ

“Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihlerinde çeşitli sosyo – kültürel faktörler etki olmakta mıdır? temel problemine dayanan bu çalışmanın alt problemleri şunlardır;

- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri okul türlerine göre değişmekte midir?
- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri ailenin gelir durumuna göre değişmekte midir?
- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri anne öğrenim durumuna göre değişmekte midir?
- Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri baba öğrenim durumuna göre değişmekte midir?

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Gençlik uzun bir dönemi kapsayan sosyolojik kategoridir. Ancak her çalışmanın olduğu gibi bu çalışmanın da sahip olduğu bazı sınırlılıklar vardır. Bu sınırlılıkların başında ise çalışmanın sadece üniversite sınavına hazırlanan ve sınava girecek olan 12. sınıf öğrencilerini kapsaması gelmektedir. Bunun yanında

Çalışmanın Batman ili merkez ilçesinde uygulanmış olması da bir diğ er sınırlılığı oluşturmaktadır.

1.5. ARAşTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, nicel bir araştırma yöntemine sahip olup, nicel araştırmalarda kullanılan tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırma evrenini oluşturan üniversite sınavına hazırlanan gençliğin tamamına ulaşabilmenin mümkün olmaması araştırmanın tarama modeline uygun olarak hazırlanmasının temel sebebini oluşturmaktadır. Araştırmanın ana evreni “üniversite sınavına hazırlanan gençlik” tir. Araştırma evreni ise Batman ili merkez ilçede eğitim gören üniversite sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencileridir. Örneklem ise araştırma evreni içinden tesadüfi olmayan kota örnekleme metodu ile seçilmiştir. Buna göre Batman İli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre 2019-2020 eğitim öğretim yılı 12. sınıfta öğrenim gören öğrenci sayısı 6519’dur ve araştırma evrenini oluşturmaktadır. 6519 olarak belirlenen evrende %99 güven düzeyi + - 5 göz yumulabilir yanılığ ı payı (Sencer, 1989: 610) hesaplamasıyla araştırma örnekleme 600 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırma evreni içinden; Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Temel Lise, İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesinde öğrenim görmekte olan 120’şer öğrenci seçilerek uygulama yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniğı kullanılmıştır. 40 sorudan oluşan araştırma anketi Batman İli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izin ve onaydan sonra 2019-2020 eğitim öğretim yılı içinde araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Ankette elde edilen veriler SPSS istatistik programı kullanılarak kodlanmıştır. Kodlanan bilgiler araştırmanın bağımsız değışkenleri olan öğrencilerin cinsiyeti, okul türü, aile gelir durumu, anne ve baba öğrenim durumu.... Doğrultusunda apraz tablolar kullanılarak analiz edilmiş ve khi-kare (χ^2) testi ile değıerlendirilmiştir.

1.6. ARAŞTIRMA ALANININ ÖZELLİKLERİ

Batman ili koordinat sistemi olarak $41^{\circ} 10'' - 41^{\circ} 40''$ doğu ile $38^{\circ} 40'' - 37^{\circ} 50''$ kuzey enlemleri arasında kalmaktadır. Dicle Nehrinin kolları olan Batman ve Garzan çayları arasında 1990 yılları arasında Hasankeyf ve Gercüş ilçelerini Mardin'den, Kozluk, Sason ve Beşiri ilçelerini de Siirt'ten alarak il olmuştur.

Batman ili Batman Çayıyla özdeşleştirilmektedir. Eski ismi “İluh” olan ilimiz 1950 ‘de “Batman” olarak değiştirilmiştir ama eski isim olan “İluh” bir mahalle ismine verilerek anılmaktadır.

Beşiri, Sason, Hasankeyf, Gercüş ve Kozluk ilçeleri hayvancılık ve tarımda oldukça gelişmiştir.

Batman ili denildiğinde akla gelen ilk şey petrol olmaktadır. Batman petrol sayesinde gelişmişlik göstermektedir. TPAO denilen petrol tesisinin kurulmasıyla ile işçi göçü artmış il giderek gelişmişlik göstermiştir. Sanayi, endüstri ve kültürel olarak farklılaşmalar meydana gelmiştir. Şehir TPAO çalışanları için yapılan site mahallesi ve iluh mahallesi arasında büyümeye başlamıştır

Batman ili turistik olarak en önemli ilçesi Hasankeyf olmuştur. Bölgenin kalkınmasında turizm kenti olan Hasankeyf maalesef 2020 yılında yapılması planan baraj sayesinde sular altında kalmıştır. Bölgedeki Zeynel bey türbesi gibi tarihi değeri değeri yüksek olan anıtlar taşınarak yeni Hasankeyf diye adlandırdıkları bölgeye yerleştirilmiştir. Diğer önemli turistik bölgesi ise Malabadi Köprüsür. Diğer önemli turistik yerleri ise; Memikan Köprüsü, Hızır Bey cami, Mor Kırıyakus Cami, Bozikan Kalesi, Hallan Çemi Höyüğü.

1.7.GENÇLİĞİN KAVRAMSAL İZAHI

Genç üzerine birçok kavramsal izah yapılmıştır. Çünkü araştırmacılar bu konuda sabit bir tanıma ulaşamayacaklarını, genç kimliğinin yaş faktörü ve zihinsel faktörü içerdiklerini savunmuşlardır. Bu nedenle genç ve gençlik kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar ve yaklaşımlar mevcuttur.

1.7.1.Genç, Gençlik Kavramı

BM Örgütünün tanımına göre genç, “15-25 yaşları arasında, öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir”. UNESCO üç gençlik tanımına yer vermiştir;

- ✓ *Birinci tanımda gençlik "15-25" yaş grubu olarak belirtilmiştir.*
- ✓ *İkincisi Gencin kişilik yapısı da hesaba katılarak "genç, öğrenim yapan, hayatını kazanmak için çalışmayan ve kendine ait konutu bulunmayan kişidir" ve*
- ✓ *Üçüncü olarak "genç geniş bir hayal gücüne sahip olan, cesaretin çekinceliğine ve macera İsteğinin rahatlık duygusuna üstün geldiği insandır" şeklinde tanımlar yapılmıştır.(Murat,1995:176)*

Gençlik yaşı genellikle 15-24 yaş grubu (15-24 yaşları bu gruba dâhil bulunmaktadır) arası kabul edilmektedir. Bunun bazı istisnaları da bulunmaktadır. Meselâ gençlik yaşı Norveç, İsveç, İngiltere ve ABD' inde 16-24 yaş grubu arası kabul edilirken Belçika, İrlanda, İtalya. İspanya ve Hollanda da 14-24 yaş grubu arası kabul edilmektedir (OECD, 1980: 13).

Genç kavramına ait çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Bir tanıma göre genç; “buluş çağına erme nedeni ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ilde genç yetişkinlik arasında kalan,12-24 yaşları arasındaki grup” şeklindedir (Baş, 2017: 259). Başka bir tanıma göre genç; "toplumsal olarak kimlik edinme sürecini yaşayan ve henüz toplumsal rolü belirlenme aşamasındaki bireydir” (Sinanoğlu ve Turan, 1997: 8).

Gençlik sosyolojisi, kültür kavramının “bir yaşam tarzı” şeklindeki en genel tanımıyla ilgilenir. Bu doğrultuda verilebilecek, oldukça genelleştirilmiş kültür tanımı Tylor tarafından yapılmıştır. Ona göre kültür; “toplumun bir üyesi olarak insanın elde ettiği bilgi, inanç, sanat, moral, hukuk, alışkı ve diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür” (Poyraz, vd., 2003: 5). Gençlik kavramı, “sosyolojik anlamda atfedilmiş bir statü ya da toplumsal düzeyde kurgulanmış bir adlandırma” olarak tanımlanmaktadır (Köroğlu, 2014:257).Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Başka bir deyişle göre gençlik çağı biyolojik, psikolojik,

sosyolojik gelişme ve olgunlaşma çağı anlamına gelmektedir. Ergenlikle başlayan hızlı büyüme, gençlik çağını sonunda bedensel, cinsel ve ruhsal olgunlukla biter.

Frichter gençler arasında görülen sosyal farklılıkları üç kategoriye ayırmaktadır (Frichter akt. Poyraz vd., 2003: 7);

- ✓ *Gençler arasındaki en büyük farklılık, cinsiyet ayrımıdır; bir erkek ya da kadın olarak büyümek, farklı eylemleri, kısıtlamaları ve farklı sosyalizasyon kalıplarını içerir. Bu bağlamda, kadın ve erkeklerin farklı cinsiyet grupları olarak toplumsallaşma bakımından bir farklılık yaşayıp yaşamadıklarını sorgulayan Schmidt, kadınların toplumsal sisteme entegrasyonunun erkeklerden daha değişik bir biçimde gerçekleştiğini çıkış noktası olarak alır.*
- ✓ *Gençler arasında görülen ikinci belirgin farklılık ise sosyal sınıftır. Sosyal sınıf farklılığı çatışmacı teorilerin temel konusunu oluşturmaktadır. Onlar bu konuyu işçi sınıfı ve orta sınıf gençleri açısından incelemiştir. Endüstrileşme ve şehirleşme ile birlikte gençlik kültürü içerisinde bir alt-kültür olarak ortaya çıkan işçi gençler, hâkim kültür içerisinde önemli bir yer kazanmıştır.*
- ✓ *Gençler arasında görülen diğer önemli farklılıklar ise; ırksal, etnik ve dinsel farklılıklar olarak sıralanabilir. Ayrıca şehirde, kasabada ya da köyde yetişmenin gençler üzerinde farklı etkileri olduğu da düşünülebilir. Bu durum 'Özönder' in kültür olgusunu teşkil eden faktörlerden birinin de coğrafi çevre olduğu; çevre ve kültürün fonksiyonel bir birlik gösterdikleri açıklamasıyla da desteklenebilir. Bu durum daha önce de belirttiğimiz gibi "kültürel izafiyet" kavramıyla anlam kazanmakta ve bu nedenle gençlik tanımları kültürden kültüre farklılıklar göstermektedir.*

1.7.2.Gençlik Sınıflandırılması

Gençleri iş, yaşam, zihinsel ve bedensel özelliklerine göre sınıflandırmak mümkündür. Bunlar (Tezcan, 1997: 103-106);

Okul dışı gençlik

- ✓ İşsiz gençlik

- ✓ Yurt dışında yaşayan gençlik
- ✓ Çalışan gençlik
- ✓ Asker gençlik
- ✓ Gecekondu gençliği
- ✓ Köy gençliği

Okuyan gençlik

- ✓ Yükseköğretim gençliği
- ✓ Orta öğretim gençliği

Özel eğitime muhtaç gençlik

- ✓ Görme ve işitme engelli
- ✓ Bedensel engelli
- ✓ Zihinsel olarak engelli
- ✓ Kurum bakımına muhtaç kişi
- ✓ Üstün yetenekli

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu bünyesindeki “Gençlik komitesi” raporunda “gençlik içinde bulunduğu kesim, sosyal sınıf ve ya kuruluş açısından ele alınmalıdır” ifadesiyle gençliği (Unesco, 1977: 17);

- Okuyan gençlik
- Okul dışı gençlik
- Yükseköğrenim gençliği
- Asker
- Köy gençliği
- Çalışkan gençlik
- Büyük kentlerde çalışmayan gecekondu gençliği şeklinde ayırabiliriz.

Türkdoğan ise gençliği beş kademeli bir tasnif şeklinde önerir (Baş, 2017: 7);

- “Siyasi seviyede duyarsız gençlik

- *Yabancılaşmış gençlik: Geleneksel toplum düzenini reddeden, otoritenin yapısına isyan eden kimselerdir.*

- *Ferdiyetçi gençlik: Statükoyu kabul edip siyasi konularla ilgilidirler, itaat eden isyankârlardır.*

- *Eylemci gençlik: Otorite yapılarını reddeden siyasi ve sosyal açıdan olaylarla ilgilenen gençlerdir. Gençlik; köy ve kent gençliği, okuyan ve okumayan gençlik, herhangi bir işte çalışan ve çalışmayan gençlik olarak alt kategorilere ayrılmaktadır. Kurumların kökeninde yer alan bir alanı oluşturmuşlardır.*

- *Yapıcı gençlik Yüksek ölçüde sosyal ve politik konularla ilgilenirler. Toplumun mevcut düzeninde çalışmayı savunurlar.”*

Gençliğe ilişkin farklı özel kategoriler de mevcuttur; 68 kuşağı, 78 kuşağı, Y kuşağı, milenyum kuşağı, internet gençliği, cool gençliği, emo gençliği, apaçi gençlik, devrimci gençlik, İslamcı gençlik vb.(Baş, 2017: 262)

1.7.3.Gençlik Dönemi Özellikleri

Gençlik kavramı, çoğu zaman biyolojik bir döneme işaret etse de psikolojik, toplumsal ve kültürel anlamlarla yüklü olan sosyolojik bir olgudur. Bu boyutlar kendi içlerinde bir bütünlük gösterir. Birbirleriyle bağlantılı parçalardır. Genç ergenlik döneminde fizyolojik açıdan hormon savaşları, psikolojik açıdan kimlik savaşlarının ve sosyolojik açıdan da toplumun bir parçası olma yolunda verildiği çaba evresindedir.

1.7.3.1. Biyolojik Özellikler

Gençliğin yaşadığı biyolojik sorunların başında gözle görülür fiziksel değişimler gelmektedir. Ortaya çıkan bu değişimler, bireyin çocukluk döneminden çıktığını ve gençlik dönemine girdiğinin göstergeleridir. Ergenlik dönemi içinde hem erkeklerde hem de kızlarda görülen fiziksel gelişimlerin başında boy uzaması, çene-burun uzaması ve kilo artışı görülmektedir. Bunun dışında özellikle erkeklerde ses kalınlaşması, vücutta oluşan kıllanmalar ve cinsel organlarda oluşan gelişmeler bu süreci takip etmektedir. Kızlarda ise göğüs büyümesi, ses incilmesi, kalça genişlemesi, regl başlangıcı çoğu zaman olgunlaşmanın başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Kurttaş, 2017: 5). Fiziksel evre üreme özelliklerini kazanmada önceki evredir. Bu dönemde cinsiyeti belirleyen hormonlar, bezler- yağ bezleri, sivilcelenme, siyah nokta oluşumu, aktifleşir. Esas cinsiyet hormonlarının yanında ek

cinsiyet özellikleri (üremeye yardımcı olmayan) özellikler gelişir. Üreme organlarının geliştiği bu evrede bireyden bireye farklı hızda ve sırada gelişir. Genç bu dönemde cinselliği merak edeceğinden bilgi edinmeye çalışır. Cinsel özdeşim 3 yaşından başlayıp 7-8 yaşına kadar devam eder. Ergenlik dönemine kadar bir durulma yaşanır. Cinsel uyanışla bireyin bunu baskılayarak bir dengeye oturtması gerekecektir. Akran çevresiyle konuşarak cinsel rollerini daha iyi tanıyarak yaşamına uygular (Kuşgözlü, 2011) Ergenliği yaşama evresi ilden ile şehirden şehre ve ülkeden ülkeye coğrafi etkenlerle değişkenlik göstermektedir. Burada İbn-i Haldun'un coğrafi koşulların insan yaşamına etkileri, karakteristik özelliklerini belirlemesi düşüncesine ulaşılabilir. Bu gelişim evresi genelde kızlarda 18 yaşına, erkeklerde ise 21 yaşına kadar devam etmektedir (Alisinanoğlu, 2002: 62)

Ergenlikle başlayan bedensel hızlı orantısız büyüme hareketlerde ve dengede ahenksizlik-sakarlık- oluşturduğu gibi gencin bedenine olan ilgisini de artırmaktadır. Fiziksel değişimler gencin bedenine olan ilgisini artırdığı gibi bu değişimlere karşı uyum sorunları önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır ve bu dönemde bazı dürtülerin canlanmasına özellikle cinsel dürtülerin gün yüzüne çıkmasına sebep olmaktadır. Soyut düşünme becerilerinin yanında benmerkezci bir tavır takınan gencin kas dokularının gelişiminin yanında yağ bezlerinde de gelişme görülmektedir. (Alisinanoğlu, 2002: 62)

Bu dönemde yaşanan değişimler gençte çeşitli sıkıntı ve kaygılara yol açmaktadır. Gençlik döneminde yaşanan kaygılar ise iki temelde ortaya çıkmaktadır: Bunlardan birincisi iç dünyasında dürtüleriyle oluşan kaygılardır. Bu da gencin benliği ve toplumu algılayış biçimiyle şekil alacaktır. İkincisi ise toplumsal-çevresel-kaygılardır. Bunu da toplumsal baskının ve geleceğini planlamanın verdiği müdahaleleri barındırır. Bu dönemde yeni sorumluluklarla, ilişkilerle ilk kez karşı karşıya kalacaktır. (Kurdaş, 2017: 7).

1.7.3.2. Psikolojik Özellikler

Yaşanan sorunlar nedeni ile gençlik çağı; bunalımlar, öfkeler, çatışmalar ve kaygılar dönemi çağıdır. Gençlik dönemi; yanılgıların, bencilliklerin ve başkaldırımların sık görüldüğü, bocalama, zıtlıkların olduğu, muhakeme gücünün

olmadığı bir dönemdedir. Gencin kendisiyle ve çevresiyle çatışma ve sürtüşmeler yaşadığı kararsızlık hislerinin yoğun, fevri davranışların aşırı olduğu dönemdir. Pek çok psikolog gençlik dönemi için “problemler çağı” ifadesini kullanmaktadır. Ancak problem kavramı gencin sadece çevresi için problem teşkil ettiği anlamına gelmektedir. Zira genç için de çeşitli problemler anlamına gelmektedir (Kurttaş, 2017: 6-10).

Birey ergenlik döneminde her şeyi sorun haline getiren, duygularını ani yaşayan bir kişilik kazanır. Bu dönemde eğitime ilgi oldukça azdır. Dağınıklık baş gösteren bir faktördür. Kişi süse, giyime önem vererek beğenilmek istemektedir. Sosyal medyaya ilgisi artan genç içe çekinik kişiliğini sosyal medyaya aktarmayarak özgüvenli bir tutum sergiler. Genelde bu evrede genç kendini beğenmeyerek yetersizlik duygusuna kapılır. Başkalarının fikrine daha çok önem verir. Kendi için neler düşündüklerini merak etmektedir. Böylelikle içinde bulunduğu grupta çeşitli rollere bürünmeye çalışarak sevilme istenmektedir. Hatta sevilme uğruna ailesinin istemediği davranışları bile sergileyebilmektedir.

Hayal kurma, dikkati çekme korkusu, heyecanlanma, utangaçlık bu dönemin ortak özelliğidir (Kulaksızoğlu, 1990: 139). Aynı zamanda genç yalnızlığı seven, toplumsallaşmayı sevmeyen, agresif, şiddet yanlısı karakteristik özelliklerde gösterir. (Tuncay, 2000: 233)

Modern ergenlik psikolojisinin üstadı olarak kabul edilen G. Stanley Hall ergenliği: “*fırtına ve stres zamanı*” olarak tanımlamıştır. Schulz ise ergenliği: “*Genç yetişkine değişik yetişkinlik rollerini vatandaşlık sorumluluğunun sonuçlarına katlanmak zorunda kalmadan denemesine izin verildiğinde yaşanan normatif bunalım.*” olarak tanımlamıştır. Sonuçta ergenlik ve gençlik dönemi daha çok bunalım ve problemlerle adlandırılmaktadır. Bu dönemde yaşanan problemlerin temel nedeni bu döneme özgü gelişim görevlerine gencin uyum sağlamada yaşadığı zorluklardır. Bu görevler; akranlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmak, eril ve dişi karakterlere bürünmek, fiziğini benimsemek ve onu nasıl kullanacağını bilmek, duygusal olarak özgürlüğünü olgunlaştırmak, gelecekteki hayatına hazırlık yapmak, statü kazanmak, kendine has etik değerler geliştirmek, toplumsal sorumluluklara

hâkim olmaktır. (Kurttaş, 2017:5). Bireyin psikolojisi hayat rutinini, çevresini, aile ilişkilerini, gelişimini, psikolojisini olumlu olumsuz etkilemektedir (Tuncay, 2000: 238). Aşırı stres, duygusal istismar, ilgisiz ve sevgisiz büyütülen genç, yanlış meslek seçimi, doğru düşünülmemiş evlilikler bireyin psikolojisini büyük oranda etkilemektedir.

Ergenlik dönemi ile birlikte ortaya çıkan fizyolojik değişikliklere karşı gencin gösterdiği duygusal tepkiler de farklılaşabilmektedir. Ancak genel olarak bu dönemde gencin dikkati aurasına ve benliğine dönmüştür. Genç kendi bedeninde meydana gelen fiziksel ve hızlı farklılığı vücuduna karşı bir yabancılaşma hissetmektedir (Kurttaş, 2017: 8).

Ergen için çocuk kimliğinden ergin kimliğine geçiş çoğu kez “kimlik krizi” sorununu da birlikte getirmektedir. Kimlik arayışı ergenlik döneminde karşılaşılan olağan bir süreçtir. Ergen hem çevresel değerleri özümseyip çevre tarafından benimsenmek isterken hem de benliğini fark edip çevreden ayrı bir varlık olarak topluma benimsenmek istemektedir.

Bu süreçte yaşamını sürdürdüğü çevrede, toplumda, ailede, grupta, amacını, duygularını, inançlarını, davranışlarını, beklentisini, düşüncelerini ve tutumlarını açığa çıkarmaya çalışan genç birey; kimliğini, gelecekte ne olacağını, kimlere inanacağını, gelecekte ne yapacağını, nelere inanacağını, farklı problem ve çözümler karşısında nasıl bir tepki vereceğinin cevaplarını aramaktadır. Kimlik bunalımı genel olarak ergenlik ve gençlik yıllarında değişik yoğunlukta yaşanan kimlik oluşum sancılarını işaret etmektedir. Süreç sağlıklı yaşandığında kimlik duygusu giderek daha oturmakta ve yerleşmektedir. Ters durumlarında ise kişilik bocalaması olarak adlandırılan durum yaşanmaktadır. Kimlik oluşum süreci ne kadar sağlıklı yaşanırsa genç yaşadığı toplumsal çevreyle aynı derecede sağlıklı ilişkiler kurar. Çünkü kimlik- aidiyet- duygusu, benliğini hissetmekten öte, birey olarak ve hangi grupla tanındığını hissetmekle ilgilidir (Kurttaş, 2017:8-9). Erikson (1950) bütün gelişimsel evrelerde sonuca varılması gereken bunalımların beraber bütün olduğunu ve halkanın ilk krizinin başarılı şekilde sonuçlanması bir sonraki evrede oluşan problemi de iyi kontrol altına alınabileceği anlamına gelmektedir.

Ergenlik ve gençlik döneminde kimlik oluşturabilmek için genç sosyal çevresiyle etkileşim içerisine girer. Sosyalleşme, toplumla kurulan enerjinin önemli bir faktörüdür. Bu nedenle, Simmel (1968) sosyalleşmeyi bir olaydan çok kuruluş olarak tanımlamaktadır; toplum bir kuruluş ve varoluştur. Bu durumda sosyalleşme süreçleriyle toplum bir döngü halinde sürekli üretilir. Toplumsal yapı dinamiklik gösterdiği için sosyalleşme çalışmaları da sürekli yeni boyutlar kazanarak birey içinde bulunduğu kültürü öğrenip benimseyerek gelişecektir. (Simmel akt. Emiroğlu, 2017: 4). Gençlerin yaşadığı bu sorunlar evrensel olup farklı kültür ve zamanlarda benzeri yaşanmaktadır. Kimlik karmaşalarının temelinde küreselleşen toplumda zıt rol beklentileri ve çeşitli tercihler karşısında kalmalarıdır. Kimlik kazanma sürecini olumsuz geçiren genç her şeye “yabancılaşır.” Yabancılaşan genç; cinselliğe düşkün, para zaafı olan kişiliğe dönüşür. Arzularının isteklerini yapar. Bunlara sahip olan genç zayıf bir benliğe bürünür. Bencilleşerek suçlu davranışlar sergiler. Kimlik kaybı yaşayan genç kendini toplumdan soyutlayarak yalnızlaşır. Kendi iç dünyasına yönelerek madde-alkol, uyuşturucu- yönelir. (Hökenekli, 2010). Genç ergenlik döneminde tutkularının, hayranlığının en uç seviyede olduğu duyguları yaşar. Bu öğretmenini, müzik grubundan herhangi biri, sevdiği dizi veya filmdeki karakterde olabilir ve onların kimliğine bürünmek isteyebilir (Kuşgözoğlu, 2011).

Kimlik kazanma sürecinde genç bazen duraksamalar yaşayabilir. Bu duraksamalarda genç olgunluğunu sağlıklı bir şekilde oturtmaya çalışmıştır. Zaten ergenlik dediğimiz evre gencin deneyimleme yaşamına uygulama ve pratik olan seçen evredir. Kimlik gelişiminde çocukluk döneminin etkileri vardır. Sürekli takdir edilen, sorumluluk verilen genç ergenlikte karar vermekte zorlanmaz, girişimci bir ruha sahip olurken kararlarının sonuçlarını kaldırabilir. Fakat çocuklukta baskılanmış genç ergenlikte muhakeme yapamaz, utangaç, çekingen birey olarak karşımıza çıkmaktadır. Genelde çocukluk döneminde ailesiyle güvenli bağlanmalar gerçekleştiren genç kimlik kazanma sürecinde de ailesiyle sağlıklı ilişkiler kurarak bağımsızlığını gerçekleştirir. Güvensiz bağlanma gerçekleştiren genç ise ailesiyle çelişkiler yaşayarak, öfkelenmeler yaşayan genç ters bir kimliğe bürünür.

1.7.3.3. Sosyolojik Özellikleri

Gençlik döneminin getirmiş olduğu fiziksel değişim ve ruhsal dalgalanmalar sadece genci etkilememekte, gencin ailesi ve çevresi de bu değişikliklerden etkilenmekte ve bu süreci etkilemektedir. Her insanın sosyal bir çevre içinde yaşadığı gerçeğinden hareketle gençlik döneminin de sosyal sıkıntılarının olması kaçınılmazdır. Genç bir yandan geçirmiş/geçirmekte olduğu fiziksel ve ruhsal değişimin sıkıntılarını içinde yaşarken bir yandan da bunların sosyal çevresi üzerindeki etkileri ve bu etkilerin yansımaları ile baş etmek zorunda kalmaktadır.

Bu dönemde toplumsal kabulleniş ve statü kazanma arzusundaki genç birey toplum içindeki rol değişimiyle kendi özgür iradesiyle kararlarını vermek arzusundadır. Bu dönemde ebeveynler ise gencin evden uzaklaştığını düşünürken, genç ise evdeki ilişkilerini mümkün olduğunca sınırlı tutarak müdahaleden uzaklaşmaya çalışır. Böylelikle akran çevresine daha çok yoğunlaşmaktadır.

Gençler bu evrede sorun teşkil eden grup olarak tanımlanmalarının en büyük nedenlerinden biride, gençlerin yetişkinlerle yaşamış olduğu kuşak çatışmasıdır. Hemen her dönemde yaşlı nesil tarafından kabul olunan ve savunulan sosyal davranış tipine gençler daima karşı gelme eğiliminde olmuşlardır. Kuşak çatışmasının asıl nedeni, her devrin özelliğinin farklı olması sebebiyle eski nesillerin genç nesillerin içinde yaşadığı ortamın niteliğini bilmeden onları sorgulamaları, gençlerin de belirli kurallara tabi olmama istekleridir. Toplum karmaşıklaştıkça ve çeşitlendikçe kuşaklar arası çatışma daha da artmaktadır (Kurttaş, 2017: 11).

Gençlik döneminde yaşanan sosyal sorunlardan bir diğeri de yabancılaşma olgusudur. Genel anlamıyla bireylerin etkileşim içinde oldukları kişilerden ve ortamdaki uzaklaşmalarını ifade eden yabancılaşma kavramı Hegel ve Marx'ın yazılarının ana temalarından biridir. Hegel'e göre yabancılaşma kaçınılmaz bir oluşumdur. İnsan kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına toplumsal kurumlarda, fiziksel nesnelerde ve kültürel ürünlerde kendi özünü dışsallaştırmaktadır. Bu dışsallaştırma insan emeğinin yabancılaşmasıdır. Hegel'in felsefesi, diyalektik bir süreç içerisinde "mutlak ruhun yabancılaşması" ve bu "yabancılaşmadan kurtulma" üzerine kurulmuştur. Bu nedenle, yabancılaşma marazi bir durum değil, doğal bir

oluşumdur ve toplum var oldukça varlığını sürdürmeye devam edecektir. Marx yabancılaşmayı insani öz kavramı üzerine dayandırır Ancak, Marx'ın insana yaklaşımı, Hegel de dahi olmak üzere, kendinden önceki yaklaşımların oldukça uzağındadır. Marx'tan önceki yabancılaşma anlayışı, doğrudan evrensel insanın özüne dayalı bir düşünce biçiminde iken; Marx, kendisinden önceki soyut insan düşüncesini aşarak, bir yandan çevresini geliştiren, diğer yandan ise içerisinde bulunduğu toplumun şartlarından etkilenen somut insan anlayışına ulaşır. Bu nedenle, Marx'ın insan anlayışı evrensel olmaktan öte toplumsaldır. Bu toplumsallık insanın fiziksel olarak var olduğunu ve maddi olarak üretim sınıfında yer alan sürecini ifade etmektedir. (Kurttaş, 2017: 12).

Marx yabancılaşma kavramını özel mülkiyetin hareketinin bir çözümlemesinden çıkarmaktadır. Marx'a göre her ne kadar özel mülkiyet, yabancılaşmış emeğin temeli ve sebebi olarak görünse de daha çok onun bir sonucudur (Kurttaş, 2017: 12). Bu bakımdan Marx'ın yabancılaşma anlayışının temeli emek ve iş bölümüne dayanmaktadır. İş bölümünün gelişmesine paralel olarak emek, bireyin kendini gerçekleştirdiği bir alan olmaktan çıkarak nesnelleştirilmiştir. Marx'ın eleştirisi, sanıldığı gibi aksine gelir dağılımının eşitsizliği değil, bu eşitsiz dağılımının insan kişiliği üzerindeki yok edici etkisidir. Bu nedenle Marx'ın asıl kaygısı insanın kurtuluşudur (Kurttaş, 2017: 12).

Gençliğin yaşamın diğer dönemlerinden ayırt edici pek çok özelliği bulunmasına rağmen, en önemli farklılıklarından biri, bu dönemde yaşanan sorunlardır. Özellikle çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresi olan gençlik biyolojik, ruhsal ve sosyal sorunların ön planda olduğu bir dönem olarak her toplumda ayırt edici bir özelliğe sahip olmuştur. Gençlik döneminin hemen her toplumda bir sorun olarak görülmesinin temelinde de bu sorunlar ve gençliğin toplumsal değerlerle yaşadığı uyumsuzluk gelmektedir. Gençliğin yaşadığı problemlerin kaynağı çoğu zaman gençlik döneminin biyolojik ve psikolojik özelliklerine bağlansa da, toplumsal değişim süreçlerinin çeşitli problemlere neden olduğu ifade edilebilir. Özellikle toplumsal değişimle birlikte ortaya çıkan değer değişimi ve değer yargılarında ortaya çıkan farklılaşmalar, çoğu zaman gençler ile sonraki kuşaklar arasında çeşitli çatışmalara neden olmaktadır. Evrensel bir olgu olan bu durum,

hemen her toplumda gençlerin sosyal bir problem olarak görülme sorununu beraberinde getirmektedir.

Toplumun gençlerden beklediği kültürel talepler, yaşanan hızlı değişimlerin neden olduğu çalkantılar ve gençlerin talepleri ile toplumların gençlere sunduğu imkânların uyuşmaması durumu gençliğin sosyal bir problem olarak görülmesine neden olmaktadır. Yeni kuşak ile önceki kuşak arasında değer farklılaşması yaratmakta ve bu durum çatışmayı beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu durum gençliğin sosyal bir problem olarak görülmesinin temel nedenlerinden biridir.

1.7.4.Gençlik Kuramları

Gençlik üzerine araştırma yapan uzamanlar gençliği üç temel kuram üzerine sınıflamışlardır. Böylelikle gençliğin anlaşılması ve davranış kalıplarının belirlenmesi kolaylaşmıştır.

1.7.4.1. Yapısal İşlevsel Açıdan Gençlik Kuramları

1930-1970 yıllarında Amerika’da etkili olan bu yaklaşım, toplumdaki yapılanma ve kuşaklar arası aktarıma önem vermiştir. Buna bağlı olarak da alt kültürler, normlar önemsenmektedir. Bu yaklaşım toplumu birbirleriyle kaynaşmış özümsemiş bir çarkın sistemi olarak görür. Yani toplum iç içe geçmiş kurumlardan oluşmaktadır. Bu sistemler beraber bütünlük oluşturur, zamanla değişerek karşılıklı etkileşim sağlanır (Müftüler, 2019: 101- 102). Sistemlerin hepsi kendi özelliklerini zamanla olumlu-olumsuz sosyal süreçte kendileri oluşturmaktadır (Çağırkan, 2017: 156) ve her sistemin kendine ait kuralları vardır (Akün, 2013: 89). Aile ve okul çok önemli faktörlerdendir. Birey bu iki kurumda sosyal etkileşim sürecine girmektedir. Eklenen ve ya değiştirilen kültür öğeleri okul ve aile aracılığıyla bireylere aktarılmaktadır. Birey ya bu bilgileri özümser ya da kendine uygun yeni bir oluşum meydana getirir (Çağırkan, 2017: 158). Birey genelde ailede ve toplumda meydana gelen bu değişimlere uyum sağlayamadığında problemler baş göstermektedir. Fakat sorunlara bakıldığı zaman sadece bireyin davranışlarına değil genele bakılmalıdır.

Çünkü tüm bireyler bir birine bağlantılıdır (Akün, 2013: 86-88). Toplum kendi içinde alt kültürlerle ayrılmaktadır. Bu sebeple birçok farklılaşmalar meydana gelmektedir. Alt kültür, toplumun azınlık bir kısmının sahip olduğu kültürel parçalardır. Bir topluma ait olan kültür, üyeleri hepsi tarafından bütünüyle benimsenemez. Egemen kültürün alt grupları “alt kültür” olarak bilinen farklılaşmalardır. Alt kültür, bir yaşam tarzının maddi ve manevi zenginliklerini meydana getiren, egemen kültürün özünden, yörelere ve toplumsal kategorilere göre değişen yaşam tarzıdır. Alt kültür, nitelik farkı değil derece farkıdır (Bozkurt, 2013: 105).

Bütün toplumlarda olduğu gibi egemen kültür içinde var olan gençler kendilerine özgü, ifade etme amacıyla farklı kurallara göre davranacakları çeşitli alt kültürler vardır. Bu kültürün alt yapısında dinlenen müzikler, stilleri, giyim tarzı, dil ve iletişimleri, farklı kuralları yer almaktadır. Alt kültür özelliklerini barındıran gençler, bir görüşü savunmak veya karşısında olmak, toplumun benimsetmeye çalıştığı değerlere başkaldırmak, içinde barındırdığı başkaldırımı dışa vurmak ve kendi seçimlerine saygı duyulmasını istemek adına davranışlarına yön verirler. Bu nedenle gençler kendi içinde farklı alt kültürleri barındırırlar (Baran, 2013: 10). Alt kültürler; meslek, eğitim, yaş, cinsiyet, meslek, zenginlik ve cinsel tercihleri temel alabilir.

Toplumsal yapıda meydana gelen farklılaşmaların yapının önemli ögesi olan nüfusun parçasından olan gençleri de kapsar. Toplumsal yapıdaki değişimler tüm kurumları etkileyeceğinden meydana gelen farklılaşma diğerinde bozulma olarak ortaya çıkarabilir. Bu farklılaşma arzu edilmeyen bir durumdur. Toplumsal düzenin ve istikrarın sağlanması için uyum ve kendi içindeki bütünlük önceliklidir. Bu bağlamda gençlik döneminin bir geçiş evresi olduğundan gencin toplum içindeki kimliğini kazanmada gençliği işlevsel olarak toplumsal bütünleşme açısından değerlendirir. Yaşı, toplumdaki rol ayrımında önemli bir etken olarak gören yapısal işlevselciler, gençliği yeni rollere hazırlanıp kazanma evresi olarak görür. Bu nedenle statüler ve roller gencin sorumlulukları açısından toplumla uyum kurarak sosyal ilişkiler içine girmesi beklenir (Baran, 2013: 8). Sistemin parçaları arasında sürekli bir denge ve statik ilişki olmasına önem verirler. Hareketliliğe ve değişime neden olan gençleri toplumsal uyumun dışında tutup sorunların kaynağı olarak gençleri görmektedirler. Bu yaklaşımla beraber gençlerin toplumla uyumuna dikkat edip

bütünleşmesini sağlarlar (Aluş, 2015: 18).Yapısal işlevselci sisteme göre aile de haklar, sorumluluklar bellidir. Gençler çocukken cinsiyet rollerini içselleştirip erginlikte topluma uyum sağlarlar. Ancak gençlerin geçiş evresinde ve toplumsal kurumlarla bağlantısına çok ilgi duymamışlardır. Toplumda mevcut olan normlar sayesinde düzen korunmaktadır görüşündedir (Müftüler, 2019: 109-112).

1.7.4.2. Çatışmacı Kuram Açısından Gençlik Kuramları

Toplumdaki gruplar arasında çatışma önemlidir (Müftüler, 2019: 103). Sosyal yaşamın olduğu her yerde çatışma doğaldır. Meslekler arası, kurumlar ve ya partiler arası, aileler arası, kuşaklar arası çatışmalar görülmektedir (Aluş, 2015: 18). Baskı önemsenmekte eşitsizliklere değinilmektedirler (Müftüler, 2019: 111). Çatışmacı kuram toplumdaki emek, iktidar, güç ve sınıf eşitsizlikleri konularına ağırlık verir. Eşitsiz güç dağılımı çıkar gruplarında rekabetin artmasını ve toplumsal çıkarların güçlüler açısından olumlu hale gelir. Bu kuram, bilim ve teknolojik değişmelerin hızı karşısında yani maddi kültür karşısında manevi kültür ilişkilerin değişmesi, değerlerin farklılaşması ve normsuzluğun ortaya çıkma nedeniyle etik değerlerin ve sosyo-ekonomik sorunların artmasına yol açar (Baran, 2013:8). Özellikle gençler arasındaki eğitimdeki eşitsizlik ve kuşaklar arasındaki eşitsizlik çatışmalara sebep olmaktadır.

Farklı çıkarlar, sorunlar, kaygılar çatışmaya neden olmaktadır. Çatışma sonunda yeni görüşler, kurallar ortaya çıkmaktadır. Toplum ilerler ya da yeni sorunlarla beraber yabancılaşma gerçekleşir (Müftüler, 2019: 112).

Gençlik dönemi barındırdığı kaygılar- gelecek kaygısı, kimlik gelişimi kaygısı vb.-, çatışmalardan dolayı çatışmacı kuramın ilgi alanına girmiştir. Sürekli özgür olmak isteyen genç, adaletsizliğe inanmakta ve kuşaklar arasındaki çatışmalara maruz kalmaktadır.

1.7.4.3.Sembolik Etkileşim Açısından Gençlik Kuramları

Sembolik etkileşimciler “şeylere atfettiğimiz anlamlar” olan sembolleri, toplumsal yapı taşı olarak görürler. Anlamlar, bireyler birbirleriyle etkileşimiyle

oluşur. Toplum, bu *etkileşimin bir ürünü olarak görülür*. Semboller, insanlar arasında anlamlı iletişimi sağlayan, nesneler, sözcükler, jest ve mimiklerden oluşmaktadır. Bu yaklaşım sosyoloji literatürüne W. I. Thomas, C.H. Cooley ve G.H. Mead tarafından sokulmuştur. Bu teori açısından sözcükler, en iyi sembollerdir. Örneğin yedi yaşına kadar ortalama bir çocuk 8000 sözcüğe hâkim olabilmektedir. Çocukların ilk öğrendikleri sözcükler, ebeveyn ve aileleri (yani “anlamlı ötekiler” significant others) ile ilgidir. Daha sonra anlamlı ötekiler arasına arkadaşları, okul ve iş çevresi, dini ve siyasi liderler girerler (Bozkurt, 2013: 43).

Goffman’ ın çalışmalarıyla ortaya çıkan bu yaklaşıma göre gündelik hayat benimsenmekte, bireyler şeyler’ in anlamları temeliyle harekete geçmektedir. Farklı toplumsal rollerle yaşanan sosyal ilişkilerle anlamlar ortaya çıkmaktadır. Bireyler sosyal etkileşimle edinilen bilgiyi yorumlayarak, değişiklikler yaparak içselleştirirler. Bu sisteme göre, sosyal etkileşim sonucu ortaya çıkan anlam ve değerler toplamıdır (Çağırkan, 2017: 151- 152).

Bireyler nesnelere, kendilerine has özelliklerine göre değil, kendileri için taşıdıkları anlama göre tepkide bulunmaktadır. Anlamlar etkileşim yoluyla geliştiğinden dil burada temel bir rol oynamaktadır. Yani gerçeklik etkileşimle yaratılmakta, bireyler kendilerine, davranışlarına ve diğerlerine sembolik anlamlar yüklemekte ve bu anlamları etkileşim yoluyla geliştirip aktarmaktadır. Anlam ve semboller yaratma sürecinde ise kimlik oluşmaktadır (Demir, 2007: 34) Her farklı etkileşim kimliğe farklı biçimler ve anlamlar katmakta, bazı anlamları ise değiştirip dönüştürmektedir. Kimliklerin anlamı bireye ve duruma göre değişebilmektedir. Bu nedenle de kimlikler, durağan ve süreklileşmiş değil, istikrarsız olarak tanımlanmaktadır (Saymaz, 2007: 34). Bireylerin kişilikleri, kimlikleri, tutum ve davranışları nesnenin anlam kazanmasıyla başlamaktadır. Böylelikle her şeye karşılık gelen anlam kodları vardır. Anlam kodları ise; insan zihninin yapısındaki karşılıktır. Toplumun üyesi olmak için bu anlam kodlarının öğrenilmesi zorunludur (Çağırkan, 2017: 153).

Birey herhangi bir söz ya da davranışıyla diğerlerinden nasıl bir tepki alacağını kestirebilmekte ve bakış açısı değiştirebilmektedir. Düşünürken aynı zamanda bu düşünce sonucunda diğerlerinin ne düşüneceğini de düşünebilmektedir.

Sembolik Etkileşimcilik kavramını 1937 yılında ilk defa kullanan kişi Blummer' dir. Ona göre, Sembolik Etkileşimcilik üç önermeye açıklanır (Blummer akt. Bozkurt, 2013: 43):

- *İnsanlar şeylere karşı, şeylerin kendilerine ifade ettiği anlamlara göre tavır alırlar.*
- *Bu anlamlar, birinin muhataplarıyla olan etkileşimden çıkarsanır.*
- *Bu anlamlar yorumsal bir süreçte değişime uğrar.*

Sembolik etkileşimin en önemli temsilcilerinden Mead kişilerin benliği, biyolojik ve psikolojik benlik ile sosyolojik benin harmanlanması olarak anlam kazanır. Böyle bakıldığında benlik, toplumsal yapıdaki kuralların ve toplumdaki değerlerin fark edilmesini öğrenerek özümseyip kendi öznelliğini katma durumudur. Genç, toplumun değerlerini öğrenerek kendi algılayışıyla yorumlar. Sonucunda da birey olarak var olma sürecine girmiş olmaktadır. Gencin benliği, toplum içinde var oldukça gelişir. Burada da sosyalleşmenin önemli olduğu gözlemlenir. Sosyalleşme içerisinde başka rolleri dikkate alan genç yorumlamalarıyla yaşamı içerisinde ilişkilerini sürdürür (Baran, 2013: 9).

Sosyolojik olarak gencin var oluşunda etkili olan kuram, toplumsal kurallara yönelen genç aynı zamanda kendi bağımsız kurallarını da oluşturur. Fakat, bu öznel kurallar kalıcı olmayıp durumlara ve ilişkilerdeki kurallarla uyumluluk göstererek gelişip yaşamın sürekliliğini sağlar. Genç, toplumun üyesi olabilmek için anlam kodlarını ezberlemek zorunda kalmıştır. Genç anlam kodlarını kendi açısından yorumlayarak toplumda yer edinmeye çalışmıştır. Zaman geçtikçe gencin şeylere atfettiği anlamlar değişmektedir. Büyüyen gencin fikirleri ve düşünceleri de değişeceğinden yorumlamaları zaman içerisinde farklılık gösterecektir.

1.7.5. Gençlik Sorunları

Genç toplumun dinamik ve bilgi alışverişini aktif, hızlı ve en güncel kullanan kesimini oluşturmaktadır. Durum böyle olduğundan gencin çevresi, kendisi ve içinde bulunduğu psikolojik durumdan etkilenmesi gayet olağan bir durum oluşturmaktadır.

Ergen genç, bağımlı durumundan bağımsız yetişkinliğe geçiş evresi yaşamaktadır (Baş, 2017: 258). Nüfusun hızlı bir şekilde çoğalmasıyla her yıl daha

çok insanın barınma beslenme gibi temel ihtiyaçları gerekmektedir. Ülkelerde meydana gelen değişmeler, ihtiyaç gereksinimi, göç hareketlilikleri beraberinde birtakım sosyo-kültürel değişimlerde getirmiştir. Birçok değişen etkenin yanında haberleşme de oldukça gelişmiştir. Gençler hızla değişen bu çevreye daha çabuk uyum sağlayabilmektedirler. Çünkü genç yeni bilgi ve tutumları öğrenmeye hazırlıklıdır. Fakat genç bu değişime hızlı uyum sağlarken sorunlarla da baş başa kalmışlardır.

1.7.5.1.Gençlik ve Eğitim

Eğitim; insan yetiştirme sanatıdır. Gençler davranışlarını bir program dâhilinde şekillendirebilmek için eğitim ve öğretim sistemine dâhil olmak zorundadır. Genç nüfus denildiğinde akla ilk öğrenci statüsü gelmektedir. Normalde gençlik çalışan, çalışmayan, kır, kent, öğrenci gibi birçok ögeyi barındırmakta ve bunların getirdiği sorunları taşımaktadır. Bu sorunlara da yaşam tarzları, sosyal çevreleri, aldıkları eğitim, içinde yaşadıkları aile etki etmektedir. Sorunlara bakıldığı zaman gencin her alanda beklentileri ve kaygıları olduğu gözlemlenir.

Eğitim hayatı boyunca gençlerde birçok kaygı ve stres durumu yaşanmaktadır. Stres, gencin psikolojik, sosyolojik ve fiziksel alanda farklılaşmalara yol açmaktadır. Stresin şiddetli olması ya da beklenilenden uzun sürmesi kişide fiziksel ve psikolojik yapısına zarar vermektedir (Sordaş, 1992: 33-34). Sınav kaygısı yaşayan genç, genelde dikkatini toplamakta güçlük, soruları anlamakta zorluk, hata yapma korkusu, aşırı heyecan, kötü not alma korkusu, sürenin yetmemesi gibi sorunların getirisi olarak aşırı terleme, kalp çarpıntısı sorunları yaşar. Aileler genelde sorunların baş gösterdiği bu evrede arkan grubuyla kıyaslamalara başlamaktadır (Pinar, 2019).

1.7.5.2.Gençlikte Kimlik Arayışı

Benlik kişinin kendisinin bilincinde olma halidir. Kimlik ise kişinin kim olduğunu bilmesi ve bildirmesidir. Benlik psikolojik yönü ağır basan bir kavramken, kimliğin ise toplumsal yönü ağır basar. Her bireyin bir benliği ve buna bağlı olarak

oluşan kimlik ve kimlikleri vardır. Gençlik dönemi ise kimlik arayışının en yoğun olduğu dönemdir.

Kimlik kavramının benlik kavramından dolayı bireysel, kültürel ve toplumsal zeminde gelişmiştir. (Demir, 2007:11). Kimlik derken neyden bahsedildiği ise, kavramın kullanıldığı ortama ve soruya göre değişmektedir. Kimlik; etnisite (ırk, sınıf, ulus, etnik köken) ve cinsiyet kategorileri, bireylerin iç dünyaları, kendilerini algılayış biçimleri, kültürel kategoriler, gelişimsel özellikler kavramlarıyla ele alınmaktadır. Böyle bakıldığında kimlik bir yandan kullanımlara göre, kişilik ve benlik kavramlarını bir yandan da bazı kullanımlarda kültür, etnisite ve toplumun özelliklerini yansıtan bir kavramdır. (Demir, 2007: 11).

Kimlik toplum içinde oluşur. Ergenlik döneminde çocuk kimliğinden ergin kimliğine geçmek bir kısım genç üzerinde kimlik krizi olarak adlandırılan bir sorunu da beraberinde getirmektedir. Genç bu süreçte yaşadığı ailenin, sosyal çevrenin, katıldığı grubun, inançlarını, hislerini, davranışlarını belirginleştirmeye çalışır. Genç benliğini, kim olduğunu, kimlere inanacağını, problemler karşısında nasıl davranması gerektiğini arar (Köknel, 1997: 265). Genç hem toplumun kurallarını benimseyip toplumun onayı almak hem de kendine has, öznel bir varlık olarak toplumda yaşamak ve kabul edilmek istemektedir. Genç kimliğini bulmak ve kendine bir yol çizmek isterken, kimlik arama ve kendini ispat etme dönemindeki genç hangi değer yargılara ne şekilde uyacağı ve uymayacağını kestirmek güçtür.

Erikson (1968) kimlik karmaşasına psikososyal yaklaşarak kimlik karmaşası yaşayan genci şöyle tanımlar: ergenlik, *ben kimim* sorusuna yanıt aranan ve sağlam bir kimlik kazanma hissine ulaşma çabasının aşırı yoğun olduğu *normatif bir kriz* dönemidir. Ona göre, bu kriz dönemini başarılı ve sağlıklı atlatan kişi, kimliğini kazanmıştır. Başarısız atlatanlar ise insanlarla iletişim kurmada yetersizlik ve bunun sonucu güven hissini kaybettiğinden yalnızlık çeker. Sağlıksız bir şekilde kişilerle arkadaşlık kurar. Psikolojik olarak herhangi bir şey yapma isteğinin olmaması, kendini bir işe verimli bir şekilde verememe, dikkatini toplamada güçlük çektiği belirgin özellikleri arasındadır. Ailenin, çevrenin ve toplumun onaylamadığı rol kişiliklere girer. Olumsuz kimliklere bürünebilir (Çelen,2012: 83-119).

Jones ve McEwen (2000) gençlerin sınıfsal, dinsel, yerel ya da mesleki pek çok yönelimleri olduğunu ifade etmektedir. Çocukluk dönemi boyunca bireyler

ebeveynleri ve diğer yakın ilişkilerinin imajlarını, rollerini, değerlerini ve inançlarını içselleştirmektedir ve kimlik oluşumunda bu içe alımlar ve özdeşimler büyük rol oynamaktadır, kimlik gelişimi ancak, bireyin bu çocukluk dönemi özdeşimlerinden bir kısmını seçip bir kısmını kendi ilgi ve değerleri doğrultusunda eleyebileceği dönemde başlamaktadır (Demir, 2007:25).

Erikson (1968) kimlik kazanımının bireyin ve yaşadığı kültürün özünde yer alan bir süreç olduğunu vurgulamakta ve kimliği aynılık ve sürekliliğin öznel duygusu olarak tanımlamaktadır. Ona göre bireyin benliği, varlığının sürekliliği duygusu ve tutarlı hafızası olmaksızın zayıflayacak ve kolaylıkla tehdit altına girebilecektir. Ancak aynılık ve süreklilik, Erikson'un kimlikle ilgili tanımladığı dört ögeden yalnızca ikisidir. Bu ögeler:

- a) Kendi gibi olma ve hissetme.
- b) Yasamda bir yönelim duygusuna sahip olma.
- c) Benliği geçmişten günümüze ve geleceğe aynılık ve süreklilik içinde hissetme.
- d) Kendisi için önemli olan ötekiler tarafından onaylanan bir kimlik ifade edebilme.

Bahsedilen bu aynılık ve süreklilik duygusu, Erikson'un kimlik kazanımı için önemli gördüğü kimliğin üç boyutundan biri olan psikolojik boyutu ifade etmektedir. Psikolojik boyutun yanı sıra, bireye özgü davranışlar ve kişilik özelliklerinden oluşan bireysel boyut ve sosyal roller ile kişilerarası ilişkileri içeren toplumsal boyutu da tanımlamıştır. Erikson'a (1968) göre bu boyutlar kimlik kazanımı aşamasında bir araya gelmeli ve bireye özgü bir kimlik oluşumuna katkıda bulunmalıdır. Bunun olmadığı durumlarda kimlik karmaşası ortaya çıkacaktır. Bu karmaşa, kimlik dağılması duygusu, kararsızlık ve toplum içinde üstlenecek görevlere bağlılığın olmaması ile karakterize olmaktadır.

Gençliğin kimlik kazanma süreci çoğu zaman zor ve sancılı olabilmektedir. Toplumda maddi ve manevi kültürde hızla meydana gelen değişim ve bu değişimden en çok etkilenen kısım gençliktir. Genç, okul ve ailenin öğretileriyle büyürken diğer taraftan da medyanın etkisiyle sürekli tüketen toplum ve post- modernitenin hazcı etiği zihinlerde yer almaktadır. Bu bağlamda günümüz gençliği çift kişilikli -saf etik ve haz etik- yapıdadırlar. Yaşlı kuşaklar post- modern zamanlarda gençliği egoist, umursamaz olarak nitelendirmişlerdir (Bayhan, 2011a: 203).

1.7.5.3. Anne-Baba Tutumları ve Gençlik

“Aile, insan neslinin devamını sağlayan, toplumsallaşmanın ilk basamağı, aralarındaki ilişkinin normlara bağlandığı, toplumun kültürünü bir sonraki nesle aktaran, biyolojik, sosyolojik, ekonomik, psikolojik etmenleri bünyesinde taşıyan toplumsal bir kurumdur. Toplumun en küçük ve en önemli birimidir (Sayın, 1990: 2). Aile nesli devam ettiren ve bir sonraki nesle değerlere aktaran kurumdur (Müftüler, 2019: 102). Ailedeki her birey kendi içinde alt sistemlere ayrılır. Birey, farklı güçlere sahip ve yeni beceriler kazandığı farklı alt sistemlere üyedir (Akün, 2013: 89). Aile kurumu genelde toplumsal değişimden etkilenmekte, rollerini ve beklentilerini topluma göre değiştirmektedirler (Müftüler, 2019: 106).

Doğumdan önce başlayan ve gelişim yıllarında yaşamın sonuna kadar etkisini sürdüren aile kurumu insan yaşamı üzerinde; ekonomik, toplumsal yönleriyle, ruhsal gelişimini, oluşumunu ve davranışları üzerinde etkilidir. Anne ve babanın gençle iletişiminden önce kendi aralarında hem fikir olmaları gerekmektedir. Çelişkili davranışlar kimlik kazanma evresindeki genci olumsuz etkilemektedir. Ebeveynler bu süreçte çocuklarını başka çocuklarla kıyaslamaktan vazgeçip sorumluluklar vererek güven duygusunu aşılamaları gerekmektedir. Gencin ne hissettiğini anlamaya çalışmalıdır (Alisinanoğlu, 2002: 63). Ailede demokrasi ortamı, empati ailedeki iletişimi arttırırken, iletişim yetersizliği bağları zayıflatmaktadır (Müftüler, 2019: 120). Ergenlik döneminde gencin akran çevresine yöneldiği bilenen bir durumdur. Ergen nasıl giyineceğini akran çevresine göre şekillendirebilir. Fakat değerler konusunda anne- babanın etkisi altında kalmaktadır. Sıkıntılarında ailelerine danışmakta çözüm istenilmektedir. Ebeveynlerde çocuğu dinlemeli, keşfetmeli, olumlu özelliklerini takdir emelidir (Bayar, 2018).

Aile, çocuğa doğduğu andan itibaren ergin olana kadar temel kuralları, değerleri, dinlerini, inançlarını, hayat tarzlarını benimsetmeye ve öğretmeye çalışırlar. Çocuğun örnek olarak ilk aile kurumunu seçer (Emiroğlu, 2017:6). Aile kurumu birbirini korumakla yükümlüdür (Aluş, 2015: 21). Aileler arasında sağlıklı ilişkiler olmalı ya da bireylere sorumluluklar verilmelidir. Başarı, mutluluk ve denge sağlandığında ilişkiler sağlıklı olmaktadır (Aluş, 2015: 21). Yapılan araştırmalarda anne, babaların çocuklara karşı gösterdiği davranışların, onların karakter

özelliklerini, birey olabilme ve kimlik kazanmalarında etkilidir. Annenin ve babanın şiddet gösterdiği, gurur kırıcı cümleler kurduğu bir ailede çocuklar üzerinde olumsuz psikolojik travmalara (güvensizlik, iç dünyasına çekilme) ve toplumla güvensiz ilişkiler kurmaya, yalnızlığa yol açar (Yörükoğlu, 1984: 70). Şiddetli geçimsizliğin olduğu ve boşanmış ailelerin çocukları üzerinde olumsuz etkileri vardır. Bu çocuklar sağlıklı ilişkiler kuramamakta, eğitimsel başarısızlık ve davranış bozuklukları göstermektedir. Ergenlik döneminde bu daha yoğun şekildedir (Tezcan, 1992:137–139). Genç ve anne baba arasındaki çatışmaların sebebi genelde yanlış algılamalar ve iletişim eksikliğindendir. İletişim ise anne babanın gence yaklaşımıyla şekillenmektedir (Alisinanoğlu,2002: 21). Ailedeki iletişim bozukluğu birçok soruna neden olmaktadır; gencin arkadaş çevresine yönelmesine, aileden kopmasına, sosyal medyaya yoğunlaşmasına ve suça yönelmesine neden olmaktadır (Okçu ve Cafoğlu, 2013: 85). Böylelikle aileden giderek uzaklaşan genç depresyon belirtileri göstermektedir. Ailedeki kimseyi yakın hissetmeyip sevilmediklerini hissederler (Akün,2013: 100-101).Genelde aileler kendi koşulları gibi çocuklarını yetiştirmek zorunda kalırlar. Gençlerde bağımsız olmak istediklerinden ailelerle çatışırlar (Okçu ve Cafoğlu, 2013: 84).

Çocuğun ilk öğrenme dönemi 0-5 yaşları arasındadır. Bu dönemde genelde anneyle iletişime geçilmektedir. Bu dönemi sağlıklı atlatamayan çocuklar ergenlikte sorunlar yaşayıp cesaret hissi yerine kaygı hissiyle tanışmaktadırlar. Anne-babalar bazen işlerine geldiği gibi davranmakta, çocuklarını kendi isteklerine göre şekillendirmektedir. Bu da çocuğu bağımlı, pasif, özgüvensiz kişiliğe büründürür (Demirhan, 2010). Genç ailesinin katı olmasından ailelerde gencin dağınık olmasından etkilenmektedir. Aile bağları kuvvetli ailelerde gencin eve-giriş saatlerinde, bağımsızlık duygusu, karar verme gücünde, ilişkilerinde ailelerin etkin baskısı görünmektedir. Aile ilişkileri zayıf olan ailelerde ise özgür olan birey kolay hata yapabilir; madde, alkol, hırsızlık, eğitimsel başarısızlık gibi. Fakat ailedeki anlaşmazlıklar geçicidir. Çözüm için ergenin yaşına uygun bağımsızlık ve sorumluluk verilmelidir. Aileleriyle sıcak ilişkiler kuran ergenler daha sorgulayıcı ve yenilikçi düşünme tarzına sahip olurlar. Benlik saygıları da yüksek olduğu gözlenmektedir (Akün, 2013: 95-98)

Değişen dünyayla beraber aile kurumu da sistem ve işlevleriyle değişmektedir. Sosyalleşmeyle beraber eğitiminde ilk başladığı yer ailedir. Ailenin tutum ve davranışları, çocuk üzerindeki etkileri çocuğun ergenlik ve daha sonraki hayatına etkide bulunacaktır (Emiroğlu, 2017:6). Aile çocuğa toplum tarafından kabul görülecek bütün değerleri öğretir. İnsanlar “çocukluk ya da gençlik çağından kalma değerleri” unutmamakta ve o değerleri hayatlarının özü olarak görmektedirler. Bu nedenle çocuğun sosyalleşmesindeki ilk rol modelleri aileleridir.

İnsan ömrü uzadıkça birkaç jenerasyonun bir arada yaşamasıyla kuşaklar çatışması oluşmaktadır (Müftüler, 2018: 108). Maddi kültür faktörlerinde, bilim ve teknolojiye oluşan hızlı değişimle “*eski değer yargılarının ve yaşam anlayışının değişmesini zorunlu*” kılmakta ve kuşaklar arasında, “*yaşanılan ortak çevreye aynı oranda uyum sağlama*” konusunda çeşitli sorunlara yol açmaktadır (Yörükoğlu, 1994: 390) Dinamik ve yeniliğe açık olan genç bu hızlı değişime uyum sağlamaktadır. Fakat bu dönemin getirileriyle asileşen, bağımsızlaşmak isteyen genç eski değer yargıları yok saymaktadır. Gençler ve yaşlılar arasında kültür aktarımı sağlıklı bir şekilde gerçekleşmezse çatışmalar oluşarak farklılaşmalar artmaktadır. Gençler ve yaşlılar arasındaki çatışmanın kökeninde değer çatışması yatmaktadır. Bireyler farklı kuşakları benimsemektedirler. Gençler genelde kendi değerlerini oluşturup, toplumdaki değerleri içselleştirmektedirler. Giyim tarzı, ilişkiler, meslek, okul vb. çatışmaya sebep olmaktadırlar. Yaşlılar genelde gençlerin onlara saygı duymadığından, dinlemediklerinden yakınmaktadırlar.(Müftüler, 2019: 110-119). Genç bireyler-ebeveynleri veya yetişkinlerle değer farklılaşmaların bir başka sorunu da yetişkinlerin tutuculukları, anlayışsız davranışları, otoriterliklerinden rahatsız olmaktadırlar. Anne- babalar ise gençlerin okul başarıları, arkadaş seçimleri, beslenme, eve giriş-çıkış saatleri, flörtöz ilişkileri vb. faktörlerine çok fazla müdahale ettikleri için çatışmalar doğmaktadır. Genelde sosyo ekonomik durumu kötü olan ailelerde de geçim sıkıntısından kaynaklı olarak çatışmalar görülebilmektedir. Bunun yanında okuyan gençler ailelerle eğitim noktasında çatışmalar yaşamaktadırlar veya çok disiplinli, otoriter, eşitlikçi olmayan öğretmenlerle de çatışmalar yaşanabilmektedir (Tezcan, 1981: 21).

1.7.5.4.Gençlik ve Akran-Arkadaş İlişkileri

Arkadaş, akran çevresi ergenin sosyalleşmesine katkı sağlarken; onun eşitlikçi çevresel bağlar kurmasına, güven ve cesaret duyguları kazanmasına, çevrede konuşulması dahi kabul edilmeyen konuların konuşulabilmesine, gruplara üye olmasına, özgüven geliştirmesine yardımcı olur (Tezcan, 1992: 162-164). Arkadaş çevresinin bu olumlu özelliklerinin yanında, bağımlılık yapan zararlı maddelerin (alkol, uyuşturucu vb.) kullanıldığı çevrelerde yaşayan gençler üzerinde olumsuz etkileri vardır. Çünkü gençler, ergenliğin verdiği etkiyle ailenin ve ya toplumun dayattığı norm ve değerlerden kaçmak, kendi benliğini bulmak, özgür bir ortam sağlamak için akran çevresine yönelir. Yöneldiği bu akran çevresinde kabul görmek ve uyum sağladığı gösterebilmek için o an içinde bulunduğu çevrenin etkisiyle zararlı maddelere yönelmektedir. Günümüzde ergin olmanın göstergesi sigara ve alkol olarak gösterilmektedir. Bunu içselleştiren genç kendini ergin olarak göstermek için bu tarz zararlı maddelere yönelebilmektedir. Arkadaşları tarafından beğenilmek, saygı duyulmak ve popüler olmak bireyin egosunu tatmin etmesinde önemlidir. Genç bu kendini kanıtlama gereği duyar.

Madde kullanan gencin birçok kaynaklı problemleri de olabilmektedir. Genetik olarak alkolün bağımlılığının geçiş olduğu öne sürülen düşüncelerdendir. Bunun yanında gençler gelişimlerini aile ortamında tamamlamaktadırlar. Sorunsuz tamamlayan gençler sağlıklı iletişim- gelişim evresi geçirirken aksi durumu yaşayan, aile bağlarının zayıf olduğu, şiddet ortamı, psikolojik sorunları olan aileler, saplantılı, parçalanmış, boşanmış ailelerdeki çocuklar maddeye kullanmaya daha açık olmaktadır (Akfert vd., 2009: 41). Aile danışmanlığı merkezleri, gençlik merkezleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik merkezleri oluşturularak gençlerle yol haritası çizilip yardımcı olunmaya çalışılmalıdır (Kaner,1991:183).

Gençler reddedilme, dışlanmadan dolayı kabul edilmek, benimsenmek için gruplara katılırlar. Ergenlik çağındaki gençler çete faaliyetlerine sıklıkla katılıp şiddete ya mağdur veya tanık olarak maruz kalmaktadırlar. Şiddet uygulayan kimseler, sağlıklı iletişimden yoksun, ümitsiz, kararsız, sosyalleşmeyen kimselerdir. Gençler en ufak bir şeyde hemen saldırganlaşıp şiddet içeren davranışlar sergilemektedirler. Karşı cinsle yaşanan ayrılık sonucunda da genç depresyona ve

sapma davranışlara sürüklenir. Stres, ıkıntı, depresyondan kurtulmak için alkol ve uyuşturucuya yönelen genç akıl sağlığı problemleri, öfke, şiddet gibi davranışlarında artış görülür (Gül, Güneş, 2009: 81-96).

Genellikle sağlıklı psikolojiye sahip insanlar arkadaşlık kurup ve sürdürebilirler. Sağlıklı arkadaşlığın kökeninde de ailenin çocuk üzerindeki etkisi vardır. Okul rehberlik servisine ve psikiyatlara giden birçok öğrencinin ortak sorunu sağlıklı arkadaşlık kuramamalarıdır.

1.7.5.5.Gençlik ve Medya

Medya günümüzde toplumu etkileyen en önemli olgulardan biridir. Televizyon, bilgisayar, telefon vb. medya araçlarından en etkili olanlardan biri ise işitsel ve görsel duyuları kullanan televizyondur. Televizyon toplumun davranışsal kalıplarını şekillendiren, farklı rol modeller gösteren, bilgi yaymada da oldukça etkili bir araçtır (Giddens,2000). Televizyon sayesinde lüks olarak değerlendirilen yaşamlar, ilişkiler, dünya görüşleri hakkında gençler doğrudan bilgi sahibi olurlar. Gençler yeni bilgileri eski kuşaklara göre daha kolay öğrenirler (Kulaksızoğlu, 1990: 133).

Televizyon dünyaya açılan bir pencere olmasının yanında zihinleri uyuşturan bir zaman kaybı olduğu da düşünülmektedir (Kahya,2018: 46). Televizyon genelde insanoğlunun sıkılınca ve ya boş zaman etkinliği gibi gözükse de birçok insan için günlük alışkanlıklardan biridir. Medya öğretici, bilgilendirici, eğitici yanları kadar bir sürü bilginin yanında bilgi kirliliğinin de olduğu, toplumun örf ve adetlerine uygun olmayan hayat tarzlarının da sergilendiği bir alandır. Gençler diziler, eğlenceli yarışma programları, filimler nedeniyle televizyona daha çok ilgi duymaktadırlar. Bu tarz programlar özellikle ergenlik çağında olan gençleri her açıdan etkilemektedir. Farkında olmadan izledikleri rol modellerle kendilerini özdeşleştirebilir onlar gibi davranışlar sergileyebilirler. Fayda sağlayan olumlu rol modeller izledikçe kişilikleri gelişirken, zarar verici olumsuz rol modellerden de etkilenip olumsuz davranışlar sergileyebilirler. Yapılan bazı araştırmalarda, *“Çocukların şiddet içeren programlar seyrettikleri için şiddete yönelmelerinden ziyade, tam tersine, şiddete yatkın kişiliklere sahip oldukları için bu tür programlar izlemeyi tercih ettikleri”* görüşüne

karşıt “*araştırmalar şiddet ve saldırganlık unsuru taşıyan bazı davranışların seyretme yolu ile taklit edilebileceğini göstermiştir.*” (Turam, 1996: 403). Şiddet medya tarafından öğrenilip yaşama aktarılmaktadır. Böylelikle medya şiddeti toplumun bir parçası olarak göstermektedir. Televizyon korkuları ele geçirip aktifleştirmektedir. Çocuklar ve gençler medya aracılığıyla yeni davranışlar, tarzlar ve tepkiler edinmektedir. Şiddet davranışları barındırıp içsel olarak bastırmaktadırlar (Kahya, 2018: 45). Televizyon, internet videoları, oyunlar, popüler müzik ve özellikle rap müzik şiddeti anıp yüceltmıştır. Medya şiddeti ve suç olaylarını vurgulayıp yanlış tanıtmıştır (Eral, 2018: 117-119). Sosyo ekonomik olarak yoksulluk gençleri televizyonda sunulan imkânlarla kolay ulaşma isteği, aile isteği şiddet davranışları göstermesine sebep olur (Kahya, 2018: 54). Medyanın genci olumsuz aktarması, toplumun genci, gençlik özelliklerini genç suçlulara yönelik korkularını arttırır (Eral, 2018: 125). Medyanın şiddet görüntülerine yer vermesi gençlerin duyarsızlık, umutsuzluk, güvensizlik kaygılarının oluşumunu sağlar (Kahya, 2018: 55).

Televizyon, bilgisayar gibi teknolojik cihazlar çocuk ve gençlerin bu tarz platformlarda gösterecekleri olumlu ve olumsuz davranışlar, iletişim ve o platformdan edinecekleri kültür gencin aile, okul ve çevrelerini etkileyecektir (Binark, 2005: 3). Tüketim kültüründe de televizyonun etkisi oldukça fazladır. İnsanların lüks tutkusunu dizilerdeki reklamlar körüklemektedir (Kuyucu, 2019: 563-564). Böylelikle doyumsuz kuşaklar oluşmaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle sosyal platformların artmasıyla, internet ve video görüşmelerinin hızlanmasıyla televizyona olan ilgi azalmıştır (Kuyucu, 2019: 591). Televizyondan sonra en yayın sosyal medya platformu ise internet ağıdır. İnternet ağı sayesinde hızlı, kolay dünyanın öbür ucundan haber alınabilmektedir. Özellikle 90’lı yıllarda chat kültürü-mesajlaşma platformu- 12-25 yaş arasındaki gençler arasında yayılmıştır. Bu da beraberinde yozlaşmayı getirmiştir (Selveroğlu, 2009). Yozlaşan genç kültürlerini unutmaya, aynı giyim, aynı konuşmalar sergilemektedir. Bunun yanında sosyal platformlarda gençler farklı kimliklerle ilişkilerini sürdürürler. Birçok kimliğe -istediği profile bürünen- genç yalan gibi olumsuz durumlara sebebiyet vermekte sahtekârlıkta giderek artmaktadır. Bu nedenle aileler bilinçli bir yol haritası izleyip çocuk bu tarz platformlar için çocuk ve genç programlarına uygun siteler

indirmeli ve sitedeki yaş veya içerik bilgilendirmelerini dikkate almalıdırlar. İnternet, sanal alemin getirileri arasında yalan haberler, dolandırıcılık, siber suçlar, şiddet içerikli uygulamalar yer almaktadır (Müftüler, 2019: 124).

Birey sosyal ağlarla sosyalleşme gerçekleştiremez. Sosyalleşme dediğimiz şey toplumun üyesi olarak ailede, okulda, akranlarının arasında gerçekleşmektedir. Tam tersi sosyal platformlarda geçirilen zaman bireyde güvensizliğe, uykusuzluğa, yorgunluğa, ilişkisel bağlarının zayıflamasına ve yalnızlığa sebep olmaktadır (Müftüler, 2013: 123-124). Medya şiddet içerikli, hazzın ön planda olduğu programlar yerine aile değerlerini geliştirici, faydalı programlar sunarak birçok sorunun önüne geçmektedir (Aluş, 2015: 22).

1.7.5.6.Gençlik ve Gelecek Kaygısı

Türkiye’de liseden mezun olan ve eğitim hayatlarına devam etmek isteyen öğrencilerin üniversite giriş sınavına girmeleri gerekmektedir. Sınava girip ve belirlenen şartlarda puan alan öğrencilerin ilk etapta aldıkları puan türüne göre okumak istedikleri bölümleri araştırmayı, ikinci etapta ise öğrenciler okumak istedikleri bölüme ve puanlarına uygun olan üniversiteyi araştırıp belirlenen tarihlerde tercih vermektedirler. Ya çok iyi bir puan alıp geleceği sağlam bir meslek seçmekte ya da yalnızca üniversite okumak için her yıl binlerce mezun verip de istihdam edilemeyen bir meslek seçmektedirler. Üniversite mezunu olan her öğrenci gelecek planlamasında kaygı yaşayarak bu süreci atlattıklarıdır. Teknoloji, küreselleşme ve toplumun sürekli değişken yapısı gencin gelecek planları üzerinde kararsızlığa yol açtığı yadsınamaz bir oranda vardır. Sonucunda ise gelecek kaygısı yaş sınırı geçmişe göre daha alt yaş sınırlarına inmiştir.

Gencin gelecek planlamasını belirleyen en önemli faktör içinde ebeveynlerinin ekonomik durumudur. Gençlerin gelecek planlamasına daha sağlam adımlar atmasının temelinde ailenin ekonomisi, gence verilen eğitim ve bunun yanında gencin nasıl donatıldığıdır (Tolan’ dan aktaran Güleri, 1998). Gelir seviyesi yüksek ailelerin çocukları daha çok başaracaklarına inanmaları, sosyal değişikliğe açık olmalarına karşın, gelir seviyesi düşük ailelerin çocukları ise gelecek kaygısını daha yoğun yaşayan, kendine güvenmeyen ve hayatlarına karamsar bakmaktadırlar

(Kağıtçıbaşı, 1973; Roberts ve Bengston, 1993). Bu nedenle gelecek kaygısını belirlemede ailenin ekonomik durumu belirleyici bir faktördür.

Türkiye’ de genç nüfusun yüksek olması istihdam sorununu da beraberinde getirmektedir (Okçu ve Cafoğlu, 2013: 83). İstihdam edilmeyen meslekleri seçen bireyler ‘genç işsiz’ kavramıyla literatüre geçmektedirler. Genç işsiz, *“Çalışma irade ve iktidarına sahip olup da cari ve geçer ücret üzerinden ve ayrıca kanun yahut örf ve adetle tayin edilmiş saatler zarfında bir iş aradığı halde bulamamış”* veya *“maruz kaldığı aylaklık durumu kendi arzı ve isteği dışında meydana gelmiş olan”* 15-24 yaşları arasında bulunan bireye denir. Bunun sonucunda ortaya çıkan işsizlik kavramına ise “genç işsizliği” denmektedir (Kelleci ve Türk,2016: 1). Genç nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerde “genç işsizlik” oranı yüksektir. Gençlerin işten çıkarılmasıyla ve ücretlerinin düşük olmasıyla bu oran artmaktadır. Gençler üniversite okumak için bölümler tercih ettiklerinden üniversiteden mezun olan gençlerin işsizlik oranı daha yüksek olmaktadır (Yavuzaslan ve Dağlıoğlu, 2019: 673-684).

Tüm dünyada bir sorun olarak görülen işsizliğin etkilerinden en çok etkilenen grup olan gençlerin birçok sebebi vardır. Bunlar; yaş aralığında bulunan gençlerin daha çok eğitim hayatlarına devam etmeleri, iş olanaklarının üretilmemesi, kalifiyeli eleman yoksunluğu ve gençlerin sahip olduğu becerilerinin iş piyasasında karşılığının olmamasıdır (Erdayı,2009: 134).

Psikolojik olarak işsizlik sorunu ikiye ayrılabilir. Manevi sorun; tükenmişlik, depresyon, umutsuzluk, hayal kırıklığı, korku ve endişe gibi duyguların çözüme kavuşturulması zor fakat maddi sorunlar; daha sonradan çözüme kavuşturulabilirler. Bu tarz sorunlarla erken yaşlarda tanışan genç hayatı boyunca ciddi travmalarla baş etmek zorunda kalabilir. Ekonomik özgürlüğünü elde edememiş genç gelecek planlamasını yapmayabilmektedir. İş olanağı bulamayan gençlerin, bu durum sonucunda kendini başarısız, bir işe yaramayan gibi algılayıp toplumsal çevreden kopup yalnızlaşabilmektedir. İşsiz kalan gençler para kazanmak adına zararlı, suç sayılan, benimsenmeyen alanlara yönelebilmektedirler.

1.7.5.7.Genç ve Meslek Seçimi

Meslek bireyin hayat tarzını, idealarını, davranışlarını, görüşlerini şekillendiren bir olgudur. Modern dünyada bireyin kendine uygun mesleği seçmesi artan farklı seçenekler yüzünden oldukça güçtür (Kuzgun 2000: 6). Meslek; bir kimsenin hayatını kazanmak, geçimini sağlamak için yaptığı iş olarak tanımlansa da aslında yaşamını şekillendirdiği çalışma ortamıdır (Razon, 1983: 35). Birey yaşamının üçte birini sahip olduğu meslekte geçirir (Khorshid, 2009: 404). Mesleğini seçen genç böylelikle çevresini, gelir durumunu, arkadaş çevresini de seçmiş bulunmaktadır (Kulaksızoğlu 2000: 170).

İlkel toplumlarda meslek seçimi cinsiyete göre dağılmıştır. Kadın toplayıcı erkek ise avcı konumundadır. Gelenekselliğin ağır olduğu toplumlarda ise “diş buğdayı” denilen günde çocuğun etrafına her meslek dalından eşyalar konularak bebeğin seçtiği eşyaya göre gelecekte o mesleği seçeceğine olan bir inanış vardır ya da göbek kordonunu ilerde yapılmasını istenildiği mesleğe ait yere gömülmektedir. Günümüzde ise ihtisaslaşma ve küreselliğin getirdiği teknolojik gelişmeyle birçok meslek ortaya çıkmıştır. Meslek sayısındaki bu artışla işverenler aldıkları çalışanları eğitmek zorunda kalmışlardır. Bu uzun ve masraflıdır. Birey bunun sonunda işin kendine ait olmadığını anladığında bu kararından dönmek oldukça güçtür (Razon, 1983: 24-25).

Bireyin mesleğini rastlantılar, çevre, bireysel koşullar, ailenin ekonomik düzeyi, sahip olunan kültür etkilemektedir. Ekonomik durumu yüksek ailelerin çocukları ilgi ve yeteneklerine uygun meslekler seçebilmektedirler. Ekonomik durumu kötü olan ailelerde ise sınıf atlama çabasıyla para getirecek meslekler tercih edilmektedir. Babanın otoriter olduğu ailelerde babanın baskısından dolayı baba mesleğini tercih etmekte ya da anne babalar hayallerindeki mesleği çocuklarının üzerinden gerçekleştirmek istemektedirler (Razon, 1983: 27)

İlköğretimde sürekli meslek değiştiren genç, ortaöğretimde devam edeceği liseyi ve mesleği şekillendirmeye çalışır. Lise döneminde kararsız olan genç aile, çevrenin yardımıyla akıllıca değerlendirmeler yapma fırsatı bulmuştur. İlgiler ilkokulda belirginleşip ortaöğretimde kesinleşmektedir (Deniz, 2001:3-4). Meslek seçmenin ekonomik durum, fiziksel doyum kadar psikolojik doyum da önemlidir.

(Eryetiş, 2016: 11). Ergenlik dönemi kararsızlığın olduğu geleceğe yönelik kaygıların olduğu evredir. Birey kendini tanıyıp, hoşlandığı, başardığı, ilgilendiğı alanlar kadar başarısızlıklarını da fark etmelidir (Razon, 1983: 36). Kendine-karakterine uygun sağlıklı bir meslek seçen birey mutlu, faydalı bir birey olmaktadır (Bahar, 2002:2). Çünkü bireyin setiğı meslek onun dünya görüşünü, ideolojisini ve arkadaşlıklarını belirler (Yeşilyaprak, 1986: 28).

Bireyler liseden sonra üniversite tercihlerinden hemen sonra iş hayatına atılmak ve meslekleriyle yeni bir hayat edinmek istemektedirler (Deniz,2001: 2). Lise son sınıfta genler genelde kulaktan dolma bilgilerle üniversite meslek seçimlerini yapmaktadırlar. Bireyler toplumda saygın, kazançlı, üst meslek alanlarına yönelmektedirler. Bireyler genelde kendilerine uymayan meslekler tercih ettiklerinde ya üniversiteyi yarıda bırakma ya da bölüm değiştirmektedirler. Zorlayıp bu işte çalışanlar ise verimsiz ve mutsuz olmaktadır (Yeşilyaprak, 1986: 29-30). Yanlış meslek seçimi işinde mutsuz olan birey sayısını arttırıp, ücretli çalışanlarda daha çok para kazanacakları alanlara ve kendi işlerini kurmuş olanlar da başarılı olamama endişesi yaratmaktadır. Meslek seçimi bireyin toplumdaki konumunu ve kendini geliştirmede güdüleyici bir etki yapar (Deniz, 2001:6- 7). Birey meslek seçerken kendine uygun olanı, ekonomik kazanç sağlayan mesleklere yönelir. Fakat birey meslek seçerken iş imkânlarına- ekonomik kaygılarla-, çabuk atanabilme, iş bulabilme olasılığıyla asıl istedikleri meslekleri hobi olarak seçme durumunda kalmışlardır (Lafçı, 2018: 102). Bireyin aile durumu iyiye mesleklerini akılcı seçebilmektedirler. Tersi durumda ise aileye yardımcı olabilmek için hayata erken atılmaktadırlar. Doğu kesiminde muhafazakâr aileler kız çocuklarının okutulmaması taraftarındırlar. Bu da gencin aile etkeninde kaldığını göstermektedir (Lafçı, 2018: 103). Başarılı kimlik geliştiren bireyler akılcıca tercihler yapmakta, engellenmiş kimlik geliştiren bireyler kimlikleri oluşmadığından aileye bağlıdırlar, gecikmiş kimliğe sahip bireyler kendi istekleri ve ailenin istekleri arasında sıkıştıklarından hiçbir şey yapmayıp başıboş kalmışlardır. Dağınık kimliğe sahip bireyler ise kararlarını sürekli değiştirmektedirler. Yaşanılan yer- genelde büyük şehirlerde yaşayanlar daha kolay iş bulabilmektedirler. Film, müzik grupları, öğretmenler vb. rol model olarak alınıp gençler tarafından zenilip onlar gibi olmaktadır. Toplum baskısı, mezun olunan lise, girilen sınavda alınan puan, tercih sıralaması- genelde

gelmez denilen mesleklerin tercihlere eklenmesi- yaş, cinsiyet- kadınların ince motor becerilerinin gelişmesinden dolayı hemşirelik, sekreterlik, öğretmenlik vb. “kadın meslekleri” , erkeklerin ise kas gücüne dayalı meslekleri seçmeleri bireyin meslek tercihlerini etkilemektedirler (Lafçı, 2018: 104-111). Genelde toplum baskısıyla kız çocuklarının sevecenliği, merhametleri vb. özelliklerinden ve erkeklerin hırslı, özgürlükçü, cesur disiplinli olmaları her iki cinsiyet özelliklerine uygun meslekler seçmektedirler. Fakat özellikle annelerin desteği ve kız çocuklarının eğitime verilen önemle kızlar eril mesleklere yönelmişlerdir (Uyhuç, 2003: 99).

Birey seçtiği meslekle seçim yapar ve sorumluluk yüklenmeye başlar. Seçim yapmak bireyde kaygıya bu da beraberinde depresyona-anksiyete- yol açar. Anksiyete yaşamın her döneminde zaman zaman ortaya çıkabilir. Genelde sınav girişinde kaygı ve stresle beraber anksiyete oluşur. Kız öğrencilerin duygusal olamlarından kaynaklı olarak ve toplum baskısının yüksek olmasıyla anksiyete düzeyleri daha yüksektir (Kars ve Arslan, 2014: 188- 190). Bu yüzden birey ve içinde yaşadığı toplum için meslek seçimi önemlidir. Sağlıklı ve bilinçli yapılan meslek tercihleri bireyi daha başarılı, üretken, aktif, mutlu, nitelikli kişiler yapmaktadır. Aksi halde mesleğiyle özümselemeyen kişi mutsuz, huzursuz kendisiyle birlikte çevresine psikolojik çöküntülere sebep olabilir.

Peki bireyler sağlıklı meslek tercihinde nasıl bulunmalıdır?

- ✓ Gençler ilgi yeteneğine göre seçimlerinde özgür, kişiliğine uygun meslekler seçmelidirler (Lafçı, 2018: 112-113).
- ✓ Bireyler bütün meslekleri araştırıp, aileler küçüklükten çocuğu koşullandırmamalıdır.
- ✓ Aileler çocuklarına güvenerek yol göstermeli, yetenek ve ilgilerini geliştirme olanağı sağlamalıdır (Razon, 1983: 37)
- ✓ Okul rehber öğretmenleri bireyleri tanıyıp, gencin kendisini tanımasına yardım etmeli, meslek alanlarını tanıtmalı, iş olanaklarını tanıtmalı, birey- meslek uygunluğunu belirlemeli, seminerler düzenlemeli ve bireyleri izlemelidirler (Razon, 1983: 39)
- ✓ Çocuklara ilgi ve yetenek testleri uygulanmalıdır (Razon, 1983: 41).
- ✓ Çocuklara mesleki film, tiyatro, oyunlar, geziler ve konferanslarla bilgilendirici etkinlikler düzenlenmelidir (Razon, 1983: 42).

Ekonomik durumu iyi olan aile çocukları çok iyi eğitimler alıp sınava hazırlanırken, ekonomik durumu kötü ailelerin çocukları ise bir taraftan sınava hazırlanırken diğer taraftan yaşam mücadelesi vermektedirler. Bu nedenle eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalıdır (Lafçı, 2018: 115).

İKİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE SINAVINA HAZIRLANAN ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE VE BÖLÜM TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN SOSYO-KÜLTÜREL FAKTÖRLER

Üniversiteler üzerine yapılan incelemelerde, üniversite çalışmalarının hayatımızın her alanına girip yayıldığını ve farklı görevler yürütmektedirler. Toplumda hızlıca meydana gelen değişimle, üniversiteden beklentiler çoğalmıştır. (Erol vd., 2012: 2). Gençlerin üniversite, fakülte ve tercih edecekleri kendilerine uygun bölüm tercih seçenekleri çoğalmıştır. Tercih işlemleri sırasında üniversitenin bulunduğu şehir, o şehrin sosyo-kültürel yapısı tercihde etkili olan faktörlerdendir. Fakat bunun yanında tercihte bulunan gencin ekonomik durumu, kardeş sayısı, ailelerin eğitim düzeyi, meslekleri, öğrencinin kurs vb. etkinliklere katılmışlığı, ikamet edilen bölge-il, tercih edilen mesleğin kaygı yaratmaması tercih etmede diğer önemli faktörlerdir (Akyüz, 1992: 223). Örneğin ekonomik durum öğrencinin tercihlerini oldukça fazla etkiler. Öğrencinin seçeceği meslek ve üniversiteyi tercih edeceği il öğrencinin ailesinin ekonomik durumundan etkilenmektedir. Kuzgun' a (1987) göre, *“sosyo-ekonomik koşullar, kişilik özelliklerini belirleyici (psikolojik ihtiyaçları) faktörler içermektedir”*. Ailenin ekonomik gücüyle ait oldukları sosyal çevre, toplumdaki konumu, eğitim durumları, statüleri üzerinde değişiklik gösterir (Bilhan, 1996: 164). Ekonomi ile ailenin tutum ve davranışları arasında bağ vardır (Dönmezer, 1999: 68-69). Öğrencinin üniversite tercihlerinde ebeveynlerinin yaklaşımı ve fikirleri önemlidir. Bazı aileler bu konuda çocuklarına uzmanlardan faydalananarak sağlıklı bir rehberlik sunarken bazı aileler de kendi istedikleri bölümleri tercih etmelerini istemektedirler.

Sosyo- ekonomik etmeninden bakıldığı zaman üniversitelerin, öğrencinin ikamet ettiği ile yakın olması mali olarak avantajlı gözükebilir. Bir diğer hususta üniversitenin yakın olması ulaşım açısından daha rahat olmasıdır. Tercih edilen şehrin sosyal imkânları, iş olanakları, gelişmişlik seviyesi konumunda önemli etmenlerdendir. Tercih verme sürecinde üniversitenin koşulları, öğrencilerine sağlayacakları farklı eğitimsel ayrıcalıklar (staj, yarı zamanlı çalışma imkânları,

kulüpler, yurt dışı gençlik programları, uluslararası diplomalar, vb.), ekonomik yardımlar(burs), iş olanakları sunması cezbedici niteliktedirler. Mali olarak bakıldığı zaman üniversite ücretlerinin yanında tercih edilen ildeki ekonomik durum, kalınacak yer fiyat seçenekleri, ulaşım fiyatları da düşünülmelidir (Akar, 2012: 99).

2.1.BULGULAR VE YORUMLAR

2.1.1.Cinsiyet

Tablo 1: Cinsiyet

	N	%
Erkek	267	44,5
Kız	333	55,5
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %44,5'i erkek, %55,5'i kız öğrencilerden oluşmaktadır.

2.1.2. Kardeş Sayısı

Tablo 2: Kardeş Sayısı

	N	%
1-3	120	20,0
4-5	176	29,3
6-7	117	19,5
7 üzeri	129	21,5
Cevap Yok	58	9,7
Toplam	600	100,0

Öğrencilerin %20,0'sini 1-3, %29,3'nün 4-5, %19,5'inin 6-7 ve %21,5'inin 7 ve üzeri sayıda kardeşi bulunmaktadır. Ayrıca %9,7 bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

2.1.3. Ekonomik Gelir

Tablo 3: Ailenin Ekonomik Geliri

	N	%
0-2000 tl arası	184	30,7
2001-4000 tl arası	171	28,5
4001-6000 tl arası	120	20,0
6001-8000 tl arası	53	8,8
8001-10.000 tl arası	19	3,2
10.001 tl ve üzeri	48	8,0
Cevap Yok	5	,8
Toplam	600	100,0

Öğrenci ailelerinin ekonomik gelirlerine bakıldığında; %30,7'si 0-2000 tl arası, %28,5'i 2001-4000 tl arası, %20,0'si 4001-6000 tl arası, %8,8'i 6001-8000 tl arası, %3,2'ü 8001-10.000 tl arası ve %8,0'i 10.001 tl ve üzeri ekonomik gelire sahiptir. Ayrıca % 0,8 oranında da öğrenci bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

2.1.4. Baba Mesleği

Tablo 4: Baba Mesleği

	N	%
Çalışmıyor	55	9,2
Memur	111	18,5
İşçi	93	15,5
Çiftçi	39	6,5
Doktor	6	1,0
Mühendis	12	2,0
Ticaret	147	24,5
Esnaf	70	11,7
Emekli	56	9,3
Diğer	4	,7
Cevap Yok	7	1,2
Toplam	600	100,0

Öğrencilerin baba mesleklerinin dağılımı şu şekildedir: % 9,2 çalışmıyor, % 18,5 memur, % 15,5 işçi, % 6,5 çiftçi, % 1,0 doktor, % 2,0 mühendis, %24,5 ticaret, %11,7 esnaf, %9,3 emekli ve % 0,7 diğer mesleklere sahiptir. Ayrıca % 1,2

oranında bu soruya cevap verilmemiştir.

2.1.5. Anne Mesleği

Tablo 5: Anne Mesleği

	N	%
Ev hanımı	542	90,3
Memur	30	5,0
İşçi	10	1,7
Doktor	4	,7
Mühendis	1	,2
Ticaret	1	,2
Esnaf	1	,2
Emekli	3	,5
Avukat	2	,3
Hemşire	4	,7
Cevap yok	2	,3
Toplam	600	100,0

Öğrencilerin anne mesleğine bakıldığı zaman; %90,3'ü ev hanımı, %5,0'i memur, %1,7'si işçi, %0,7'i doktor, %0,2'si mühendis, %0,2'si ticaret, %0,2'i esnaf, %0,5'i emekli, %0,3'ü avukat ve %0,7'si hemşire mesleklerine sahiptir. Ayrıca öğrencilerin %0,3 annesinin mesleği sorusuna cevap vermemiştir.

2.1.6. Baba Eğitim Durumu

Tablo 6: Baba Eğitim Durumu

	N	%
Okur Yazar Değil	33	5,5
Sadece Okur Yazar	23	3,8
İlkokul	121	20,2
Ortaokul	107	17,8
Lise	144	24,0
Ön Lisans	20	3,3
Üniversite	113	18,8
Lisans Üstü(Yüksek Lisans, Doktora)	35	5,8
Cevap Yok	4	,7
Toplam	600	100,0

Öğrencilerin baba eğitim durumuna bakıldığında zaman; %5,5'i okuryazar değil, %3,8'i sadece okuryazar, %20,2'si ilkokul, %17,8'si ortaokul, %24,0'ü lise, %3,3'ü ön lisans, %18,8'i üniversite ve %5,8'i lisansüstü (yüksek lisans, doktora) öğrenim düzeyine sahiptir.

2.1.7. Anne Eğitim Durumu

Tablo 7: Anne Eğitim Durumu

	N	%
Okur Yazar Değil	143	23,8
Sadece Okur Yazar	58	9,7
İlkokul	127	21,2
Ortaokul	122	20,3
Lise	75	12,5
Ön Lisans	8	1,3
Üniversite	42	7,0
Lisans Üstü (Yüksek Lisans, Doktora)	19	3,2
Cevap Yok	6	1,0
Toplam	600	100,0

Öğrencilerin anne eğitim durumuna bakıldığında zaman; %23,8'i okur yazar değil, %9,7'si sadece okur yazar, %21,2'i ilkokul, %20,3'ü ortaokul, %12,5'i lise, %1,3'ü ön lisans, %7,0'si üniversite ve %3,2'ü lisans üstü (yüksek lisans, doktora) mezunudur.

2.1.8. Okul Türü

Tablo 8: Okul Türü

	N	%
Fen Lisesi	120	20,0
Anadolu Lisesi	120	20,0
Özel Lise	120	20,0
İmam Hatip Lisesi	120	20,0
Meslek Lisesi	120	20,0
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrenciler kota örnekleme metoduna uygun olarak %20 oranında Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Özel Lise, İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesinden seçilmiştir.

2.1.9. Aile Tipi

Tablo 9: Aile Tipi

	N	%
Çekirdek Aile	488	81,3
Geniş Aile	105	17,5
Cevap Yok	7	1,2
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %81,3'ü çekirdek aileye ve % 17,5 geniş aileye sahiptir.

2.1.10. Üniversite Sınavı İçin Okul Dışında Destek Alma Durumu

Tablo 10: Üniversite sınavı için okul dışından destek alıyor musunuz?

	N	%
Evet	274	45,7
Hayır	324	54,0
Cevap Yok	2	,3
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %45,7'si üniversite sınavı için okul dışında kurs, ek ders vb. destek almaktayken, %54'ü destek almamaktadır.

Tablo 11: Cinsiyet dağılımı ve üniversite sınavı için okul dışından ek ders alma durumu arasındaki ilişki

		Üniversite sınavı için okul dışında kurs,ek ders vb. destek alıyormusunuz?			Total
		Evet	Hayır	Cevap Yok	
Cinsiyetiniz?	Erkek	112	154	1	267
		41,9%	57,7%	,4%	100,0%
		40,9%	47,5%	50,0%	44,5%
		18,7%	25,7%	,2%	44,5%
	Kız	162	170	1	333
		48,6%	51,1%	,3%	100,0%
		59,1%	52,5%	50,0%	55,5%
		27,0%	28,3%	,2%	55,5%
Total		274	324	2	600
		45,7%	54,0%	,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		45,7%	54,0%	,3%	100,0%

$$\chi^2=2,687 \quad sd=2 \quad p>0,05$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite sınavı için okul dışında kurs, ek ders vb. destek alma durumları cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Buna göre erkek öğrencilerin %41,9'u destek alırken, kız öğrencilerin % 48,6'sı destek almaktadır. Buna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla destek aldığı görülmektedir. Güneydoğu Anadolu bölgemizde yer alan Batman ilinin sosyo – kültürel yapısı göz önüne alındığında kız öğrencilere erkek öğrencilere göre daha fazla destek veriliyor olması, kızların okumasının gerekli olmadığı ya da erkeklerin öğrenim görmede kızlara göre ayrıcalıklı ve öncelikli olduğu katı toplumsal cinsiyet rollerinden bir dönüşümün ortaya çıktığını göstermektedir.

Tablo 12: Babanın eğitim durumu ile üniversite sınavı için okul dışından ek ders alınma arasındaki bağ

		Üniversite sınavı için okul dışında kurs,ek ders vb. destek alıyormusunuz?			Total
		Evet	Hayır	Cevap Yok	
Babanızın Eğitim Durumu Nedir?	Okur Yazar Değil	11	22	0	33
		33,3%	66,7%,0%		100,0%
		4,0%	6,8%,0%		5,5%
		1,8%	3,7%,0%		5,5%
	Sadece Okur Yazar	7	16	0	23
		30,4%	69,6%,0%		100,0%
		2,6%	4,9%,0%		3,8%
		1,2%	2,7%,0%		3,8%
	İlkokul	46	75	0	121
		38,0%	62,0%,0%		100,0%
		16,8%	23,1%,0%		20,2%
		7,7%	12,5%,0%		20,2%
	Ortaokul	37	69	1	107
		34,6%	64,5%,9%		100,0%
		13,5%	21,3%	50,0%	17,8%
		6,2%	11,5%,2%		17,8%
	Lise	64	79	1	144
		44,4%	54,9%,7%		100,0%
		23,4%	24,4%	50,0%	24,0%
		10,7%	13,2%,2%		24,0%
	Ön Lisans	11	9	0	20
		55,0%	45,0%,0%		100,0%
		4,0%	2,8%,0%		3,3%
		1,8%	1,5%,0%		3,3%
	Üniversite	74	39	0	113
		65,5%	34,5%,0%		100,0%
		27,0%	12,0%,0%		18,8%
		12,3%	6,5%,0%		18,8%
	Lisans Üstü(Yüksek Lisans, Doktora)	24	11	0	35
		68,6%	31,4%,0%		100,0%
		8,8%	3,4%,0%		5,8%
		4,0%	1,8%,0%		5,8%
	Cevap Yok	0	4	0	4
		,0%	100,0%,0%		100,0%
		,0%	1,2%,0%		,7%
		,0%	,7%,0%		,7%
Total		274	324	2	600
		45,7%	54,0%,3%		100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		45,7%	54,0%,3%		100,0%

$X^2=44,337$ $Sd=16$ $P<0,05$

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite sınavı için okul dışında kurs, ek ders vb. destek alma durumları baba eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır. Baba

eğitim durumu yükseldikçe destek olma durumu artmaktadır. Babanın eğitim durumu arttıkça destek alma durumunun artması anlamlıdır. Çünkü babanın eğitim konusundaki bilinç düzeyi ve hassasiyeti eğitim durumu ile yakından ilişkilidir. Batman ilinde okuryazar olmayan aileler genelde çocuklarının ders durumu ile çok fazla ilgilenmemektedirler. Çocuğun okuryazar olması genellikle bazı ailelere yetebilmektedir. Tüm sorumluluk öğrenciye verilmekte ek ders, kurs gibi özel öğretim alanlarını gereksiz masraf olarak görmektedirler. Fakat babanın eğitim durumu arttıkça öğrencisinin özel ders, kurs gibi faaliyetlere gönderdiği gözlenmektedir.

Tablo 13: Okul türü ile sınava hazırlık sürecinde ek ders alma arasındaki bağ

Crosstab				
	Üniversite sınavı için okul dışında kurs,ek ders vb. destek alıyorsunuzuz?			Total
	Evet	Hayır	Cevap Yok	
Okul Türünüz Fen Lisesi Nedir?	79	40	1	120
	65,8%	33,3%	,8%	100,0%
	28,8%	12,3%	50,0%	20,0%
	13,2%	6,7%	,2%	20,0%
	48	71	1	120
	40,0%	59,2%	,8%	100,0%
	17,5%	21,9%	50,0%	20,0%
	8,0%	11,8%	,2%	20,0%
	68	52	0	120
	56,7%	43,3%	,0%	100,0%
	24,8%	16,0%	,0%	20,0%
	11,3%	8,7%	,0%	20,0%
	46	74	0	120
	38,3%	61,7%	,0%	100,0%
	16,8%	22,8%	,0%	20,0%
	7,7%	12,3%	,0%	20,0%
	33	87	0	120
	27,5%	72,5%	,0%	100,0%
	12,0%	26,9%	,0%	20,0%
	5,5%	14,5%	,0%	20,0%
Total	274	324	2	600
	45,7%	54,0%	,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	45,7%	54,0%	,3%	100,0%

$X^2=49,320$ $Sd=8$ $P<0,05$

Okul türü ile üniversite sınavı için okul dışında kurs, ek ders vb. destek alma durumları arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Buna göre en fazla Fen Lisesi ve

Özel Lisede de okul dışı destek söz konusu. İmam Hatip ve Meslek Lisesinde ise desteğin az olduğu görülmektedir. Çünkü Fen Lisesi öğrencisi büyük oranda başarılı bir öğrencidir ve onlardan geleceğe dair beklentiler çoktur. Bu yüzden okul dışında desteği en fazla alan grup olmaları anlamlıdır. Özel lisede ise ailelerin maddi olanakları nispeten daha iyi olmasından kaynaklı okul dışında destek almaları daha olasıdır. Meslek Liselerinin ise imajı genel olarak kötü olduğundan başarılı öğrenciler tercih etmemektedir. İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesi ailelerinin gerek ekonomik koşulları gerekse de ilgileri diğer lise türlerine oranla az olduğundan öğrencilere yeterli desteği sağlayamamaktadırlar. Aslında meslek liseleri ve imam hatip liseleri en çok desteğe ihtiyaç duyan gruplarını oluşturmaktadırlar. Çünkü bu tür liselerde temel eğitim verilirken 2. kısım dersler verilmemekte bunun yerine mesleki dersler verilmektedir. Üniversite tercihi yapmak isteyen bir öğrenci ise dört yıllık bir fakülteye gidebilmek için 2. kısım derslere hâkim olmak zorundadır.

2.1.11. Meslek Sahibi Olmak İçin Üniversite Okumak Gerektiği Düşüncesi

Tablo 14: Meslek sahibi olmak için üniversite okumak gerekli mi?

	N	%
Evet	283	47,2
Hayır	248	41,3
Kararsızım	68	11,3
Cevap Yok	1	,2
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %47,2'si bir meslek sahibi olabilmek için üniversite okumanın şart olduğunu söylerken, %41,3'ü şart olmadığını belirtiyor. Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde eğitim statü kazanmanın en önemli araçlarından biridir. Ancak son dönemde genç nüfusun fazla olması ve çok sayıda üniversite mezunun olması ancak onlara karşılık istihdam alanlarının az olması eskiden farklı olarak üniversite eğitimi tek seçenek olmakta çıkarmış ve bu konuda bir ümitsizlik yaratmıştır.

Tablo 15: Meslek sahibi olmak için üniversite okunulmalı mı sorusunun cinsiyet dağılımı

		Sizce bir meslek sahibi olabilmek için üniversite okumak şart mı?				Total
		Evett	Hayır	Kararsızım	Cevap Yok	
Cinsiyetiniz?	Erkek	112	121	33	1	267
		41,9%	45,3%	12,4%	,4%	100,0%
		39,6%	48,8%	48,5%	100,0%	44,5%
		18,7%	20,2%	5,5%	,2%	44,5%
	Kız	171	127	35	0	333
		51,4%	38,1%	10,5%	,0%	100,0%
		60,4%	51,2%	51,5%	,0%	55,5%
		28,5%	21,2%	5,8%	,0%	55,5%
	Total	283	248	68	1	600
		47,2%	41,3%	11,3%	,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		47,2%	41,3%	11,3%	,2%	100,0%

$$\chi^2=6,321 \quad sd=3 \quad p>0,05$$

Meslek sahibi olabilmek için üniversite okumanın şart olduğunu kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla düşünmektedir. Çünkü ülkemizde kadınların bir meslek sahibi olabilmesinin en kolay ve en kestirme yolu üniversite öğrenimi görmektir. Bu nedenle kız öğrenciler üniversite okumayı gelecekları açısından daha önemli görebilmektedir. Ancak erkeklerin meslek seçenekleri kız öğrencilerden daha fazla olduğundan dolayı üniversite okumayı meslek seçiminde tek kıstas olarak görmektedirler.

Tablo 16: Ailenin ekonomik durumu ile üniversite okuma şartı arasındaki bağ

		Sizce bir meslek sahibi olabilmek için üniversite okumak şart mı?				Total
		Evett	Hayır	Kararsızım	Cevap Yok	
Ailenizin ekonomik gelir?	0-2000 TL Arası	103	61	20	0	184
		56,0%	33,2%	10,9%	,0%	100,0%
		36,4%	24,6%	29,4%	,0%	30,7%
		17,2%	10,2%	3,3%	,0%	30,7%
	2001-4000 TL Arası	83	70	18	0	171
		48,5%	40,9%	10,5%	,0%	100,0%
		29,3%	28,2%	26,5%	,0%	28,5%
		13,8%	11,7%	3,0%	,0%	28,5%
	4001-6000 TL Arası	48	60	12	0	120
		40,0%	50,0%	10,0%	,0%	100,0%
		17,0%	24,2%	17,6%	,0%	20,0%
		8,0%	10,0%	2,0%	,0%	20,0%
	6001-8000 TL Arası	19	28	6	0	53
		35,8%	52,8%	11,3%	,0%	100,0%
		6,7%	11,3%	8,8%	,0%	8,8%
		3,2%	4,7%	1,0%	,0%	8,8%
	8001-10.000 TL Arası	8	7	4	0	19
		42,1%	36,8%	21,1%	,0%	100,0%
		2,8%	2,8%	5,9%	,0%	3,2%
		1,3%	1,2%	,7%	,0%	3,2%
	10.001 TL Ve Üzeri	19	20	8	1	48
		39,6%	41,7%	16,7%	2,1%	100,0%
		6,7%	8,1%	11,8%	100,0%	8,0%
		3,2%	3,3%	1,3%	,2%	8,0%
	Cevap Yok	3	2	0	0	5
		60,0%	40,0%	,0%	,0%	100,0%
		1,1%	,8%	,0%	,0%	,8%
		,5%	,3%	,0%	,0%	,8%
	Total	283	248	68	1	600
		47,2%	41,3%	11,3%	,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		47,2%	41,3%	11,3%	,2%	100,0%

$$\chi^2=28,840 \quad sd=18 \quad p>0,05$$

Meslek sahibi olabilmek için üniversite okumanın şart olduğunu düşüncesi ailenin geliri artıkça azalmaktadır. Ailenin geliri azaldıkça da meslek sahibi olabilmek için üniversite okumanın şart olduğunu düşüncesi artmaktadır. Çünkü modern toplumlarda meslek sahibi olabilmek ve üst tabakalara doğru çıkabilmenin en önemli ve kolay yolu eğitim almaktan geçer. Bu nedenle alt tabakada bulunanlar için üniversite eğitimi meslek edinme açısından en kestirme ve kolay yol olarak görmektedirler.

2.1.12. Üniversite Eğitimi Geleceği Açısından Tek Seçenek Görme Durumu

Tablo 17: Üniversite eğitimi gelecek açısından tek seçenek mi?

	N	%
Evet	337	56,2
Hayır	210	35,0
Kararsızım	52	8,7
Cevap Yok	1	,2
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılanların %56,2'si geleceği açısından üniversiteyi tek seçenek olarak görmektedir. %35,0'u ise üniversiteyi tek seçenek olarak görmeyip gelecek açısından farklı yollar olabileceğini söylemiştir. %8,7'si bu duruma kararsız kalmıştır. % 0,2'si soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Tablo 18: Cinsiyet dağılımının üniversite okumanın gelecek açısından tek seçenek olma durumu üzerindeki etkisi

		Üniversite okumak size göre geleceğiniz açısından tek seçenek mi ?				Total
		Evet	Hayır	Kararsızım	Cevap Yok	
Cinsiyetiniz?	Erkek	122	115	29	1	267
		45,7%	43,1%	10,9%	,4%	100,0%
		36,2%	54,8%	55,8%	100,0%	44,5%
		20,3%	19,2%	4,8%	,2%	44,5%
	Kız	215	95	23	0	333
		64,6%	28,5%	6,9%	,0%	100,0%
		63,8%	45,2%	44,2%	,0%	55,5%
		35,8%	15,8%	3,8%	,0%	55,5%
Total	337	210	52	1	600	
	56,2%	35,0%	8,7%	,2%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	56,2%	35,0%	8,7%	,2%	100,0%	

$$\chi^2=22,271 \quad sd=3 \quad p<0,05$$

Üniversite eğitiminin gelecek açısından tek seçenek olma durum kız öğrencilerde erkek öğrencilere orana daha fazladır. Bu oranın kız öğrencilerde fazla olmasının sebebi kız öğrenciler için meslek edinme ya da iyi bir gelecek için üniversite eğitiminin en önemli araç olması gelmektedir. Ülkemizde kız çocuklarının kendi ayakları üzerinde durabilmesi için çok fazla seçenek bulunmamaktadır. Özellikle güney doğu Anadolu bölgesi gibi toplumsal cinsiyet rollerinin çok belirgin olduğu yerlerde üniversite eğitimi neredeyse tek seçenek olmaktadır.

2.1.13. Üniversite Eğitiminin Bireyin Toplumdaki Yerini Belirlemedeki Önemine Dair Düşünce

Tablo 19: Sizce üniversite okumak bireyin toplumdaki konumunu belirlemesi açısından ne kadar önemli?

	N	%
Çok fazla önemli	307	51,2
Önemli ama şart değil	236	39,3
Çok da önemli değil	57	9,5
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılanların %51,2'si üniversite okumanın bireyin toplumdaki yerini belirlemede önemli bir etkisi olduğunu düşünürken, % 39,3'ü üniversite okumanın önemli ama şart olmadığını, %9,5'i ise üniversite okumanın çok da önemli olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılanlara göre üniversite eğitiminin önemi hala var ama bu durum ülkemizde çok fazla üniversite, çok fazla üniversite mezun olması ve bu bağlamda genç işsizliğin yüksek olması nedeniyle azalma eğiliminde olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 20: Sizce üniversite okumak bireyin toplumdaki konumunu belirlemesi açısından ne kadar önemli olduğunun cinsiyet dağılımı

		Sizce üniversite okumak bireyin toplumdaki yeri ve konumunu belirlemesi açısından ne kadar önemli?			Toplam
		Çok fazla önemli	Önemli ama şart değil	Çok da önemli değil	
Cinsiyetiniz?	Erkek	129	104	34	267
		48,3%	39,0%	12,7%	100,0%
		42,0%	44,1%	59,6%	44,5%
		21,5%	17,3%	5,7%	44,5%
	Kız	178	132	23	333
		53,5%	39,6%	6,9%	100,0%
		58,0%	55,9%	40,4%	55,5%
		29,7%	22,0%	3,8%	55,5%
Total	307	236	57	600	
	51,2%	39,3%	9,5%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	51,2%	39,3%	9,5%	100,0%	

$\chi^2=6.079$ sd=2 p>0,05

Üniversite okumanın bireyin toplumdaki konumunu belirlemesi durumu araştırmaya katılan kızlar için daha önemli görülmektedir. Kızların %53,5'i üniversite okumayı çok fazla önemli görürken, bu oran erkek öğrencilerde % 48,3'tür. Erkek öğrencilerin %12,7'si üniversite okumayı çok da önemli görmezken, bu oran kız öğrencilerde % 6,9'dur. Bütün toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadının konumu erkeğin konumuna göre daha düşüktür. Kadınların toplumda yer edinmelerinin en önemli aracı da eğitimidir. Bu bakımdan üniversite eğitimi kadınların statü kazanmalarında önemli bir araçtır.

Tablo 21: Sizce üniversite okumak bireyin toplumdaki konumunu belirlemesi açısından ne kadar önemli olduğunun ailenin ekonomik durumuyla ilişkisi

	Sizce üniversite okumak bireyin toplumdaki yeri ve konumunu belirlemesi açısından ne kadar önemli?			Total
	Çok Fazla Önemli	Önemli Ama Şart Değil	Çokda Önemli Değil	
Ailenizin Ekonomik Geliri?				
0-2000 TL Arası	116 63,0% 37,8% 19,3%	55 29,9% 23,3% 9,2%	13 7,1% 22,8% 2,2%	184 100,0% 30,7% 30,7%
2001-4000 TL Arası	85 49,7% 27,7% 14,2%	70 40,9% 29,7% 11,7%	16 9,4% 28,1% 2,7%	171 100,0% 28,5% 28,5%
4001-6000 TL Arası	55 45,8% 17,9% 9,2%	59 49,2% 25,0% 9,8%	6 5,0% 10,5% 1,0%	120 100,0% 20,0% 20,0%
6001-8000 TL Arası	23 43,4% 7,5% 3,8%	22 41,5% 9,3% 3,7%	8 15,1% 14,0% 1,3%	53 100,0% 8,8% 8,8%
8001-10.000 TL Arası	5 26,3% 1,6% ,8%	11 57,9% 4,7% 1,8%	3 15,8% 5,3% ,5%	19 100,0% 3,2% 3,2%
10.001 TL Ve Üzeri	21 43,8% 6,8% 3,5%	17 35,4% 7,2% 2,8%	10 20,8% 17,5% 1,7%	48 100,0% 8,0% 8,0%
Cevap Yok	2 40,0% ,7% ,3%	2 40,0% ,8% ,3%	1 20,0% 1,8% ,2%	5 100,0% ,8% ,8%
Total	307 51,2% 100,0% 51,2%	236 39,3% 100,0% 39,3%	57 9,5% 100,0% 9,5%	600 100,0% 100,0% 100,0%

$$\chi^2=31,832 \quad sd=12 \quad p<0,05$$

Araştırmaya katılanların aile geliri arttıkça bireyin statüsünü belirlemek için üniversite tek seçenek olmaktan çıkmaktadır. Modern toplumlarda meslek sahibi olmak ve üst tabakalara doğru dikey hareketliliğin en önemli ve kolay yolu eğitim almaktan geçmektedir. Bu nedenle gelir düzeyi düşük olan ailelerde yetişen gençler için üniversite eğitimi statü edinme açısından en kestirme ve kolay yol olarak görülmektedir.

2.1.14. Geleceğe Dair Ümit Durumu

Tablo 22:Geleceğiniz hakkında ne kadar ümitlisiniz?

	N	%
Oldukça Fazla	130	21,7
Yeterince Ümitliyim	311	51,8
Çok Fazla Ümitli Değilim	122	20,3
Hiç Ümitli Değilim	37	6,2
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılanların % 21,7'si geleceğe dair oldukça fazla ümitli, % 51,8'i yeterince ümitli, %20,3 oranında geleceğe dair çok fazla ümitli olmadıklarını ve % 6,2'si ise hiç ümitli olmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 23: Cinsiyet dağılımının gelecek hakkında ne kadar ümitli olduğu ilişkisi

		Geleceğiniz hakkında ne kadar ümitlisiniz?				Total
		Oldukça Fazla	Yeterince Ümitliyim	Çok Fazla Ümitli Değilim	Hiç Ümitli Değilim	
Cinsiyetiniz?	Erkek	60	150	47	10	267
		22,5%	56,2%	17,6%	3,7%	100,0%
		46,2%	48,2%	38,5%	27,0%	44,5%
		10,0%	25,0%	7,8%	1,7%	44,5%
	Kız	70	161	75	27	333
		21,0%	48,3%	22,5%	8,1%	100,0%
		53,8%	51,8%	61,5%	73,0%	55,5%
		11,7%	26,8%	12,5%	4,5%	55,5%
Total		130	311	122	37	600
		21,7%	51,8%	20,3%	6,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		21,7%	51,8%	20,3%	6,2%	100,0%

$\chi^2=8,235$ $sd=3$ $p>0,05$

Geleceğe dair ümit durumu araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerde birbirine yakın olsa da kız öğrencilerin geleceğe dair ümitlerinin erkek öğrencilere göre daha az olduğu görülmektedir. Erkeklerde geleceğe dair hiç ümitli olmayanlarda oranı %3,7, kızlarda ise bu oran %8,1'dir. Aynı şekilde çok fazla ümitli olmayanlarda erkeklerde oran %17,6, kızlarda ise %22,5'dir. Bunun sebebi

toplumsal cinsiyet rolleri gereği erkeklere ve kızlara biçilen rollerden kaynaklandığı söylenebilir. Kızlara gelecek konusunda genellikle annelik ve eşlik rolü biçilmekte ve bu durum kızların geleceğe ilişkin bakış açılarını sınırlamaktadır. Ancak araştırma sonuçları kız öğrencilerin de geleceğe dair ümitlerinin Batman gibi geleneksel yapının hâkim olduğu bir yerde dahi yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında kızların eğitim almasının önündeki engellerin ortadan kalkmaya başlamasının önemli bir rolü vardır.

Tablo 24: Gelecek hakkında ümitli olma durumu ile ailenin sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu ilişkisi

		Geleceğiniz hakkında ne kadar ümitlisiniz?				Total
		Oldukça Fazla	Yeterince Ümitliyim	Çok Fazla Ümitli Değilim	Hiç Ümitli Değilim	
Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?	Evet Oldukça Fazla	84	180	61	14	339
		24,8%	53,1%	18,0%	4,1%	100,0%
		64,6%	57,9%	50,0%	37,8%	56,5%
		14,0%	30,0%	10,2%	2,3%	56,5%
	Evet Biraz İlgiyeniyorlar	20	83	27	8	138
		14,5%	60,1%	19,6%	5,8%	100,0%
		15,4%	26,7%	22,1%	21,6%	23,0%
		3,3%	13,8%	4,5%	1,3%	23,0%
	Evet Ama Yeterli Değil	18	40	20	5	83
		21,7%	48,2%	24,1%	6,0%	100,0%
		13,8%	12,9%	16,4%	13,5%	13,8%
		3,0%	6,7%	3,3%	,8%	13,8%
	Hayır Hiç İlgiyenmiyorlar	8	8	14	10	40
		20,0%	20,0%	35,0%	25,0%	100,0%
		6,2%	2,6%	11,5%	27,0%	6,7%
		1,3%	1,3%	2,3%	1,7%	6,7%
Total	130	311	122	37	600	
	21,7%	51,8%	20,3%	6,2%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	21,7%	51,8%	20,3%	6,2%	100,0%	

$\chi^2=45,904$ sd=9 p<0,05

Araştırma sonuçlarına göre ailenin gençlerin eğitimleri ile ilgilenme durumu arttıkça öğrencilerin geleceğe dair ümitleri artmaktadır. Çocuklarıyla oldukça fazla ilgilenen ailelerin çocukları geleceğe dair %24,8 oranında oldukça fazla ve %53,1 oranında yeterince ümitli olduklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık çocuklarıyla hiç ilgilenmeyen ailelerin çocukları ise geleceğe dair %35 oranında çok fazla ümitli olmadıklarını, % 25 oranında ise hiç ümitli olmadıkları söylemişlerdir. Aileler

çocuklar için en büyük sığınak ve güven kapısıdır. Çocukları ile ilgili ailelerde çocukların akademik başarısı yüksektir. Bu bakımdan gençlerin geleceğe dair ümitlerinde ailelerini yanında hissetmeleri oldukça önemlidir.

2.1.15. Üniversite ve Bölüm Tercihinde Ailenin Yönlendirmesi Durumu

Tablo 25: Üniversite ve bölüm tercihinizde ailenizin görüş ve yönlendirmesi ne kadar etkili oluyor?

	N	%
Çok Fazla Etkili	138	23,0
Etkili Ama Benim İstediklerime De Önem Veriyorlar	327	54,5
Etkili Değil, Tamamen Bana Bırakıyorlar	121	20,2
Diğer	13	2,2
Cevap Yok	1	,2
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılanların üniversite ve bölüm tercihlerinde ailenin yönlendirilmesi sorusuna; %23'ü çok fazla etkili, % 54,5'i etkili ama kendi istediklerine önem verdiklerini, %20,2'si etkili olmadıkları tamamen kendi tercihine bıraktıklarını, % 2,2'si ise diğer faktörler (rehber öğretmeni ve sınıf öğretmenin ilgilmesini isteme vb.) etkili olduğu cevabını vermişlerdir. Bu oranlara bakılarak ailelerin öğrencilerin tercihleri üzerinde yönlendirici etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 26: Ailenin eğitimle ilgilenme derecesi ile üniversite ve bölüm tercihinizde ailenizin görüş ve yönlendirmesi ne kadar etkili olduğu

		Üniversite ve bölüm tercihinizde ailenizin görüş ve yönlendirmesi ne kadar etkili oluyor?					Total
		Çok Fazla Etkili	Etkili Ama Benim İstediklerime De Önem Veriyorlar	Etkili Değil, Tamamen Bana Bırakıyorlar	Diğer	Cevap Yok	
Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?	Evet Oldukça Fazla	84	187	63	4	1	339
		24,8%	55,2%	18,6%	1,2%	,3%	100,0%
		60,9%	57,2%	52,1%	30,8%	100,0%	56,5%
		14,0%	31,2%	10,5%	,7%	,2%	56,5%
	Evet Biraz İlgileniyorlar	28	86	19	5	0	138
		20,3%	62,3%	13,8%	3,6%	,0%	100,0%
		20,3%	26,3%	15,7%	38,5%	,0%	23,0%
		4,7%	14,3%	3,2%	,8%	,0%	23,0%
	Evet Ama Yeterli Değil	16	45	21	1	0	83
		19,3%	54,2%	25,3%	1,2%	,0%	100,0%
		11,6%	13,8%	17,4%	7,7%	,0%	13,8%
		2,7%	7,5%	3,5%	,2%	,0%	13,8%
	Hayır Hiç İlgilenmiyorlar	10	9	18	3	0	40
		25,0%	22,5%	45,0%	7,5%	,0%	100,0%
		7,2%	2,8%	14,9%	23,1%	,0%	6,7%
		1,7%	1,5%	3,0%	,5%	,0%	6,7%
Total		138	327	121	13	1	600
		23,0%	54,5%	20,2%	2,2%	,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		23,0%	54,5%	20,2%	2,2%	,2%	100,0%

$\chi^2=36,359$ sd=12 p<0,05

Araştırma sonuçlarına göre çocuklarıyla oldukça fazla ilgilenen ailelerin onların üniversite ve bölüm tercihlerinde de etkili olduğu görülmektedir. Örneğin öğrencilerle oldukça fazla ilgilenen ailelerin %24,8'i çok fazla etkili, % 57,2'si etkili ama öğrencinin istediklerine de önem vermekteyken, bu oran ilgilenmeyen ailelerde %22,5'tir. Öğrencilerle oldukça fazla ilgilenen ailelerin %18,6'sı kararı tamamen gence bırakırken bu oran ilgilenmeyen ailelerde %45'tir.

2.1.16. Ailenin Tercihler Konusunda Baskı Yapma Durumu

Tablo 27: Aileniz tercihleriniz konusunda size baskı yapıyor mu?

	N	%
Evet, çok fazla	91	15,2
Evet, biraz yapıyorlar	134	22,3
Evet ama az	158	26,3
Hayır	216	36,0
Cevap yok	1	,2
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılanlar tercihleri konusunda ailelerinin baskı yapıp yapmadığı sorusuna % 15,2'si evet çok fazla baskı yaptıklarını, %22,3'ü biraz baskı yaptıklarını, %26,3'ü az düzeyde baskı yaptıklarını ve % 36'sı ise baskı yapmadıklarını ifade etmiştir.

Tablo 28: Okul türü ile ailenin tercih konusunda baskı uygulama ilişkisi

		Aileniz tercihleriniz konusunda size baskı yapıyor mu?					Total
		Evet, çok fazla	Evet, biraz yapıyorlar	Evet ama az	Hayır	Cevap yok	
Okul türünüz nedir?	Fen lisesi	19	36	38	26	1	120
		15,8%	30,0%	31,7%	21,7%	,8%	100,0%
		20,9%	26,9%	24,1%	12,0%	100,0%	20,0%
		3,2%	6,0%	6,3%	4,3%	,2%	20,0%
	Anadolulisesi	19	26	27	48	0	120
		15,8%	21,7%	22,5%	40,0%	,0%	100,0%
		20,9%	19,4%	17,1%	22,2%	,0%	20,0%
		3,2%	4,3%	4,5%	8,0%	,0%	20,0%
	Özel lise	15	22	42	41	0	120
		12,5%	18,3%	35,0%	34,2%	,0%	100,0%
		16,5%	16,4%	26,6%	19,0%	,0%	20,0%
		2,5%	3,7%	7,0%	6,8%	,0%	20,0%
	İmam hatip lisesi	21	24	27	48	0	120
		17,5%	20,0%	22,5%	40,0%	,0%	100,0%
		23,1%	17,9%	17,1%	22,2%	,0%	20,0%
		3,5%	4,0%	4,5%	8,0%	,0%	20,0%
	Meslek lisesi	17	26	24	53	0	120
		14,2%	21,7%	20,0%	44,2%	,0%	100,0%
		18,7%	19,4%	15,2%	24,5%	,0%	20,0%
		2,8%	4,3%	4,0%	8,8%	,0%	20,0%
Total	91	134	158	216	1	600	
	15,2%	22,3%	26,3%	36,0%	,2%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	15,2%	22,3%	26,3%	36,0%	,2%	100,0%	

$$\chi^2=27,637 \quad sd=16 \quad p>0,05$$

Okul türü ile ailenin tercihler konusunda baskı yapma durumu arasında bir ilişki söz konusudur. Tüm okul türlerinde ailelerin tercihler konusunda çok fazla

baskı yapma oranları birbirine yakındır. Aynı şekilde tüm okul türlerinde ailelerin baskı yapmama oranları yüksektir ancak Fen Lisesi bu konuda farklılık göstermektedir. Fen Lisesi öğrencileri ailelerin %21,7 oranında baskı yapmadıklarını belirterek tüm okul türlerinde en çok baskıya maruz kalan kesim oldukları görülmektedir. Fen Lisesi öğrencilerinden genel anlamda beklentilerin yüksek olması bu sonucu anlamlı hale getirmektedir.

2.1.17. Ailenin Öğrencinin Eğitimi İle İlgilenme Durumu

Tablo 29: Aileniz eğitiminizle ilgileniyor mu?

	N	%
Evet oldukça fazla	339	56,5
Evet biraz ilgileniyorlar	138	23,0
Evet ama yeterli değil	83	13,8
Hayır hiç ilgilenmiyorlar	40	6,7
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %56,5'si ailenin eğitimleriyle çok fazla ilgilenildiğini, %23'ünün biraz ilgilenildiği, %13,8'inin yeterli düzeyde ilgilenilmediğini ve %6,7'sinin hiç ilgilenilmediğini belirtmişlerdir. Genel anlamda Batman'da ailelerin eğitime önem verdikleri ve öğrencilerinin eğitimi ile ilgilenildiği söylenebilir.

Tablo 30: Cinsiyet dağılımının ailenin eğitimle ilgilenme derecesi üzerine etkisi

Crosstab						
		Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?				Total
		Evet oldukça fazla	Evet biraz ilgileniyorlar	Evet ama yeterli değil	Hayır hiç ilgilenmiyorlar	
Cinsiyetiniz?	Erkek	165	60	32	10	267
		61,8%	22,5%	12,0%	3,7%	100,0%
		48,7%	43,5%	38,6%	25,0%	44,5%
		27,5%	10,0%	5,3%	1,7%	44,5%
	Kız	174	78	51	30	333
		52,3%	23,4%	15,3%	9,0%	100,0%
		51,3%	56,5%	61,4%	75,0%	55,5%
		29,0%	13,0%	8,5%	5,0%	55,5%
	Total	339	138	83	40	600
		56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%

$\chi^2=9,795$ sd=3 p>0,05

Araştırma sonuçlarına göre aileler erkek öğrencilerle kız öğrencilere nazaran biraz daha ilgili olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebi klasik toplumsal cinsiyet rolleri olduğu söylenebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri gereği erkek çocuğun eğitime daha fazla önem verilmektedir. Çünkü “kız çocuklar nasıl olsa evlenip gidecekler” düşüncesi hemen her alanda olduğu gibi önceliğin erkek çocuklara verilmesine neden olmaktadır. Ancak Batman gibi geleneksel değerlerin hâkim olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerinin çok belirgin olduğu bir yerde kız öğrencilerin eğitime verilen önem hiç de az olmadığı görülmektedir. Aileler kız öğrencileri eğitime %52,3 oranında oldukça fazla, %23,4 oranında ise ilgili oldukları görülmektedir. Bu sonuçlar geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinde ve bakış açısında değişimi göstermesi bakımından önemlidir.

Tablo 31: Annenin eğitim durumu ile ailenin eğitimle ilgilenme derecesi üzerine etkisi

		Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?				Total
		Evet oldukça fazla	Evet biraz ilgileniyorlar	Evet ama yeterli değil	Hayır hiç ilgilenmiyorlar	
Annenizin eğitim durumu nedir?	Okur yazar değil	57	33	33	20	143
		39,9%	23,1%	23,1%	14,0%	100,0%
		16,8%	23,9%	39,8%	50,0%	23,8%
		9,5%	5,5%	5,5%	3,3%	23,8%
	Sadece okur yazar	25	15	14	4	58
		43,1%	25,9%	24,1%	6,9%	100,0%
		7,4%	10,9%	16,9%	10,0%	9,7%
		4,2%	2,5%	2,3%	,7%	9,7%
	İlkokul	77	29	15	6	127
		60,6%	22,8%	11,8%	4,7%	100,0%
		22,7%	21,0%	18,1%	15,0%	21,2%
		12,8%	4,8%	2,5%	1,0%	21,2%
	Ortaokul	78	27	13	4	122
		63,9%	22,1%	10,7%	3,3%	100,0%
		23,0%	19,6%	15,7%	10,0%	20,3%
		13,0%	4,5%	2,2%	,7%	20,3%
	Lise	54	13	5	3	75
		72,0%	17,3%	6,7%	4,0%	100,0%
		15,9%	9,4%	6,0%	7,5%	12,5%
		9,0%	2,2%	,8%	,5%	12,5%
	Ön lisans	5	3	0	0	8
		62,5%	37,5%	,0%	,0%	100,0%
		1,5%	2,2%	,0%	,0%	1,3%
		,8%	,5%	,0%	,0%	1,3%
	Üniversite	24	14	2	2	42
		57,1%	33,3%	4,8%	4,8%	100,0%
		7,1%	10,1%	2,4%	5,0%	7,0%
		4,0%	2,3%	,3%	,3%	7,0%
	Lisans üstü(yüksek Lisans, Doktora)	15	2	1	1	19
		78,9%	10,5%	5,3%	5,3%	100,0%
		4,4%	1,4%	1,2%	2,5%	3,2%
		2,5%	,3%	,2%	,2%	3,2%
	Cevap yok	4	2	0	0	6
		66,7%	33,3%	,0%	,0%	100,0%
		1,2%	1,4%	,0%	,0%	1,0%
		,7%	,3%	,0%	,0%	1,0%
Total		339	138	83	40	600
		56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%

$\chi^2=60,128$ sd=24 p<0,05

Araştırma sonuçlarına göre anne öğrenim düzeyi arttıkça ailenin öğrencinin eğitim düzeyi ile ilgilenme oranları artmaktadır. Örneğın okuryazar olmayan annelerin %14' öğrencinin eğitimi ile hiç ilgilenmemektedir. Bu oran annenin sadece okuryazar olduğunda %6,9'a, ilkokul olduğunda ise %4,7'ye düşmektedir. Bu bakımdan anne eğitim düzeyi ile öğrencinin eğitimi ile ilgilenme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 32: Babanın eğitim durumu ile ailenin eğitimle ilgilenme derecesi üzerine etkisi

Crosstab						
		Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?				Total
		Evet oldukça fazla	Evet biraz ilgileniyorlar	Evet ama yeterli değil	Hayır hiç ilgilenmiyorlar	
Babanızın eğitim durumu nedir?	Okur yazar değil	14	9	7	3	33
		42,4%	27,3%	21,2%	9,1%	100,0%
		4,1%	6,5%	8,4%	7,5%	5,5%
		2,3%	1,5%	1,2%	,5%	5,5%
	Sadece okur yazar	10	4	4	5	23
		43,5%	17,4%	17,4%	21,7%	100,0%
		2,9%	2,9%	4,8%	12,5%	3,8%
		1,7%	,7%	,7%	,8%	3,8%
	İlkokul	57	30	27	7	121
		47,1%	24,8%	22,3%	5,8%	100,0%
		16,8%	21,7%	32,5%	17,5%	20,2%
		9,5%	5,0%	4,5%	1,2%	20,2%
	Ortaokul	56	19	21	11	107
		52,3%	17,8%	19,6%	10,3%	100,0%
		16,5%	13,8%	25,3%	27,5%	17,8%
		9,3%	3,2%	3,5%	1,8%	17,8%
	Lise	86	38	11	9	144
		59,7%	26,4%	7,6%	6,2%	100,0%
		25,4%	27,5%	13,3%	22,5%	24,0%
		14,3%	6,3%	1,8%	1,5%	24,0%
	Ön lisans	10	8	2	0	20
		50,0%	40,0%	10,0%	,0%	100,0%
		2,9%	5,8%	2,4%	,0%	3,3%
		1,7%	1,3%	,3%	,0%	3,3%
	Üniversite	75	26	9	3	113
		66,4%	23,0%	8,0%	2,7%	100,0%
		22,1%	18,8%	10,8%	7,5%	18,8%
		12,5%	4,3%	1,5%	,5%	18,8%
	Lisans üstü(Yüksek Lisans,Doktora)	28	4	1	2	35
		80,0%	11,4%	2,9%	5,7%	100,0%
		8,3%	2,9%	1,2%	5,0%	5,8%
		4,7%	,7%	,2%	,3%	5,8%
	Cevap yok	3	0	1	0	4
		75,0%	,0%	25,0%	,0%	100,0%
		,9%	,0%	1,2%	,0%	,7%
		,5%	,0%	,2%	,0%	,7%
Total		339	138	83	40	600
		56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%

$\chi^2=53,909$ $sd=24$ $p<0,05$

Araştırma sonuçlarına göre baba öğrenim düzeyi arttıkça ailenin öğrencinin eğitim düzeyi ile ilgilenme oranları artmaktadır. Örneğin okuryazar olmayan babaların %42,4'ü öğrencinin eğitimi ile oldukça fazla ilgilenmemektedir. Bu oran babanın sadece okuryazar olduğunda %43,5'e, ilkokul olduğunda, %47,1'e, ortaokul olduğunda %52,3'e, lise olduğunda %59,7'ye, üniversite olduğunda %66,4'e, lisan üstünde ise %80' çıkmaktadır. Dolayısıyla baba eğitim düzeyi ile öğrencinin eğitimi ile ilgilenme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 33: Ailenin ekonomik durumu ile eğitimle ilgilenme derecesi arasındaki ilişki

Crosstab						
		Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?				Total
		Evet oldukça fazla	Evet biraz ilgileniyorlar	Evet ama yeterli değil	Hayır hiç ilgilenmiyorlar	
Ailenizin ekonomik geliri?	0-2000 tl arası	92	34	37	21	184
		50,0%	18,5%	20,1%	11,4%	100,0%
		27,1%	24,6%	44,6%	52,5%	30,7%
		15,3%	5,7%	6,2%	3,5%	30,7%
	2001-4000 tl arası	89	47	25	10	171
		52,0%	27,5%	14,6%	5,8%	100,0%
		26,3%	34,1%	30,1%	25,0%	28,5%
		14,8%	7,8%	4,2%	1,7%	28,5%
	4001-6000 tl arası	76	31	10	3	120
		63,3%	25,8%	8,3%	2,5%	100,0%
		22,4%	22,5%	12,0%	7,5%	20,0%
		12,7%	5,2%	1,7%	,5%	20,0%
	6001-8000 tl arası	29	15	6	3	53
		54,7%	28,3%	11,3%	5,7%	100,0%
		8,6%	10,9%	7,2%	7,5%	8,8%
		4,8%	2,5%	1,0%	,5%	8,8%
	8001-10.000 tl arası	15	3	1	0	19
		78,9%	15,8%	5,3%	,0%	100,0%
		4,4%	2,2%	1,2%	,0%	3,2%
		2,5%	,5%	,2%	,0%	3,2%
	10.001 tl ve üzeri	36	6	4	2	48
		75,0%	12,5%	8,3%	4,2%	100,0%
		10,6%	4,3%	4,8%	5,0%	8,0%
		6,0%	1,0%	,7%	,3%	8,0%
	Cevap yok	2	2	0	1	5
		40,0%	40,0%	,0%	20,0%	100,0%
		,6%	1,4%	,0%	2,5%	,8%
		,3%	,3%	,0%	,2%	,8%
Total	339	138	83	40	600	
	56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	56,5%	23,0%	13,8%	6,7%	100,0%	

$$\chi^2=38,973 \quad sd=18 \quad p<0,05$$

Araştırma sonuçlarına göre ailenin gelir düzeyi arttıkça gencin eğitimi ile ilgilenme düzeyi artmaktadır. Gencin eğitimi ile ilgilenme düzeyi en fazla %78,9 ile 8001-10.000 tl arası gelir düzeyine sahip aileler ile %75 oranında 10.001 tl ve üzeri gelir düzeyine sahip ailelerde görülmektedir. Gencin eğitimi ile en az ilgilenme düzeyi ise %11,4 ile 0-2000 tl arası gelire sahip ailelerde görülmektedir. Ailelerin gelir düzeyi ile eğitim düzeyleri genel eğilim olarak doğru orantılı bir ilişki vardır. Bu nedenle ailelerin gelir düzeyi arttıkça büyük ihtimalle eğitim düzeyleri de artmakta, bu durum da gencin eğitimi ile ilgilenme oranlarına yansımaktadır. Bunun yanında gelir düzeyi arttıkça gence eğitim anlamında sunulan imkânlar da artmaktadır.

2.1.18. Öğrencinin Üniversite Tercihinde Yakın İlleri Tercih Etme Durumu

Tablo 34:Üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünüyor musunuz?

	N	%
Evet	181	30,2
Hayır	415	69,2
Cevap yok	4	,7
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılanların %69,2'si üniversite tercihinde Batman ili ve yakın illeri tercih etmeyeceklerini belirtirken, %30,2'si tercih edeceğini belirtmiştir. Gerek Batman ilinde gerekse de bölgede bulunan birçok ilde ekonomik, sosyal ve kültürel olanakların kısıtlı olması ve yaşadıkları ilde veya aile ve çevre baskısı olacağı düşüncesi öğrencileri bu düşünceye itmektedir.

Tablo 35: Üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmenin cinsiyet dağılımı

Crosstab

		Üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünüyor musunuz?			Total
		Evet	Hayır	Cevap yok	
Cinsiyetiniz?	Erkek	74	190	3	267
		27,7%	71,2%	1,1%	100,0%
		40,9%	45,8%	75,0%	44,5%
		12,3%	31,7%	,5%	44,5%
	Kız	107	225	1	333
		32,1%	67,6%	,3%	100,0%
		59,1%	54,2%	25,0%	55,5%
		17,8%	37,5%	,2%	55,5%
Total		181	415	4	600
		30,2%	69,2%	,7%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		30,2%	69,2%	,7%	100,0%

$\chi^2=2,742$ sd=2 p>0,05

Batman ili ve yakın illeri tercih etme oranları kız ve erkek öğrenciler açısından farklılaşmaktadır. Kız öğrenciler %67,6 oranında, erkek öğrenciler ise %71,2 oranında yaşadıkları şehirde veya yakın illerde tercihte bulunmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bunun temel sebebi ailelerin kızlarının uzağa gitmesini, şehir dışına çıkmasını çok istememeleridir. Aileler genellikle kızlarının aynı şehirde ya da yakından olmasını istiyorlar. Hatta bazı aileler uzak yerlerde üniversiteyi kazanan kız öğrencileri göndermeyip bir daha hazırlanmasını ve üniversite okumanın şartı olarak da kendi yaşadıkları şehirde olma koşulunu ileri sürmektedirler. Bu noktada da toplumsal cinsiyet rolleri devreye girmektedir.

Tablo 36: Üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünmek ile babanın eğitim durumu arasındaki ilişki

Crosstab					
		Üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünüyor musunuz?			Total
		Evet	Hayır	Cevap yok	
Babanızın eğitim durumu nedir?	Okur yazar değil	14	19	0	33
		42,4%	57,6%	,0%	100,0%
		7,7%	4,6%	,0%	5,5%
		2,3%	3,2%	,0%	5,5%
	Sadece okur yazar	12	11	0	23
		52,2%	47,8%	,0%	100,0%
		6,6%	2,7%	,0%	3,8%
		2,0%	1,8%	,0%	3,8%
	İlkokul	46	74	1	121
		38,0%	61,2%	,8%	100,0%
		25,4%	17,8%	25,0%	20,2%
		7,7%	12,3%	,2%	20,2%
	Ortaokul	33	73	1	107
		30,8%	68,2%	,9%	100,0%
		18,2%	17,6%	25,0%	17,8%
		5,5%	12,2%	,2%	17,8%
	Lise	37	106	1	144
		25,7%	73,6%	,7%	100,0%
		20,4%	25,5%	25,0%	24,0%
		6,2%	17,7%	,2%	24,0%
	Ön lisans	6	14	0	20
		30,0%	70,0%	,0%	100,0%
		3,3%	3,4%	,0%	3,3%
		1,0%	2,3%	,0%	3,3%
	Üniversite	26	86	1	113
		23,0%	76,1%	,9%	100,0%
		14,4%	20,7%	25,0%	18,8%
		4,3%	14,3%	,2%	18,8%
	Lisans üstü(Yüksek Lisans, Doktora)	7	28	0	35
		20,0%	80,0%	,0%	100,0%
		3,9%	6,7%	,0%	5,8%
		1,2%	4,7%	,0%	5,8%
	Cevap yok	0	4	0	4
		,0%	100,0%	,0%	100,0%
		,0%	1,0%	,0%	,7%
		,0%	,7%	,0%	,7%
Total		181	415	4	600
		30,2%	69,2%	,7%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		30,2%	69,2%	,7%	100,0%

$\chi^2=19,750$ sd=16 p>0,05

Araştırma sonuçlarına göre baba eğitim durumu arttıkça kendi yaşadıkları ya

da yakın çevrede tercih yapmak istememe oranları artmaktadır. Babanın eğitim durumunun artması çocuklarının eğitime ve tercihlerine ilişkin daha açık fikirli olması ve bu konuda baskı yapmamasına neden olmaktadır. Örneğin babası okuryazar olmayan öğrencilerin %57,6'sı üniversite tercihinde kendi yaşadığı ili ya da yakın illeri tercih etmeyeceklerini belirtirken, bu oran babası üniversite mezunu olan öğrencilerde %76,1, babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerde %80'dir.

Tablo 37: Okul türü ile üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünmek arasındaki ilişki

		Üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünüyor musunuz?			Total
		Evet	Hayır	Cevap yok	
Okul türünüz nedir?	Fen lisesi	21	97	2	120
		17,5%	80,8%	1,7%	100,0%
		11,6%	23,4%	50,0%	20,0%
		3,5%	16,2%	,3%	20,0%
	Anadolu lisesi	23	95	2	120
		19,2%	79,2%	1,7%	100,0%
		12,7%	22,9%	50,0%	20,0%
		3,8%	15,8%	,3%	20,0%
	Özel lise	37	83	0	120
		30,8%	69,2%	,0%	100,0%
		20,4%	20,0%	,0%	20,0%
		6,2%	13,8%	,0%	20,0%
	İmam hatip lisesi	47	73	0	120
		39,2%	60,8%	,0%	100,0%
		26,0%	17,6%	,0%	20,0%
		7,8%	12,2%	,0%	20,0%
	Meslek lisesi	53	67	0	120
		44,2%	55,8%	,0%	100,0%
		29,3%	16,1%	,0%	20,0%
		8,8%	11,2%	,0%	20,0%
Total		181	415	4	600
		30,2%	69,2%	,7%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		30,2%	69,2%	,7%	100,0%

$\chi^2=36,618$ $sd=8$ $p<0,05$

Üniversite tercihinde yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünüyor musunuz sorusuna verilen cevaplar lise türleri arasında farklılık göstermektedir. Fen lisesi öğrencileri % 80,8 oranında yaşadıkları ili veya yakın illeri tercih etmeyi düşünmedikleri belirtirken, bu oran Anadolu lisesi öğrencilerinde %79,2, temel lise

öğrencilerinde % 69,2, imam hatip lisesi öğrencilerinde % 60,8 ve meslek lisesi öğrencilerinde % 55,8 oranında olmuştur. Genellikle imam hatip ve meslek lisesi öğrencileri ailelerinden kaynaklı olarak kendi illerinde okumayı düşünmektedirler. Ailelerin öğrenciden beklentilerinin az olması ve ailelerin maddi olanaklarının kısıtlı olması öğrencileri bu düşünceye sürüklemektedir.

2.1.19. Öğrencinin Batı’ da Üniversite Okuma İsteği

Tablo 38: Batı da üniversite okumak ister misiniz?

	N	%
Evet	493	82,2
Hayır	103	17,2
Cevap yok	4	,7
Toplam	600	100,0

Öğrencilerin %82,2’si Batı’da bulunan şehirlerde ekonomik, sosyal ve kültürel imkânların çokluğundan dolayı üniversite okuma fikrine sıcak bakmaktadır.

Tablo 39: Okul türü ile batı da üniversite okumayı istemek arasındaki ilişki

Crosstab						
		Doğuda yaşayan bir öğrenci olarak Batı da üniversite okumak ister misiniz? Neden?			Total	
		Evet	Hayır	Cevap yok		
Okul türünüz nedir?	Fen lisesi	107	11	2	120	
		89,2%	9,2%	1,7%	100,0%	
		21,7%	10,7%	50,0%	20,0%	
		17,8%	1,8%	,3%	20,0%	
	Anadolu lisesi	108	10	2	120	
		90,0%	8,3%	1,7%	100,0%	
		21,9%	9,7%	50,0%	20,0%	
		18,0%	1,7%	,3%	20,0%	
	Özel lise	99	21	0	120	
		82,5%	17,5%	,0%	100,0%	
		20,1%	20,4%	,0%	20,0%	
		16,5%	3,5%	,0%	20,0%	
	İmam hatip lisesi	87	33	0	120	
		72,5%	27,5%	,0%	100,0%	
		17,6%	32,0%	,0%	20,0%	
		14,5%	5,5%	,0%	20,0%	
	Meslek lisesi	92	28	0	120	
		76,7%	23,3%	,0%	100,0%	
		18,7%	27,2%	,0%	20,0%	
		15,3%	4,7%	,0%	20,0%	
	Total		493	103	4	600
			82,2%	17,2%	,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
			82,2%	17,2%	,7%	100,0%

$\chi^2=29,478$ sd=8 p<0,05

Araştırmaya katılan Fen Lisesi, Anadolu lisesi ve Özel Liseye giden öğrenciler Batı'da üniversite okuma fikrine İmam Hatip ve Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla sıcak bakmaktadırlar. Fen lisesi, Anadolu Lisesi ve Özel Lisede ki öğrencilerin ailelerinin ekonomik gelirlerinin İmam Hatip ve meslek lisesinde okuyan öğrencilerinin aile gelirlerine oranla daha iyi olması böyle bir tercihin ortaya çıkmasına bir etkindir. Bunun yanında İmam hatip liseleri ve meslek lisesinde öğrencilerin başarı durumları ailelerinin eğitim için ekstra bütçe ayırıp çocuklarını başka illeri göndermeyi tercih etmeme nedenlerinden biridir.

2.1.20. Öğrencinin Tercihlerinde Aile ve Yakın Çevresinin Statülerini Dikkate Alma Durumu

Tablo 40: Bölüm tercihi yaparken aileniz ve yakın çevrenizde bulunan insanların meslek ve toplumsal konumlarını dikkate alıyor musunuz?

	N	%
Evet oldukça fazla	205	34,2
Kısmen	282	47,0
Hayır dikkate almıyorum	112	18,7
Cevap yok	1	,2
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılanların %34,2'si tercih yaparken aile veya yakın çevrenizin statülerini oldukça fazla dikkate alırken, %47'si kısmen, %18,7'si ise dikkate almadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu doğal olarak ailelerinin ve yakın çevresindeki bireylerin statüsünü önemsemekte ve dikkate almaktadırlar. Çünkü her birey sosyalleşme sürecinin farklı aşamalarında kendilerine çeşitli rol modeller seçer. Üniversiteye hazırlanan genç de tercihlerini yaparken ya da hayatı ile ilgili kararlar alırken çevrede kendilerine seçtikleri rol modelleri dikkate almaktadır.

Tablo 41: Ailenin eğitimle ilgilenme yeterlilik derecesi ile Bölüm tercihi yapan öğrencinin aileyi meslek ve toplumsal konumlarını dikkate alması arasındaki ilişki

		Bölüm tercihi yaparken aileniz ve yakın çevrenizde bulunan insanların meslek ve toplumsal konumlarını dikkate alıyor musunuz?				Total
		Evet oldukça fazla	Kısmen	Hayır dikkate almıyorum	Cevap yok	
Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?	Evet oldukça fazla	122	163	54	0	339
		36,0%	48,1%	15,9%	,0%	100,0%
		59,5%	57,8%	48,2%	,0%	56,5%
		20,3%	27,2%	9,0%	,0%	56,5%
	Evet biraz ilgileniyorlar	48	66	23	1	138
		34,8%	47,8%	16,7%	,7%	100,0%
		23,4%	23,4%	20,5%	100,0%	23,0%
		8,0%	11,0%	3,8%	,2%	23,0%
	Evet ama yeterli değil	24	41	18	0	83
		28,9%	49,4%	21,7%	,0%	100,0%
		11,7%	14,5%	16,1%	,0%	13,8%
		4,0%	6,8%	3,0%	,0%	13,8%
	Hayır hiç ilgilenmiyorlar	11	12	17	0	40
		27,5%	30,0%	42,5%	,0%	100,0%
		5,4%	4,3%	15,2%	,0%	6,7%
		1,8%	2,0%	2,8%	,0%	6,7%
Total		205	282	112	1	600
		34,2%	47,0%	18,7%	,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		34,2%	47,0%	18,7%	,2%	100,0%

$$\chi^2=21,782 \quad sd=9 \quad p>0,05$$

Araştırmaya katılanların tercih yaparken ailesinin ve yakın çevresinin meslek ve statülerini dikkate alma durumu ailenin gencin eğitimi ile ilgilenme durumuna göre değişmektedir. Buna göre ailesinin eğitimi ile ilgisi az olanlar öğrenciler yakın çevrelerini de daha az dikkate almaktadır. Örneğin ailesi kendisi ile ilgilenmeyen öğrencilerin %42,5'i tercih yaparken ailesinin ve yakın çevresinin meslek ve statülerini dikkate almadıklarını belirtmiştir. Bu oran ailesi yeterli düzeyde ilgilenmeyen öğrencilerde %21,7, ailesi biraz ilgilenenlerde %16,7 ve ailesi oldukça fazla ilgilenenlerde %15,9'dur. Sonuçta öğrenci rol modellerini aileden ve yakın çevreden seçmektedir. Ailesi ve yakın çevresi gençle ne kadar ilgili ise gencin onları model alma oranları da o oranda artmaktadır.

2.1.21. Öğrencinin Kazanmak İstedığı Bölüm

Tablo 42: Öğrencinin kazanmak istediği bölüm

	N	%
Öğretmenlik	80	13,3
Memur	12	2,0
Tıp	147	24,5
Mühendis	79	13,2
Hemşire	50	8,3
Hemşir	13	2,2
Fizyoterapi	5	,8
Veteriner	3	,5
Mimarlık	7	1,2
Avukatlık	68	11,3
Eczacılık	24	4,0
Aşçılık	3	,5
Pilotaj	9	1,5
Diş Hekimliği	26	4,3
Psikoloji	12	2,0
Kararsızım	43	7,2
Diğer	14	2,3
Cevap Yok	5	,8
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrenciler en çok % 13,3'ü öğretmenlik, %24,5'i tıp, %13,2'si mühendis, %8,3'ü hemşire, %2,2 hemşir, %11,3 avukatlık bölümlerini kazanmak istemektedirler. Sayısal öğrencilerin çoğunluğu sayısal bölümün altın mesleği olan tıp, mühendislik ve hemşirelik gibi alanlara yoğunlaşırken; eşit ağırlık ve sözel öğrencileri öğretmenlik ve avukatlık mesleklerine yoğunlaşmıştır.

Tablo 43: Kazanmak istenilen bölümün cinsiyet dağılımı

	Kazanmak istediğiniz bölüm nedir?									Total
	Öğretmenlik	Memur	Tıp	Mühendis	Hemşire	Hemşir	Avukatlık	Eczacılık	Kararsızım	
Cinsiyetiniz? Erkek	18	7	67	59	9	13	25	8	25	267
	6,7%	2,6%	25,1%	22,1%	3,4%	4,9%	9,4%	3,0%	9,4%	100,0%
	22,5%	58,3%	45,6%	74,7%	18,0%	100,0%	36,8%	33,3%	58,1%	44,5%
	3,0%	1,2%	11,2%	9,8%	1,5%	2,2%	4,2%	1,3%	4,2%	44,5%
Kız	62	5	80	20	41	0	43	16	18	333
	18,6%	1,5%	24,0%	6,0%	12,3%	0,0%	12,9%	4,8%	5,4%	100,0%
	77,5%	41,7%	54,4%	25,3%	82,0%	0,0%	63,2%	66,7%	41,9%	55,5%
	10,3%	8%	13,3%	3,3%	6,8%	0,0%	7,2%	2,7%	3,0%	55,5%
Total	80	12	147	79	50	13	68	24	43	600
	13,3%	2,0%	24,5%	13,2%	8,3%	2,2%	11,3%	4,0%	7,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	13,3%	2,0%	24,5%	13,2%	8,3%	2,2%	11,3%	4,0%	7,2%	100,0%

$$\chi^2=98,253 \quad sd=17 \quad p<0,05$$

Tıp bölümü hem erkek hem de kız öğrenciler için en popüler tercih görünmektedir. Tıp fakültesini kız öğrencilerin %24,0'ü ve erkek öğrencilerin %25,1'i tercih edeceklerini söylemektedir. Bunun dışında tercih dağılımı toplumsal cinsiyet rollerine uygun bir görünüm arz etmektedir. Örneğin kız öğrenciler toplumda kadınlara uygun olarak görülen öğretmenlik (%18,6), hemşirelik (%12,3), avukatlık (%12,9) gibi meslekleri; erkekler öğrenciler de tıp mesleği dışında mühendislik (%22,1) gibi eril olarak tanımlanan meslekleri düşünmektedir.

Tablo 44: Kazanılmak istenilen bölüm ile öğrencinin okuduğu okul türü arasındaki ilişki

		Kazanmak istediğiniz bölüm nedir?						Total
		Öğretmenlik	Tıp	Mühendis	Hemşire	Avukatlık	Kararsızım	
Okul türünüz nedir?	Fen lisesi	2	70	17	2	5	6	120
		1,7%	58,3%	14,2%	1,7%	4,2%	5,0%	100,0%
		2,5%	47,6%	21,5%	4,0%	7,4%	14,0%	20,0%
		,3%	11,7%	2,8%	,3%	,8%	1,0%	20,0%
	Anadolu lisesi	8	44	17	4	14	10	120
		6,7%	36,7%	14,2%	3,3%	11,7%	8,3%	100,0%
		10,0%	29,9%	21,5%	8,0%	20,6%	23,3%	20,0%
		1,3%	7,3%	2,8%	,7%	2,3%	1,7%	20,0%
	Özel lise	22	14	4	15	23	6	120
		18,3%	11,7%	3,3%	12,5%	19,2%	5,0%	100,0%
		27,5%	9,5%	5,1%	30,0%	33,8%	14,0%	20,0%
		3,7%	2,3%	,7%	2,5%	3,8%	1,0%	20,0%
	İmam hatip lisesi	33	13	7	23	11	7	120
		27,5%	10,8%	5,8%	19,2%	9,2%	5,8%	100,0%
		41,2%	8,8%	8,9%	46,0%	16,2%	16,3%	20,0%
		5,5%	2,2%	1,2%	3,8%	1,8%	1,2%	20,0%
	Meslek lisesi	15	6	34	6	15	14	120
		12,5%	5,0%	28,3%	5,0%	12,5%	11,7%	100,0%
		18,8%	4,1%	43,0%	12,0%	22,1%	32,6%	20,0%
		2,5%	1,0%	5,7%	1,0%	2,5%	2,3%	20,0%
Total		80	147	79	50	68	43	600
		13,3%	24,5%	13,2%	8,3%	11,3%	7,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		13,3%	24,5%	13,2%	8,3%	11,3%	7,2%	100,0%

$$\chi^2=2,959 \quad sd=68 \quad p<0,05$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin devam ettikleri okul türü ile bölüm tercihi arasında da bir ilişki mevcuttur. Örneğin Fen Lisesi öğrencileri en çok % 58,3 oranında tıp, %14,2 oranında ise mühendislik bölümlerini tercih etmek istediklerini söylemişlerdir. Anadolu lisesi öğrencileri de aynı şekilde % 36,7 oranında tıp ve %14,2 oranında ise mühendislik bölümlerini tercih etmek istediklerini söylemişlerdir. Gerek Fen Lisesi gerekse de bazı Anadolu Liseleri yüksek başarılı öğrencilerin kazanabildikleri okullardır. Bu bakımdan başarılı öğrenciler bu okullarda öğrenim görmektedir. Bu bakımdan bu öğrencilerin tıp ya da mühendislik fakültelerini tercih etmeleri beklenen bir durumdur. Özel liseye giden öğrenciler ise en çok %19,2 ile avukatlık, %18,3 oranında öğretmenlik, %12,5 oranında hemşire ve %11,7 oranında tıp bölümünü tercih etmek istediklerini söylemişlerdir. İmam hatip

lisesi öğrencileri ise genelde Arapça öğretmenliği ve Din Kültürü öğretmenliği alanlarını tercih ettiklerinden dolayı % 27,5 ile öğretmenlik, %19,2 ile hemşirelik bölümlerini ve meslek lisesi gibi tamamen teknik eleman yetiştiren lise öğrencileri de beklenildiği gibi %28,3 oranında mühendislik ve %12,5 oranında ise öğretmenlik ve avukatlık bölümlerini tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Bu bakımdan öğrenciler okudukları lise türleri ile tercihleri arasında bir paralellik bulunmaktadır.

2.1.22. Öğrencinin ailesinin kazanmasını istediği bölüm

Tablo 45: Ailenizin kazanmanızı istediği bölüm nedir?

	N	%
Öğretmenlik	69	11,5
Memur	8	1,3
Tıp	233	38,8
Mühendis	62	10,3
Hemşire	45	7,5
Hemşir	12	2,0
Fizyoterapi	3	,5
Veteriner	2	,3
Mimarlık	5	,8
Avukatlık	65	10,8
Eczacılık	14	2,3
Aşçılık	1	,2
Pilotaj	5	,8
Diş Hekimliği	19	3,2
Psikoloji	5	,8
Kararsızım	38	6,3
Diğer	10	1,7
Cevap Yok	4	,7
Toplam	600	100,0

Araştırmaya katılan öğrencileri aileleri de genellikle tıp, mühendislik, öğretmenlik gibi bölümleri öğrencilerinin kazanmasını istemektedirler. Çünkü bu

bölümler Türkiye iş bulma ihtimali yüksek ve statüsü iyi olan mesleklerdir. Aileler öğrencilerinin % 11,5 öğretmenlik bölümleri, %1,3 memur, %38,8 tıp, %10,3 mühendis, %7,5 hemşire, %2,0 hemşir, %0,5 fizyoterapi, %0,3 veteriner, %0,8 mimarlık, %10,5 avukatlık, %2,3 eczacılık, %0,2 aşçılık, % 0,8 pilotaj, %3,2 diş hekimliği, %0,8 psikoloji, %6,3 si kararsız, %1,7 başka meslek alanları ve %0,7 si soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Tablo 46: Ailenin kazanılmasını istendiği bölüm ile cinsiyet dağılımı

Crosstab									
	Ailenizin kazanmanızı istediği bölüm nedir?								Total
	Öğretmenlik	Tıp	Mühendis	Hemşire	Hemşir	Avukatlık	Eczacılık	Kararsızım	
Cinsiyetiniz? Erkek	14	108	48	6	12	18	5	22	267
	5,2%	40,4%	18,0%	2,2%	4,5%	6,7%	1,9%	8,2%	100,0%
	20,3%	46,4%	77,4%	13,3%	100,0%	27,7%	35,7%	57,9%	44,5%
	2,3%	18,0%	8,0%	1,0%	2,0%	3,0%	,8%	3,7%	44,5%
Kız	55	125	14	39	0	47	9	16	333
	16,5%	37,5%	4,2%	11,7%	,0%	14,1%	2,7%	4,8%	100,0%
	79,7%	53,6%	22,6%	86,7%	,0%	72,3%	64,3%	42,1%	55,5%
	9,2%	20,8%	2,3%	6,5%	,0%	7,8%	1,5%	2,7%	55,5%
Total	69	233	62	45	12	65	14	38	600
	11,5%	38,8%	10,3%	7,5%	2,0%	10,8%	2,3%	6,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	11,5%	38,8%	10,3%	7,5%	2,0%	10,8%	2,3%	6,3%	100,0%

$$\chi^2=1,072 \quad sd=17 \quad p<0,05$$

Aileler kız ve erkekler için cinsiyetlerine uygun meslek seçmelerini istemektedirler. Kız öğrencilerinin genellikle %37,5 tıp, % 16,5 öğretmenlik, %14,1 avukatlık, % 11,7 hemşirelik gibi statüsü yüksek ve toplumda ‘kadın meslekleri’ olarak tanımlanan meslekleri seçmelerini; erkek öğrencilerinin ise %40,4 tıp, %18,0 mühendislik bölümlerini tercih etmelerini istemektedirler.

Tablo 47: Öğrencinin okuduğu okul türü ile ailenin kazanılmasını istediği bölüm arasındaki bağ

Crosstab								
		Ailenizin kazanmanızı istediği bölüm nedir?					Total	
		Öğretmenlik	Tıp	Mühendis	Hemşire	Avukatlık		Kararsızım
Okul türünüz nedir?	Fen lisesi	4	88	8	0	3	4	120
		3,3%	73,3%	6,7%	0%	2,5%	3,3%	100,0%
		5,8%	37,8%	12,9%	0%	4,6%	10,5%	20,0%
		7%	14,7%	1,3%	0%	5%	7%	20,0%
	Anadolu lisesi	4	71	11	4	13	5	120
		3,3%	59,2%	9,2%	3,3%	10,8%	4,2%	100,0%
		5,8%	30,5%	17,7%	8,9%	20,0%	13,2%	20,0%
		7%	11,8%	1,8%	7%	2,2%	8%	20,0%
	Özel lise	14	26	5	14	30	11	120
		11,7%	21,7%	4,2%	11,7%	25,0%	9,2%	100,0%
		20,3%	11,2%	8,1%	31,1%	46,2%	28,9%	20,0%
		2,3%	4,3%	8%	2,3%	5,0%	1,8%	20,0%
	İmam hatip lisesi	32	32	3	18	10	6	120
		26,7%	26,7%	2,5%	15,0%	8,3%	5,0%	100,0%
		46,4%	13,7%	4,8%	40,0%	15,4%	15,8%	20,0%
		5,3%	5,3%	5%	3,0%	1,7%	1,0%	20,0%
	Meslek lisesi	15	16	35	9	9	12	120
		12,5%	13,3%	29,2%	7,5%	7,5%	10,0%	100,0%
		21,7%	6,9%	56,5%	20,0%	13,8%	31,6%	20,0%
		2,5%	2,7%	5,8%	1,5%	1,5%	2,0%	20,0%
Total		69	233	62	45	65	38	600
		11,5%	38,8%	10,3%	7,5%	10,8%	6,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		11,5%	38,8%	10,3%	7,5%	10,8%	6,3%	100,0%

$\chi^2=3,123$ $sd=68$ $p<0,05$

Öğrencilerinin gittiği okul türü aile beklentilerini yansıtmaktadır. Ailelerin öğrencilerin kazanmasını istedikleri bölümlerin okul türleriyle kıyaslanması ise; fen lisesi %73,3 ve Anadolu lisesi %59,2 tıp bölümünü istemeleri şaşırtan bir durum değildir. Bu okul türlerinde okuyan öğrenciler başarı elde etmiş tıp hayali kuran öğrenci kesimini oluşturmuştur. İmam hatip lisesine giden öğrencilerin aileleri ise genelde %26,7 oranında DİKAB öğretmenliği gibi alanları tercih etmelerini, meslek lisesine giden öğrencilerin profillerine bakıldığı zaman ve okulda uygulanan derslere baktığımız zaman ailelerin beklentileri %29,2 mühendislik bölümünden yana olmuştur. Özel liseye giden öğrenciler karma profile sahip olduklarından oranlarda dengeli bir dağılım söz konusu olmuştur. Fakat; %21,7 tıp, %25,0 avukatlık bölümleri ağırlıkta gösterilmektedir.

2.1.23.Öğrencinin Tercihlerinde Üniversitenin Başarısının Etkisi Durumu

Tablo 48:Üniversitenin tanınmış köklü ve akademik anlamda başarılı bir üniversite olması

	N	%
çok etkili	348	58,0
Etkili	184	30,7
Kısmen etkili	48	8,0
Etkili değil	18	3,0
Cevap yok	2	,3
Toplam	600	100,0

Öğrenciler bazında üniversitenin tanınmış köklü akademik anlamda başarılı olması tercih verilmesinde %58,0 çok etkili olduğu verilerini göstermiştir.

2.1.24. Öğrencinin Tercihlerinde Üniversitenin Sosyal ve Kültürel Olanaklarının Etkisi Durumu

Tablo 49:Üniversitenin sosyal ve kültürel olanakları iyi bir şehirde olması

	N	%
çok etkili	371	61,8
Etkili	172	28,7
Kısmen etkili	35	5,8
Etkili değil	19	3,2
Cevap yok	3	,5
Toplam	600	100,0

Her öğrenci için üniversitenin çok farklı anlamları vardır. Bağımsız yaşamının adımı olarak görmektedirler. Öğrenci tercih verdiği zaman üniversitelerin sosyal ve kültürel olanaklarına bakarak tercihlerde bulunduğunu %61,8 oranından anlaşılmaktadır.

Tablo 50: Cinsiyet dağılımı ile üniversitenin sosyal ve kültürel olanaklarının iyi olduğu bir şehir üzerine etkisi

Crosstab							
		Üniversitenin sosyal ve kültürel olanakları iyi bir şehirde olması					Total
		Çok etkili	Etkili	Kısmen etkili	Etkili değil	Cevap yok	
Cinsiyetiniz?	Erkek	156	81	19	9	2	267
		58,4%	30,3%	7,1%	3,4%	,7%	100,0%
		42,0%	47,1%	54,3%	47,4%	66,7%	44,5%
		26,0%	13,5%	3,2%	1,5%	,3%	44,5%
	Kız	215	91	16	10	1	333
		64,6%	27,3%	4,8%	3,0%	,3%	100,0%
		58,0%	52,9%	45,7%	52,6%	33,3%	55,5%
		35,8%	15,2%	2,7%	1,7%	,2%	55,5%
Total	371	172	35	19	3	600	
	61,8%	28,7%	5,8%	3,2%	,5%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	61,8%	28,7%	5,8%	3,2%	,5%	100,0%	

$\chi^2=3,388$ sd=4 p>0,05

Cinsiyet bazlı baktığımız zaman erkek öğrencilerin özgürlüklerine daha düşük oldukları %58,4 ve kadın öğrencilerinde tercih yaparken üniversitenin sosyal ve kültürel olanaklarına baktıkları % 64,6 tercihlerde etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 51: Öğrencinin tercihlerini etkileyen faktörler

	Çok etkili	Etkili	Kısmen etkili	Etkili değil	Cevap yok
Ailemin istediği bir şehirde olan üniversite olması	%19,2	%19,0	%31,0	%30,5	%0,3
Üniversite ve bölümün önemi yok puanım nereye yeterse	%15,5	%11,7	%17,2	%55,3	%0,3
Ailemin istediği bölüm	%14,8	%23,5	%32,8	%28,3	%0,5
Kendi ideallerime ve hayallerime uygun bir bölüm	%68,8	%19,8	%7,5	%3,3	%0,5
Maddi kazancı yüksek bir meslek ve statü edinebileceğim bir bölüm	%47,8	%27,0	%17,2	%7,7	%0,3
Ailem ve akrabalarım	%32,2	%29,3	%22,3	%15,8	%0,3
Arkadaşlarım	%13,0	%22,0	%26,5	%37,8	%0,7
Öğretmenlerim	%19,7	%24,0	%25,3	%30,3	%0,7
Kız veya erkek arkadaşım	%17,3	%15,7	%16,0	%50,3	%0,7

Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörleri sıraladığımız zaman ailenin istediği şehirde olması üniversite tercihinde %30,5 oranında etkili olmadığı % 31,0 oranında ise kısmen etkili olduğu saptanmıştır. Öğrenciler burada kendi isteklerine önem vermektedirler. Üniversitenin bir öneminin olmadığı puanının önemli olduğu faktöre baktığımızda ise %55,3 oranında etkili olmadığını öğrencilerin üniversitenin yerine daha çok önem verdikleri üniversite okumak için tercih yapmayacaklarını bölümün herşeyden önemli olduğunu kanısına varabiliriz. Ailenin istediği bölüm faktöründe %32,8 kısmen etkili olduklarını kendi isteklerinin yanında ailelerinin görüş ve onayına önem verdiklerini söylenebilir. Öğrenciler %68,8 oranında üniversite tercihlerinde bulunurken kendi idealleri ve hayallerine uygun bölümler tercih vermektedirler ve bunun yanında tercih ettikleri bölümün %47,8 oranında maddi kazancı yüksek bir meslek ve statü edinebileceği bölümler tercih etmekte araştırmalarını bu doğrultuda sürdürmektedirler. Arkadaşlarının %37,8 kız ve erkek flörtlerinin %50,3 oranında tercihlerinde etkili olmayan bir kesimi oluşturmaktadır. Öğretmenlerinin %25,3 kısmen etkili-ki etkili olan tarafı rehber öğretmenlerinin görüş ve fikirleri oluşturmakta- %30,3 oranında ise etkili olmadıkları sonuçları gözlenmiştir. Öğrenci tercihlerde bulunurken kendi hedeflerine odaklanmak istemekte tercih döneminde sıkı bir araştırma sürecine girmektedir.

SONUÇ

Gençlik, geniş bir zaman aralığını kapsayan, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik boyutları ile farklı disiplinlerin konusu olan bir dönemdir. Gençlik dönemi kendini tanıma, geliştirme, beğenilme, kimlik kazanma, karşı cinsle ilişkiler geliştirme, görünür olma gibi isteklerin ve gelişmelerin gerçekleştiği bir süreçtir. Bu süreç aynı zamanda zorlu bir dönemdir. Çünkü çocukluktan çıkıp ergenliğe giren ve genç olarak nitelenen birey, psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik anlamda önemli değişim ve dönüşümler yaşamaktadır. Hem genç hem de çevresi için sancılı geçen bu süreçte genci davranışları çoğu zaman hoşgörü ile karşılanmamaktadır. Örneğin toplum daha çok gencin asi, agresif ve dik başlı olarak tanımlamakta. Seçimlerini sorgulamakta, yanlış arkadaşlıklar kurduğunu düşünmekte ve onun kendisini tanımaya çalıştığını ve bir kimlik edinmeye çalıştığını çoğu zaman anlamamaktadır.

Aileler kendi büyüdükleri tarzda çocuklarını büyötmeye çalıştıkları için değişen zamanı göz önünde bulundurmayıp ister istemez kuşak çatışmaları yaşanmaktadır.

Gençlik dönemi gerek gençlerin yaşamında gerekse toplumların geleceklerini belirleme kritik bir dönemi temsil etmektedir. Nüfus açısından aktif bir grubu oluşturmaktadır. Genç yaşadığı dönemin ve toplumun özelliklerini alıp içselleştirmektedir. Kimlik kazanma serüveni de bu dönemde-sosyalleşme evresinde-karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde genç bir yandan ailenin takdirini kazanmak bir yandan da geleceğini planlamaya çalışmaktadır. Genç bağımsızlaşmak, beğenilmek kaygısıyla gruplara üye olmakta ve ya toplum tarafından onaylanmayan bazı davranışlar sergileyebilmektedir. Toplumda yer edinemeyen ve dışlanan gençler yalnızlaşır ve bazı zararlı alışkanlıklar edinebilir. Genç böylelikle sağlıklı bir kimlik kazanamayıp bocalama yaşamaktadır. Bu da zincirleme olarak beraberinde eğitimsel başarısızlık, yanlış meslek seçimi, gelecek kaygısı, yanlış evliliği getirmektedir. Demokratik, sağlıklı bağların kurulduğu aile yapısında büyüyen genç ise aile desteğiyle başarılı bir kimlik kazanmaktadır.

Gençlik döneminin en kritik kararlarından biri de gencin meslek seçimidir. Üniversiteye gitmek isteyen genç için hangi üniversiteye ve hangi bölüme gideceği geleceği açısından en önemli konudur. Bu bakımdan üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihin e etki eden sosyo – kültürel faktörlerin ne olduğunu araştırmak önemlidir. Bu çalışma Batman ilinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin üniversite ve bölüm tercihlerini etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın alt hipotezlerini (biri haricinde) desteklemektedir. Buna göre;

Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri cinsiyetlerine göre değişmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların % 44,5'i erkek, % 55,5 'ini de kız öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcılardan erkek öğrencilerin %49,9'u kız öğrencilerin ise %48,6'sı üniversite sınavı için dışarıdan ek ders, kurs takviyeleri almaktadır. Kız öğrencilerin %51,4'u erkek öğrencilerin %41,9'u meslek sahibi olmak için üniversite okumanın şart olduğunu düşünmektedirler.. Bu düşünc eyi kız öğrencilerin %64,6' sı erkek öğrencilerin %45,7'si üniversite okumanın gelecek açısından tek seçenek olma düşüncesiyle desteklenmektedir. Kız öğrencilerin

ağırlıkta olmasının sebebi genelde kız çocuklarının okutulmaması ya da erken yaşta evlendirmelerinden kaynaklanmaktadır. Toplumda konum belirleme açısından kız öğrencilerin %53,5 erkek öğrencilerin ise % 48,3 oranında üniversite okumanın önemli olduğunu vurgulamışlardır. Kız öğrenciler %32, 1 erkek öğrencilere göre - %27,7- üniversite ve bölüm tercihlerinde yaşadıkları il ya da yakın illeri tercih etmektedirler. Meslek tercihlerinde; popüler meslek olan tıp mesleğini kız öğrencilerin % 24,0, erkek öğrencilerin %25, 1'i tercih etmektedir. Fakat, kız öğrenciler toplumda “kadın meslekleri” olarak görülen %18, 6 öğretmenlik, %12, 3 hemşirelik mesleklerine yoğunlaşırken; erkek öğrenciler fizyolojilerine uygun kas gücü gerektiren “eril meslekler” mühendislik -%22,1- bölümünü tercih etmektedirler.

Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri okul türlerine göre değişmektedir. Araştırmaya fen lisesi, Anadolu lisesi, özel lise, imam hatip lisesi ve meslek lisesi olmak üzere 5 okul türünden 120’şer olmak üzere 600 katılımcı katılmıştır. Fen lisesi öğrencileri %65,8, Anadolu lisesi öğrencileri %40,0, özel lise öğrencileri ise %56, 7 oranında üniversite sınavı için dışarıdan ek ders, kurs takviyeleri almaktadır. Fen lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencileri genelde kursların düzenlediği bursluluk sınavlarından başarı sergiledikleri için indirim ödülüyle karşılaştıklarından cüzi bir miktara bu kursu görmektedirler. Fakat, imam hatip liseleri öğrencileri % 38,3 ve Meslek lisesi öğrencileri %27,0 çok az sayıda ailenin ekonomik durumuna göre ek takviye dersleri almaktadır ve ailenin beklentileri oldukça azdır. Çünkü bu öğrenciler lise giriş sınavında düşük başarı sergilediklerinden bu liselere yerleşmektedirler. Fen lisesi öğrencileri %58,3 oranında tıp, Anadolu lisesi öğrencileri %36, 7 oranında tıp mesleğini tercih etmektedirler. Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencileri okullarına yerleşirken yüksek başarı sergilediklerinden tıp mesleği için uygun eğitim ve şartlarla hazırlanmaktadırlar. Özel lise öğrencileri %18,3 öğretmenlik, %19, 2 avukatlık, % 12,5 hemşirelik – genelde özel lise tercih eden öğrenciler okullarına bağlı özel üniversiteleri tercih etmektedirler- İmam hatip lisesi öğrencileri %27, 5 oranında Din kültürü öğretmenliği, ilahiyat, Kuran kursu öğretmenliği gibi meslekler tercih etmekte, meslek lisesi öğrencileri ise % 28,3 oranında mühendislik gibi teknik bilgi ve beceri gerektiren alanlara yönelmektedirler.

Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri ailenin gelir durumuna göre değişmektedir. Maddi durumu iyi olan ailelerde çocuklar genelde kendi istedikleri mesleklere yönelebilmekte kurs vb. eğitimlerden faydalanabilmektedir. Anne ve babanın eğitim durumu ve ekonomik geliri arttıkça gencin eğitimiyle fazla ilgilenilmekte, genç geleceğe daha ümitli bakmakta, hayallerindeki mesleği seçmekte ve lise sıralarındayken okullarına ek olarak kurs vb. imkânlardan faydalandıkları verilerle tespit edilmiştir. Ayrıca; genç üniversiteye gitmeyi gelecek planlamasında tek seçenek olarak görmemektedir. Üniversite tercihlerinde Batı'yı tercih etmekte bütün sosyal olanakları değerlendirmektedirler. Maddi olanakları iyi olmayan ailelerde büyüyen genç ise iş garantili meslekler seçmekte, maddi olanaklardan dolayı ya bulunduğu il ya da ulaşımın kolay olduğu yurt avantajının olduğu iller tercih edilmektedir. Batman ilinde aileler % 30, 7 oranında asgari ücret, % 28, 5 oranında 2000 TL- 4000 TL arasında geçinmektedirler. Bununla özdeş olarak üniversite sınavında destek alan öğrenciler % 45, 7 oranında, destek almayan öğrenciler % 54 oranındadır. Gençler bu durumun etkileri olarak meslek sahibi olmak için üniversite okumanın % 47, 2 oranında önemli olduğunu vurgulamışlardır. Aile ekonomik durumu düştükçe üniversite okumak, meslek sahibi olmak tek şarttır. Böylelikle meslek sahibi olmayı düşünen genç ekonomik olarak rahatlamayı düşünmektedir. Bu da üniversiteyi gelecek olarak tek seçenek olarak - % 56,2- gördüklerini göstermiştir. Genç toplumda - % 51, 2- yer edinmek, statü kazanmak için üniversite okumak tek seçenektir. Aile ekonomik durumu arttıkça bireyin eğitimiyle daha çok ilgilenmektedir. 8000 TL – 10000 TL gelirli aileler eğitimle % 78 oranında 10000 TL üstü aileler % 75 oranında ilgilenebilmişlerdir. Düşük gelirli aileler ise hayat şartları, geçim sıkıntısından dolayı eğitim öncelikleri arasında yoktur.

Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri anne öğrenim durumuna göre değişmektedir. Öğrencilerin anne eğitim durumuna bakıldığı zaman %23,8'i okuryazar değil, %9,7'si sadece okuryazar, %21,2'i ilkokul, %20,3'ü ortaokul, %12,5'i lise, %1,3'ü ön lisans, %7,0'si üniversite ve %3,2'ü lisansüstü (yüksek lisans, doktora) mezunudur. Araştırma sonuçlarına göre anne öğrenim düzeyi arttıkça ailenin öğrencinin eğitim düzeyi ile ilgilenme oranları artmaktadır. Okuryazar olmayan annelerin %14'ü öğrencinin eğitimi ile hiç ilgilenmemektedir.

Bu oran annenin sadece okuryazar olduğunda %6,9'a, ilkokul olduğunda ise %4,7'ye düşmektedir. Fakat Doğu illerinde baba daha baskın olduğundan dolayı üniversite ve bölüm tercihlerinde babanın dedikleri yapılmakta anne daha pasif konumda kalmaktadır. Bu yüzden anne öğrenim durumu ile öğrencinin bölüm tercihi seçmesi arasında herhangi bir bağlantı yoktur.

Üniversiteye hazırlanan gençlerin üniversite ve bölüm tercihleri baba öğrenim durumuna göre değişmektedir. Öğrencilerin baba eğitim durumuna bakıldığı zaman; %5,5'i okuryazar değil, %3,8'i sadece okuryazar, %20,2'si ilkokul, %17,8'si ortaokul, %24,0'ü lise, %3,3'ü ön lisans, %18,8'i üniversite ve %5,8'i lisansüstü (yüksek lisans, doktora) öğrenim düzeyine sahiptir. Baba eğitim durumu yükseldikçe destek olma durumu artmaktadır. Lise mezunu olan babanın çocuğu %44,4, Ön lisans mezunu babanın çocuğu %55,0, üniversite mezunu babanın çocuğu % 65,5, lisansüstü eğitim gören babanın çocuğu %68,0 oranında ek ders, kurs gibi takviye desteği görmektedir. Araştırma sonuçlarına göre baba öğrenim düzeyi arttıkça ailenin öğrencinin eğitim düzeyi ile ilgilenme oranları artmaktadır. Lise mezunu babaların çocuklarıyla %59,7', üniversite mezunu babalar çocuklarıyla %66,4, lisansüstü mezunu babalar çocuklarıyla %80 oranında ilgilenmektedirler. Baba baskın bir karakter olduğundan eğitim düzeyi arttıkça çocuğa fazla baskı uygulamakta ve tercihler konusunda etkin bir şekilde yönlendirme yapmaktadır.

Sonuç olarak Batman ilinde; Araştırma Batman ilinin farklı mahallerindeki okullarda uygulandığından dolayı her kesim öğrenciye ulaşılmıştır. Maddi durumu kötü aileler alt tabakadan üst tabakaya çıkmanın en kolay yolu olarak eğitimi –statü kazandıran-görmüşlerdir. Başarılı olan birçok öğrenci kendi imkânlarını kendisi oluşturmaktadır. Fakat başarılı olmayan birçok öğrenci ise yeterli ek takviyeler almadığından dolayı toplum tarafından beğenilen, takdir edilen mesleklere yerleşememektedirler. Batman ili yapısı gereği çok fazla sosyal aktiviteyi barındırmamıştır. Liseden yeni mezun olan genç çalışmalarının karşılığı olarak üniversite tercihlerinde gideceği ilin sosyo-kültürel yapısını, üniversitenin sunduğu olanakları, öğrenci hayatı dediğimiz-aileden uzak, ev yaşamı- imkânlarına da bakarak hareket etmek istemektedir. Farklı kültürler tanımak isteyen genç bu nedenle %82,2 oranında Batı' ya yerleşmek, %61,8 oranında da üniversitenin sosyo-kültürel imkânı olan bir bölüme gitmek istemektedirler. Özellikle son yıllarda batman ilinde

eğitime verilen önem artmaktadır. En önemli artış ise kız çocuklarının eğitimine verilen önemdir. Annenin kendi kaderini kız çocuğunun yaşamasını istemediğinden dolayı kız çocuklarının okutulması taraftarı olmaktadırlar. Aile elinden gelen her imkânı sergileyip çocuklarının eğitime eğilmektedir. Bu da aile ve genç arasındaki bağı kuvvetlendirmiştir. Üniversite ve bölüm tercihlerinde genç alacağı kararların sorumluluğunu tek başına stlenmemek ve aile takdirini kazanmak için genelde tercih işlemlerini gerçekleştirirken %38,3 oranında ailenin istedikleri bölümlerin etkili olduğunu, %38,2 oranında da ailenin istediği şehirde niversite okumayı tercih etmektedirler. Bu da gencin ailesine bağlılığını aile desteğinden uzak kalmamayı düşündüğünü göstermektedir.

KAYNAKÇA

Akar, Cüneyt, Üniversite Seçimini Etkileyen Faktörler: İktisadi Ve İdari Bilimler Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 2012, Cilt: 7, Sayı:1, 2012 (S. 97-120)

Akfert, Serpil, Çakıcı, Ebru Ve Çakıcı, Mehmet, Üniversite Öğrencilerinde Sigara-Alkol Kullanımı Ve Aile Sorunları İle İlişkisi, Anadolu Psikiyatri Dergisi, Sayı 10(40-47), 2009

Akün, Ebru, Yapısal Aile Sistemleri Kuramı Bağlamında Ergenlik Döneminde Aile Yapısı Ve Ergenlik Dönemi Sorunları, Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 53(85-116) ,2013

Akyüz, Hüseyin, Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram Ve Alanları Üzerine Bir Araştırma, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1991

Alaeddinoğlu, Faruk, “ Batman Şehri Fonksiyonel Özellikleri ve Başlıca Sorunları”, Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt:15, Sayı: 24, 2009, s.19-42

Alisinanoğlu, Fatma, Gençlik Dönemi Özellikleri Ve Genç Anne- Baba İletişimi, Eğitim Ve Bilim Dergisi, Cilt 27, Sayı 123(62-63), Ankara, 2002

Aluş, Yadigar, Kültürel Ve Toplumsal Gerçekliğimiz Açısından Aile Anlayışlarının Ve Türk Ailesinin Değerlendirmesi, Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 1 Sayı 1,2015

Anonim, Gençlik: Değişim Ve Süreklilik, <https://www.psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/41/genclik-degisim-ve-sureklilik>

Bahar, Hüseyin Hüsnü, Eğitim Fakültesi, Tıp Fakültesi Ve İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Bazı Sosyoekonomik Özellikleri İle Fakülte Tercihleri Arasındaki İlişki, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:4, Sayı:1, 2002 (S. 2)

Baş, Halim, Türkiye’ De Genç Nüfus: Sorunlar Ve Politikalar, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 27, S. 255-288, 2017

Batman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, “Neredeyim”, 10.03.2020, <https://batman.ktb.gov.tr/TR-56575/genel-bilgiler.html>.

Bayhan Vehbi, “Hedonist Ve Puritan Etik Sarmalında Post-Modern Gençlik”, Çevre, Kentleşme Sorunları Ve Çözümleri Kitabı, Uluslararası Asya Ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara 10-15 Eylül 2007.

Bayhan Vehbi, Genç Kimliği- Üniversite Gençliğinin Sosyolojik Profili (İnönü Üniversitesi Uygulaması), İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya,2003.

Bilhan, Saffet, Eğitim Sosyolojisi, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Ankara, 1996.

Binark Mutlu, “İnternetteki Etnik Sohbet Odaları Ve Kimlik Oyunları”,(Kilad) Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi, Kocaeli,2005.

Bozkurt, Veysel, Değişen Dünyada Sosyoloji, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 9. Baskı, Bursa, 2013

Cafoğlu, Zuhale Ve Okçu, Veysel, Gençlik Sorunları: Siirt İli Örneği, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 43 (082-115), 2013

Çağırkan, Barış, Kültür Sosyolojisinde Metodoloji Tartışmaları: İdeoloji Olarak Kültür Ve Eylem Olarak Kültür, Sdü Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 42(147-160) Aralık 2017

Çağlayandereli Mustafa Ve Erjem Yaşar, Televizyon Ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi, Baskı 1,C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Mayıs,2006, Cilt:Xxx, S. 15-30.

Davis, Fred, Moda, Kültür Ve Kimlik, Çev. Özden Arıkan, Yapı Kredi Yayınları,

Deniz, Sabahattin, Bireyin Meslek Seçimini Etkileyen Kaynaklar: Yeni Teknolojilerden İnternet, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 6, Güz, 2001.

Dönmezer, İbrahim., Ailede İletişim Ve Etkileşim, Sistem Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul, 1999.

Emiroğlu, Bekir, “Değerler Eğitiminin Gençlerin Sağlıklı Sosyalleşmelerine Etkisi” , International Journal Of Eurasian Education And Culture, Cilt: 2, Sayı: 3, 2017 (Ss. 115-126).

Erdayı, A. Utku, Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar Ve Türkiye, Çalışma Ve Toplum, 3, 2009 (S.133-162).

Erol, Yergin Ve Mehmet Mercan, Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerinin Belirleyicileri: Hakkâri Örneği, Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, 2012 (S.2)

Eryetiş, Muharrem Vedat, Meslek Seçimi Ve Rehberlik, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi, <https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Abmyoder/Issue/46666/585116> 2016, sayı 44.

Giddens Anthony, Sosyoloji, Baskı 1, Ayraç Yayınları, İstanbul,2000.

Görgün Baran, Aylin, “Genç Ve Gençlik Sosyolojisi”, Gençlik Araştırmaları Dergisi, Cilt 1 , Sayı 1, 2013 (1)

Gül, Serdar Kenan Ve Güneş, İsmail Dinçer, Ergenlik Dönemi Sorunları Ve Şiddet, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 1,2009

Güngör Eral, Aslı, Medya,Gençlik,Suç Ve Ahlaki Panik, Cilt 7, Sayı 14(113-133),2018

Güzel Mehmet, “İnternet Ve Gençlik Kültürü”, Küreselleşme, Küresel İletişim Dergisi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2006, Sayı:1.

Hökenekli, Hayati, Günümüz Gençliğinin Kimlik Ve Anlam Sorunu, <https://Dergi.Diyanet.Gov.Tr/Makaledetay.Php?ID=7813>, Mayıs 2010

Kahya, Yalçın, Medyanın Gençler Üzerinde Sosyal Sapma Ve Şiddet Bağlamında Etkileri, Sdü Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 45(43-57) Aralık 2018

Kaner, Sema, Suçlu Çocuklara-Gençlere Ve Sorunlarına Genel Bir Bakış, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Sayı 23,1991

Kars, Veysel Vd. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Karşılaştığı Sorunlar Ve Bu Sorunların Anksiyete Ve Depresyonla İlişkisi, Dicle Tıp Dergisi, Cilt 1 Sayı 41, 2014, Ss.187-190.

Köknel Özcan, İnsanı Anlamak, Basım 6,Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul,1997, S. 265.

Köknel Özcan, İnsanı Anlamak, Kitap Yurdu Yayınları, İstanbul,2005,S. 366.

Kulaksızoğlu Adnan Ve Ayvalıoğlu Namık, “Televizyonun Gençlere Etkisi”. Aile Ve Çocuk Dergisi, Sayı:4, 1985, S. 163.

Kulaksızoğlu, Adnan, Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitabevi, 19. Basım, İstanbul, 2000, S. 170

Kulaksızoğlu, Adnan, Gençlik Çağı Ve Ülkemizde Gençlik Sorunları, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 2 (133-144), 1990

Kurtdaş, Emine Meliha, “Toplumsal Değişme Bağlamında Gençlik Sorunları”, Electronic Turkish Studies, Cilt: 12, Sayı:25, 2017 (Ss.513-534)

Kuyucu, Mihalıs, Gençlerin Türkiye’ De Üretilen Televizyon Dizilerine Yönelik Tutumları Ve Dizi Tüketim Faktörlerinin Analizi, Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,Cilt 5, Sayı 2(558-599), Aralık,2019.

Kuzgun, Yıldız, Meslek Danışmanlığı , Nobel Yayın Dağıtım, 7. Basım, Ankara, 2000, S.6

Lafçı, Kamber Tekin, Gençlerin Meslek Seçiminde Karşılaştıkları Güçlükler Üzerine Bir Değerlendirme, Uluslar Arası Sosyoloji Ve Ekonomi Dergisi, Cilt 1, Mersin, 2018, Ss.97-120.

Memduh, Cevad, Gençlik Üzerine, Milli Kültür Dergisi,İstanbul, Mart 1985

Müftüler, Habibe Gülsüm, Parsons Sistem Teorisi Açısından Kuşaklar Arası İlişkilerde Çatışma Ve Dayanışma, Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 2019, ss. 100-135

Özgüven, Ethem, Üniversite Öğrencilerinin Sorunları Ve Başetme Yolları, H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 7(5-13), 1992

Poyraz, Zorlu, Birsen Şahin Ve Gülay Arıkan, Üniversite Gençliğinin Güncel Sorunlara Bakışı: H.Ü. Sosyoloji Bölümü Öğrencileri Örneği, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı:1, 2003 (Ss. 1-32)

Razon, Norma, Meslek Seçimi Ve Mesleğe Yönelme, [Http://Egitimvebilim.Ted.Org.Tr/Index.Php/EB/Article/View/5755](http://Egitimvebilim.Ted.Org.Tr/Index.Php/EB/Article/View/5755), 1983.

Razon, Norma, Meslek Seçiminde Aile, Okula, Bireye Ve Topluma Düşen Görevler, [Http://Egitimvebilim.Ted.Org.Tr/Index.Php/EB/Article/View/5762](http://Egitimvebilim.Ted.Org.Tr/Index.Php/EB/Article/View/5762), 1983

Sarıkaya Türkan, Khorshid Leyla, Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, Bahar, 2009, Ss.393-423

Sayın Önal, Aile Sosyolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1990, S. 2

Saymaz Demiz, İlkay, Gençlerin Kimlik Yapıları: Farklı Yerellikler Ekseninde Nitel Bir İnceleme, Doktora Tezi , İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul, 2007.

Sedat Murat, Gençlerin İşsizliğine Genel Bir Bakış, Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul Yayınları, Cilt 40, 1995.

Sinanoğlu Oktay Ve Turan Rufayı, Bilim İdeoloji Ve Gençlik, Kasem Yayınları, İstanbul,1997, S.8.

Sordas Oya, “Hasta Ve Sağlıklı Öğrencilerde Yaşam Stresi Sosyal Destek Ve Ruhsal Hastalık İlişkisinin İncelenmesi”, Psikoloji Semineri, E.Ü.Ed.Fak.Yayını, Sayı:9,İzmir,1992, S. 33-34

Tezcan Mahmut, Eğitim Sosyolojisi, Zirve Ofset Yayınları, 8. Basım, Ankara, 1992, S. 137–139.

Tezcan, Mahmut, Kuşaklar Çatışması: Okuyan Ve Çalışan Gençlik Üzerine Bir Araştırma, Ankara,1981

Tuncay, Suavi, Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2000

Turam Emir, “Tv’deki Şiddetin Çocuklara Etkileri Üzerine Farklı Bir Bakış, Yapı Kredi Yayınları, Sayı: 6–7,İstanbul,1996, S. 403.

Unesco Türkiye Milli Komisyon Yönetim Kurulu Raporu "1975-1977",
<https://Dspace.Ankara.Edu.Tr/Xmlui/Bitstream/Handle/20.500.12575/71126/609277.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y>, Ankara, 1977, S.172

Uyguç, Nermin, Cinsiyet, Bireysel Değerler Ve Meslek Seçimi, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cil 18, Sayı 1, İzmir, 2003, Ss. 93-103

Ürüt Kelleci, S. Ve Türk, Zehra , “Genç İşsizliğin İncelenmesi: Oecd Ülkeleri Ve Türkiye Karşılaştırması. Emek Ve Toplum”, Hak-İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi , Cilt: 5, Sayı: 13, 2016(3).

Whitehead Alfred North, Ezbersiz Eğitim “Yol Haritası”, (Aktaran; M. Tınaz Titiz), Beyaz Yayınlarıİstanbul,1998, S.1

Yavuzaslan Kıymet, Dağlıoğlu Cansu, Türkiye’ Nin Genç İşsizlik Sorunu Ve Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçim Bilinci, Aydın Üniversitesi İktisadi Bilimler Fakültesi, Şubat, 2019, Ss. 673-687

Yeşilyaprak Binnur, Türkiye’de Mesleki Rehberlik Ve Kariyer Danışmanlığı Hizmetleri: Güncel Durum Ve Öngörüler, Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, Cilt: 2, Sayı:2, 2019 (S.73-102)

Yeşilyaprak, Binnur, Gençlere Meslek Seçiminde Yapılacak Yardımlar, [Http://Egitimvebilim.Ted.Org.Tr/Index.Php/EB/Article/View/5429](http://Egitimvebilim.Ted.Org.Tr/Index.Php/EB/Article/View/5429), 1986.

Yörükoğlu Atalay, Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yayıncılık. Basım 19İstanbul,1994, S. 390

Yörükoğlu Atalay, Değişen Toplumda Aile Ve Çocuk, Aydın Kitabevi, Ankara,1984, S. 70.

EKLER

EK-1 Anket Formu

ÜNİVERSİTE SINAVINA HAZIRLANAN ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE VE BÖLÜM TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN SOSYO-KÜLTÜREL FAKTÖRLER

1)Cinsiyetiniz?

1() Erkek 2() Kadın

2) Kaç Kardeşsiniz? (Kendiniz Dahil)

1() 1-3 Arası

2() 4-5 Arası

3() 6-7 Arası

4 () 7 ve üzeri

3) Ailenizin Ekonomik Geliri?

1() 0 - 2000 TL Arası

2() 2001 - 4000 TL Arası

3() 4001 - 6000 TL Arası

4 () 6001 – 8000TL Arası

5 () 8001 – 10.000 TL Arası

6 () 10.001 TL ve Yukarısı

7 () Cevap Yok

4) Babanızın Mesleği Nedir?

1() Çalışmıyor

2() Memur

3() İşçi

4() Çiftçi

5() Doktor

6() Mühendis

7() Ticaret

8() Esnaf

9() Emekli

10() Diğer

11() Cevap yok

5) Annenizin Mesleği Nedir?

1() Ev Hanımı

2() Memur

3() İşçi

4() Çiftçi

5() Doktor

6() Mühendis

7() Ticaret

8() Esnaf

9() Emekli

10() Avukat

11() Hemşire

12() Cevap Yok

6) Babanızın Eğitim Durumu Nedir?

1() Okur Yazar Değil

2() Sadece Okur Yazar

3() İlkokul

4() Ortaokul

5() Lise

6() Ön Lisans

7() Üniversite

8() Lisans Üstü (Yüksek Lisans, Doktora)

9() Cevap Yok

7) Annenizin Eğitim Durumu Nedir?

1() Okur Yazar Değil

2() Sadece Okur Yazar

3() İlkokul

4() Ortaokul

5() Lise

6() Ön Lisans

- 7() Üniversite
8() Lisans Üstü (Yüksek Lisans, Doktora)
9() Cevap Yok

8) Okul türünüz nedir?

- 1() Fen Lisesi
2() Anadolu Lisesi
3() Temel Lise
4() İmam hatip Lisesi
5() Meslek Lisesi
6() Cevap Yok

9) Aile tipiniz nedir?

- 1() Çekirdek aile (anne, baba ve evlenmemiş çocuklar)
2() Geniş aile (anne, baba, evlenmiş ve evlenmemiş çocuklar, dede, nine, yakın akraba vb. bir arada)
3() Cevap Yok

10) Üniversite sınavı için okul dışında kurs, ek ders vb. destek alıyor musunuz?

- 1() Evet 2() Hayır 3() Cevap Yok

11) Sizce bir meslek sahibi olabilmek için üniversite okumak şart mı?

- 1() Evet 2() Hayır 3() Kararsızım 4() Cevap Yok

12) Üniversite okumak size göre geleceğiniz açısından tek seçenek mi?

- 1() Evet 2() Hayır 3() Kararsızım 4() Cevap Yok

13) Üniversiteyi kazanamazsanız geleceğe dair yaptığınız planlarınız var mı?

Varsa nedir?

- 1() Hayır
2() Evet
3() Cevap Yok

14) Sizce üniversite okumak bireyin toplumdaki yeri ve konumunu belirlemesi açısından ne kadar önemli?

- 1() Çok fazla önemli 2() Önemli ama şart değil 3() Çok da önemli değil 4() Cevap Yok

15) Geleceğiniz hakkında ne kadar ümitlisiniz?

- 1() Oldukça fazla
- 2() Yeterince ümitliyim
- 3() Çok fazla ümitli değilim
- 4() Hiç ümitli değilim
- 5() Cevap Yok

16) Geleceğe dair ümidinizi olumsuz olarak etkileyen en önemli faktör nedir?

- 1() Ümitsiz değilim
- 2() Ümitsizim
- 3() Cevap Yok

17) Geleceğe dair ümidinizi olumlu olmasına neden olan en önemli faktör nedir?

- 1() Geleceğe dair ümidim yok
- 2() Ümitliyim
- 3() Cevap Yok

18) Üniversite ve bölüm tercihinizde ailenizin görüş ve yönlendirmesi ne kadar etkili oluyor?

- 1() Çok fazla etkili
- 2() Etkili ama benim isteklerime de önem veriyorlar
- 3() Etkili değil, tamamen bana bırakıyorlar
- 4() Diğer
- 5() Cevap Yok

19) Aileniz tercihleriniz konusunda size baskı yapıyor mu?

- 1() Evet, çok fazla
- 2() Evet, biraz yapıyorlar
- 3() Evet, ama az
- 4() Hayır
- 5() Cevap Yok

20) Sizce aileniz sizin eğitiminizle yeterli derecede ilgileniyor mu?

- 1() Evet, oldukça fazla
- 2() Evet, biraz ilgileniyorlar
- 3() Evet ama yeterli değil

4() Hayır, hiç ilgilenmiyorlar

5() Cevap Yok

21) Üniversite ve bölüm tercihinizde özellikle yaşadığınız il veya yakın illeri tercih etmeyi düşünüyor musunuz? Neden?

1() Evet, Çünkü

2() Hayır, Çünkü

3() Cevap Yok

22) Doğuda yaşayan bir öğrenci olarak Batı' da üniversite okumak ister misiniz? Neden?

1() Evet

2() Hayır

3() Cevap Yok

23) Bölüm tercihi yaparken aileniz ve yakın çevrenizde bulunan insanların meslek ve toplumsal konumlarını dikkate alıyor musunuz?

1() Evet, oldukça fazla

2() Kısmen

3() Hayır, dikkate almıyorum

3() Cevap Yok

24) Kazanmak istediğiniz bölüm nedir?

1() Öğretmen

2() Memur

3() Tıp

4() Mühendis

5() Hemşire

6() Hemşir

7() Fizyoterapi

8() Veteriner

9() Mimarlık

10() Avukat

11() Eczacılık

12() Aşçılık

13() Pilotaj

14() Diş Hekimliği

15() Psikoloji

16() Kararsız

17() Diğer

18() Cevap Yok

25) Ailenizin kazanmanızı istediği bölüm nedir?

1() Öğretmen

2() Memur

3() Tıp

4() Mühendis

5() Hemşire

6() Hemşir

7() Fizyoterapi

8() Veteriner

9() Mimarlık

10() Avukat

11() Eczacılık

12() Aşçılık

13() Pilotaj

14() Diş Hekimliği

15() Psikoloji

16() Kararsız

17() Diğer

18() Cevap Yok

26) Sınav hazırlık sürecinde herhangi bir yardım aldınız mı?

1() Kurs Merkezi

2() Butik

3() Özel Öğretmen

4() Evde Bireysel çalıştım

5() Cevap Yok

-Üniversite ve bölüm tercihi yaparken sizin için aşağıdaki faktörler tercihiniz üzerinde ne kadar etkili?

	Çok etkili	Etkili	Kısmen etkili	Etkili değil
27- Üniversitenin tanınmış, köklü ve akademik anlamda başarılı bir üniversite olması				
28- Üniversitenin sosyal ve kültürel olanakları iyi bir şehirde olması				
29- Ailemin istediği bir şehirde olan üniversite olması				
30- Üniversitenin ve bölümün önemi yok puanım nereye yeterse				
31- Ailemin istediği bölüm				
32- Kendi ideallerime ve hayallerime uygun bir bölüm				
33- Maddi kazancı yüksek bir meslek ve statü edinebileceğim bir bölüm				

-Üniversite ve bölüm tercihinizde yakın çevrenizde bulunan gruplardan hangisinin ne kadar etkili olduğunu/olacağını düşünüyorsunuz?

	Çok etkili	Etkili	Kısmen etkili	Etkili değil
34- Ailem ve akrabalarım				
35- Arkadaşlarım				
36- Öğretmenlerim				
37- Kız veya erkek arkadaşım				